

glasul

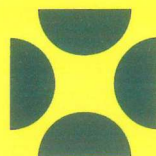
BUCOVINEI

CERNAUȚI

BUCUREȘTI

1 / 2009

An. XVI. Nr. 61

INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

Revistă digitalizată gratuit de Asociația Rădăuțiul Civic, pentru păstrarea memoriei Bucovinei și pentru ca tot efortul oamenilor de cultură din Bucovina să fie accesibil și generațiilor de astăzi.

www.radautiulcivic.ro

Mai 2020

GLASUL BUCOVINEI

*

THE VOICE OF BUCOVINA

The Romanian Cultural Institute

THE VOICE OF BUCOVINA
QUARTERLY REVIEW OF HISTORY AND CULTURE

CHERNIVTSI–BUCHAREST

2009, No. 1
Year. XVI. No. 61

Editor-in-chief: ALEXANDRINA CERNOV
Honorary Member of the Romanian Academy

EDITORIAL COMMITTEE: Univ. Prof. PhD. Mircea Anghelescu (Bucharest), Ștefan Hostiuc (Chernivtsi), Bogdan Jitea (Bucharest), Assist. Prof. PhD. Harieta Mareci (Suceava), Assoc. Prof. PhD. Florin Pintescu (Suceava), Univ. Prof. PhD. Ion Popescu–Sireteanu (Jassy), Univ. Prof. PhD. Ștefan Purici (Suceava), Univ. Prof. PhD. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), PhD. Constantin Ungureanu (Chișinău), Dimitrie Vatamaniuc, Honorary Member of the Romanian Academy (Bucharest).

EDITORIAL OFFICE: Prof. PhD. Alexandrina Cernov, Univ. Prof. PhD. Ilie Luceac (Assist. Chief Editor), Marin Gherman, Vasile Tărățeanu.

DTP – Nadina Cioban.

Institutul Cultural Român

GLASUL BUCOVINEI
REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE ISTORIE ȘI CULTURĂ

CERNĂUȚI – BUCUREȘTI

2009, Nr. 1
Anul XVI. Nr. 61

Redactor-șef: ALEXANDRINA CERNOV
Membru de onoare al Academiei Române

COLEGIUL DE REDACȚIE: prof. univ. dr. Mircea Anghelescu (București), Ștefan Hostiuc (Cernăuți), Bogdan Jitea (București), lector univ. dr. Hărieta Mareci (Suceava), conf. univ. dr. Florin Pintescu (Suceava), prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu (Iași), prof. univ. dr. Ștefan Purici (Suceava), prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), dr. Constantin Ungureanu (Chișinău), Dimitrie Vatamaniuc, membru de onoare al Academiei Române (București).

REDACȚIA: prof. dr. Alexandrina Cernov, prof. univ. dr. Ilie Luceac (redactor șef-adjunct), Marin Gherman, Vasile Tărășteanu.

CULEGERE COMPUTERIZATĂ: Nadina Cioban.

CONTENTS

DIALOGUES WITH BUCOVINIANS

- Ilie Luceac**, *Master Mihai Moroşan – An “Odyssey” of Ecclesiastical Painting in Bucovina* 7

BUCOVINA – HISTORICAL AND SOCIAL PROCESSES

- Marin Gherman**, *The Syndrome of “Personified Politics” or the Subterranean Waters of Invisible Politics. PRESS MONITORING (1 November 2008 – 15 January 2009)* 34

IN MEMORIAM

- Ion Beldeanu**, *Grigore Vieru emanated nothing but love and light*..... 43
Vasile Tărăţeanu, *Litany*..... 45
Lucia Olaru-Nenati, *Requiem for Grigore Vieru* 49
Viorel Dinescu, *Requiem for Brother Grigore* 53
Tudor Nedelcea, *Encounters with the Divine Poet* 55
Liviu Popescu, *Thought for a Poet* 62
Valeriu Matei, *The Shirt of Grigore Vieru* 64
Ion Mărgineanu, *Moldova moves its arms of silence* 65
Grigore Vieru (1935–2009). *Biobibliographic reference points* 66

LITERARY THEORY, CRITICISM AND HISTORY

- Elena Apetri**, *Obsessive Metaphors in the poetry of Vasile Tărăţeanu* 72

BOOKS. REVIEWS. CONFERENCES

- Vasile Tărăţeanu**, *Thoughts in the Margins of a Book about Multiculturalism in the Maramureş Country* 85
Alexandrina Cernov, *The Year 2008. Conferences and Summer Courses: Symposium on „Gheorghe Asachi”, founder of Romanian culture, Jassy, „Gheorghe Asachi” County Library; Memorial service for the Barnovschi family [the 375th anniversary of the beheading in Constantinople of voevoda and martyr Miron Barnovschi]; The Putna Colloquia; The Lessons of History: Summer School of the Romanian Academy Centre for Transylvanian Studies (Deva, 20–26 July 2008); Distortions in Linguistic, Literary and Ethno-folkloric Communication and the European Context [Symposium held by the „Al. Philippide” Institute of Romanian Philology, Jassy]; Tenth Annual National Symposium „The Monument”. Tradition and the Future* 95-104

- Contents of „The Voice of Bucovina” review over fifteen years. Nos. 1–60, 1994–2008 105

SUMAR

DIALOGURI CU BUCOVINENII

- Ilie Luceac, Maestrul Mihai Moroșan – un „Odiseu” al picturii bisericești din Bucovina** 7

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE

- Marin Gherman, Sindromul „politicii personificate” sau apele subterane ale politicii invizibile. MONITORING-UL PRESEI (1 noiembrie 2008 – 15 ianuarie 2009)** 34

IN MEMORIAM

- Ion Beldeanu, Grigore Vieru emana doar dragoste și lumină** 43
Vasile Tărățeanu, Litanie 45
Lucia Olaru-Nenati, Recviem pentru Grigore Vieru 49
Viorel Dinescu, Recviem pentru fratele Grigore 53
Tudor Nedelcea, Întâlniri cu dumnezeiescul poet 55
Liviu Popescu, Gând pentru poet 62
Valeriu Matei, Cămașa lui Grigore Vieru 64
Ion Mărgineanu, Moldova-și mișcă armii de tăcere 65
Grigore Vieru (1935–2009). Repere biobibliografice 66

TEORIE, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

- Elena Apetri, Metafore obsedante în poezia lui Vasile Tărățeanu** 72

CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE

- Vasile Tărățeanu, Câteva considerații pe marginea unei cărți despre multiculturalism în Țara Maramureșului** 85
Alexandrina Cernov, Anul 2008. Conferințe și cursuri de vară: Simpozionul „Gheorghe Asachi”, ctitor de cultură românească, Iași, Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi”; Parastas pentru familia Barnovschi [375 de ani de la decapitarea la Constantinopole a voievodului martir Miron Barnovschi]; Colocviile Putnei; Lecțiile istoriei: Școala de vară a Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române (Deva, 20–26 iulie 2008); Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică românească și contextul european [Simpozion organizat de Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” din Iași]; Simpozionul Național „Monumentul”. Tradiție și viitor. Ediția a X-a. 95-104
Sumarul revistei „Glasul Bucovinei” pe 15 ani. Nr. 1–60, 1994–2008 105

Dialoguri cu bucovinenii

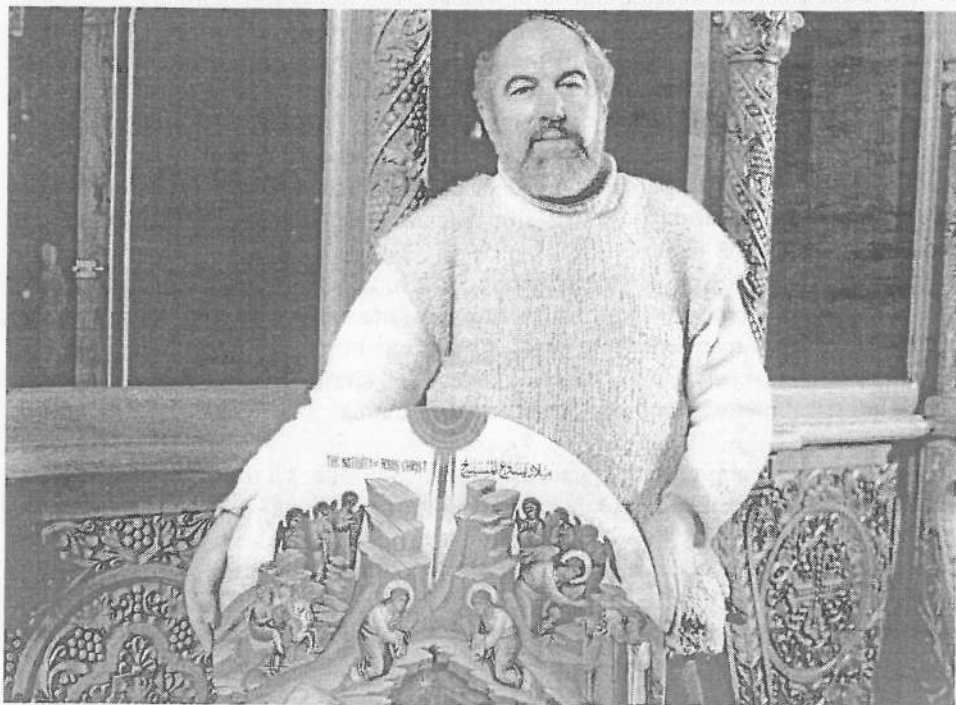
MAESTRUL MIHAI MOROȘAN – UN „ODISEU” AL PICTURII BISERICEȘTI DIN BUCOVINA

Ilie Luceac

Cernăuți

Adevăratul talent este o stare de grație la care nu poți aspira decât în armonie deplină cu forțele naturii. Până la urmă, măiestria este o consecință a voinței lui Dumnezeu, care revarsă harul său peste toate cele ce face un adevărat artist. Și atunci, rămânem surprinși de acest miracol în care experiența unei ființe umane înzestrată cu talent se transformă artistic în frumusețe nebănuită, dând formă visului și grai nevăzutului. Fie că este vorba despre pictura laică sau cea bisericească, reușita unui mare artist nu se rezumă doar la monumentalitatea creației sale. Ea este sporită de o capacitate extraordinară a lui de a atinge în procesul creator culmile unei experiențe care să se regăsească într-o zonă de lumină, saturată de o continuă, copleșitoare prezență divină.

Adevăratul secret al picturii bisericești plăsmuite de artistul român Mihai Moroșan – căci despre el este vorba – constă în măiestria cu care sacrul este în mod

Pictorul Mihai Moroșan.

strălucitor camuflat în profan. Ideea nu ne aparține. Așa spunea Mircea Eliade, referindu-se la cele două stări ale atitudinii noastre față de religie, față de sentiment, față de talent etc. Formula i se potrivește foarte bine operei lui Mihai Moroșan, zugravul de biserici, pe care l-am văzut pentru prima dată acum vreo doi ani în urmă, pictând interiorul Sfintei Mănăstiri Putna. Atunci, la prima întâlnire, nu s-a legat nici o discuție între noi. Încercam să cunosc artistul, admirându-i picturile de pe pereții naosului și pronaosului mănăstirii, unde-și doarme somnul de veci voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt. Simțeam căldura ademenitoare care se prelingea din ochii sfinților pictați. În același timp, încercam să descifrez semnificația și profunzimea gândului, pe care artistul reușise să-l exprime printr-o paletă întregă de sentimente umane. Dragostea și iubirea de oameni curgeau ca un râu de peste tot. Liniștea și lumina caldă ce izvorau din privirile chipurilor pictate se revărsau peste capetele noastre. Cu pictorul Mihai Moroșan însă mi-a fost dat să mă întâlnesc într-o discuție abia în toamna anului 2008.

Ilie Luceac: Maestre Mihai Moroșan, iată că v-am găsit astăzi aici, la biserica *Sfinții Mihail și Gavriil* din Ițcani, municipiul Suceava, pe care, potrivit spuselor dumneavoastră, ați pictat-o cu vreo patruzeci de ani în urmă. Probabil că pictura la această biserică a fost printre primele lucrări pe care ați realizat-o.

Mihai Moroșan: Această biserică, din mila lui Dumnezeu și darul pe care ni l-a dat – la fiecare în parte – a fost pictată într-adevăr de frații Moroșan. Părintele Videanu, care era parohul bisericii în acea vreme, a dorit foarte mult ca s-o pictăm noi, el fiind din zona noastră, din satul Mănăstirea Humorului, aproape de comuna noastră Floarea Frasin. După ce terminasem studiile de pictură bisericească la București, la insistența părintelui Videanu am acceptat pictura bisericii din Ițcani. Sigur că, fiind începători, ne-am dat toată stăruința și dragostea să scoatem ceva frumos. Pe atunci eram pictori de categoria a treia. Această categorie se acorda pictorilor la sfârșitul studiilor de specialitate. Biserica fiind de categoria întâi, pictura la ea trebuia să fie supravegheată de un pictor de categoria întâi. În felul acesta, starețul Mănăstirii Antim din București, părintele Sofian Boghiu, a supravegheat această lucrare, el fiind pictor de categoria întâi. Sfinția sa a venit să ne vadă de vreo două ori, avea toată încrederea în noi. Am terminat această lucrare în 1970. Acuma, după ani și ani, călătorind în multe zone ale lumii, m-am întors să renovez o pictură mai veche. De altfel, să știți că am pictat la Ierusalim, în Liban, Siria, Iordania, în Cipru, Grecia, Anglia, Germania, Canada, America. Și, bineînțeles, multe biserici și mănăstiri din România.

I. L.: Revenim neapărat la această temă. Mai întâi, vă rog să ne spuneți ce se subînțelege prin formula: pictor de categoria întâi sau a doua?

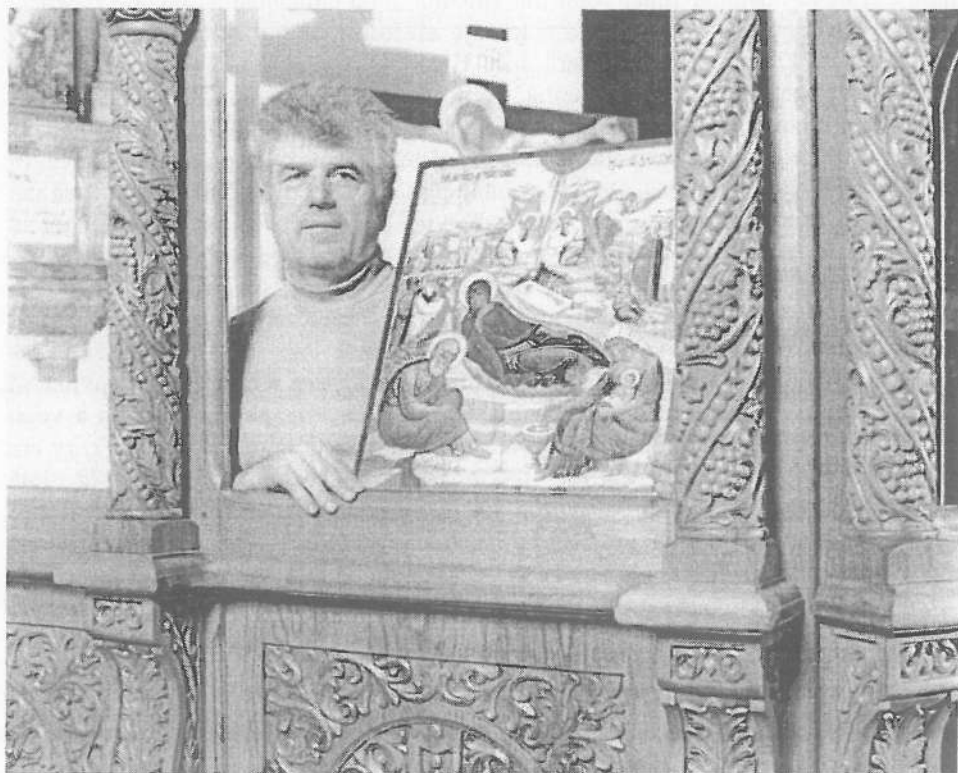
M. M.: La început, după ce terminai studiile, nu primeai decât categoria a treia, după cum am mai spus. Trebuia apoi să pictezi trei biserici și abia atunci primeai categoria a doua, dacă o meritați, bineînțeles. După aceea, dacă erai foarte bun și aveai deja categoria a doua, abia atunci erai cotate pictor de categoria întâi. Eu am primit categoria a treia la început și apoi am fost înaintat la cea dintâi, trecând

peste categoria a doua. Prea Fericitul Iustinian, Patriarhul de atunci al Bisericii Ortodoxe Române, care era în comisia de evaluare, în cadrul căreia s-au prezentat lucrările mele, a fost foarte încântat și a spus: „El merită să ia categoria întâi”. Am fost angajat apoi, după un an, ca pictor al Patriarhiei Române, în timpul păstoririi Patriarhului Iustinian.

I. L.: V-aș ruga să ne spuneți câteva cuvinte despre familia dumneavoastră și studiile pe care le-ați făcut.

M. M.: M-am născut în comuna Frasin, la 22 februarie 1942, iar fratele meu, Gavril Moroșan, care a părăsit, din păcate, această lume, era născut la 23 septembrie 1939, la Voroneț, județul Suceava. Tatăl meu, Dumitru, era dintr-o familie de buni gospodari creștini, iar mama, Matrona, era descendentă dintr-o familie de preoți din Voroneț. În casa părintească am fost șase copii. Toți au primit o educație aleasă. Mama ne-a sădit în sufletele noastre un sentiment de adâncă cinstire pentru credința strămoșească.

După ce am absolvit liceul, am trecut la pictura monumentală. După cinci ani de studii de pictură bisericească m-am învrednicit să iau primul loc pe țară. De aceea Patriarhul Iustinian și părintele Sofian, care erau în comisia de evaluare, au hotărât să mă angajeze ca pictor al Patriarhiei Române. Peste vreo doi ani și

Pictorul Moroșan

jumătate, timp în care am deținut postul de pictor al Patriarhiei Române, am plecat în Brazilia.

I. L.: Ar fi foarte bine dacă ați specifica anii care împart perioadele de activitate artistică ale Domniei voastre.

M. M.: Da. În această perioadă, după terminarea studiilor, împreună cu un alt talentat pictor român, arhimandritul Sofian Boghiu de la Mănăstirea Antim din București, încercam să punem în practică ceea ce am învățat în materie de restaurare și pictură din nou a bisericilor bucureștene: Pitarmos, Schitul Darvari, Visarion și Bumbăcari, unde a fost invitat și regretatul meu frate, Gavril Moroșan, pentru a-și începe ucenicia în domeniul picturii bisericești. Gavril Moroșan se inițiază mai departe pe șantierele pictorului Sofian Boghiu, luând mai târziu examenul de pictor bisericesc. Între anii 1968–1969, noi amândoi frații, împreună cu Sofian Boghiu am executat pictură din nou, în frescă, la bisericile din comuna Slatina și Ițcani, județul Suceava. Tot în frescă am lucrat și biserica din satul Poiana, comuna Sohodol, județul Alba (1969) și biserica din Părteștii de Jos, județul Suceava (1970). Am lucrat atunci împreună și cu pictorul Judet Petre de la Curtea de Argeș.

Între timp, ne-am remarcat cu lucrări de pictură monumentală executate în țară. Părintele misionar Iuga, venit din Brazilia, ne-a comandat să pictăm icoanele pentru două iconostase. După această lucrare am fost invitați în străinătate.

În 1971, am plecat din țară spre Brazilia. Am obținut un pașaport, însă n-am putut pleca direct spre Brazilia, de aceea m-am oprit în Liban. Am rămas acolo datorită unor probleme care s-au întâmplat în Brazilia, acolo unde trebuia să ajung în calitate de pictor al Patriarhiei Române, pentru ca să pictez o biserică, în localitatea Goias Campinas. De ce s-a întâmplat acest lucru? Când am ajuns să iau viza pentru Brazilia, mi s-a spus că pot s-o obțin abia după patru luni. În felul acesta am rămas în Liban, țară care avea o colaborare culturală cu România. Am plecat încolo împreună cu un student libanez, care făcea pictură la București. El m-a dus la o mănăstire din munții Libanului, care se chema Deir El Harf, ca să-mi aștept viza. Dar viza nu mai venea. Atunci Patriarhul Antiohiei, Elias al IV-lea, și cu Mitropolitul Muntelui Libanului, Georg Khodr, m-au invitat să pictez o mănăstire din munții Libanului. Cu toate că viza pentru Brazilia a venit între timp, eu am rămas în Liban și am pictat în continuare mănăstirea care am început-o. Ea a fost lucrată în frescă, în perioada anilor 1971–1972. Iată binecuvântarea lui Dumnezeu și grija lui Dumnezeu față de oamenii care totuși încearcă să aducă o lumină în viața creștinului, să facă arta aceasta spirituală nevăzută-văzută, pentru a înțelege mai ușor Evanghelia lui Hristos.

I. L.: Foarte frumos ați spus despre oamenii care sunt aproape de Dumnezeu, mereu în preajma lui. Vă rog să continuați.

M. M.: Cam așa s-au întâmplat lucrurile și am rămas în Liban. Am continuat lucrarea, am finisat-o și apoi a venit alta și alta. Între timp, l-am adus și pe fratele meu, Gavril, apoi a venit și părintele arhimandrit Sofian Boghiu de la București,

ATHÍENOU CÍPRU 1997

frescă

care a stat un an de zile cu noi. În același an, 1972, am mai pictat împreună biserica din Bramana, un orașel de munte, unde își petrec vacanțele libanezii, iar în 1973 am fost invitat împreună cu fratele meu să pictăm în Siria, în patria marelui părinte duhovnicesc Sf. Ioan Damaschin. Acolo am lucrat biserica *Sf. Iulian* din Homs, unde se află moaștele Sfântului Iulian, în cinstea căruia Sfânta Elena a ridicat un lăcaș de închinăciune, refăcut în secolul al XIX-lea.

După doi ani de zile am plecat la Ierusalim, unde am pictat Catedrala Patriarhală greco-melkită din Ierusalim, care este situată în cetatea veche, lângă Poarta Jaffa, în apropierea bisericii Sfântului Mormânt. Acolo am stat un timp mai îndelungat. Am pictat biserica ortodoxă română a *Bunei-Vestiri* de la Nazareth și o altă biserică de la Bethleem. În acele trei locuri importante – Ierusalim, Nazareth și Bethleem am pictat patru biserici, adică o catedrală patriarhală și trei biserici. Spre sfârșitul anului 1975, am plecat spre Canada. Cu aprobarea *Departament of Manpower and Immigration* și binecuvântarea Î.P.S. Arhiepiscop Victorin, în anul 1976 s-a executat în ulei pictura catapetesmei bisericii *Sfântul Dumitru* din orașul Winipeg, provincia Manitoba – Canada. Examinând pictura acestei catapetesme, comitetul bisericii remarca următoarele: „Cunoscându-se de mai înainte capacitatea celor doi pictori români de a executa pictură bisericească de cea mai bună calitate – iconografie ortodoxă bizantină – avem în prezent satisfacția că pictura catapetesmei noastre este o strălucită lucrare de artă ortodoxă românească pe pământul Canadei. Atât coloritul, liniile desenului și expresia autentică a icoanelor dovedesc că pictorii Mihai și Gavril au o bogată experiență în arta picturii bisericești din România”.

I. L.: Cu bunăvoința dumneavoastră vom mai reveni la aceste lucruri. Acum vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre originile familiei dumneavoastră. Sunteți un bucovinean de înaltă ținută morală care prețuiește valorile creștin-ortodoxe. Opera vă caracterizează cel mai bine. În maniera de a fi a dumneavoastră se disting și însușiri maramureșene. Aveți cumva rădăcini în Ardeal?

M. M.: M-am născut în Bucșoia, aproape de Voroneț, în Bucovina. Mi-am petrecut copilăria pe aceste locuri minunate din preajma mănăstirilor bucovinene, Moldovița, Sucevița, Humor și altele, a căror fresce și picturi monumentale m-au atras din fragedă copilărie. Atâta frumusețe coloristică pe care am acumulat-o din tinerețile mele m-a făcut să îndrăgesc natura și desenul de mic copil. Nu cred că mai există undeva atâta bogăție spirituală câtă se găsește în acest colț de țară. E de la sine înțeles că toată această frumusețe mi-a trezit dorința de a mă dedica acestei înalte îndeletniciri, prin care am încercat să îmbin naturalul cu transcendentalul. Am urmat școala primară, secundară, normală, apoi liceul la București. După ce am învățat pictura la București, fiind, după cum am spus mai înainte, numit pictor al Patriarhiei Române, am luat drumul străinătății pentru a picta. A fost o dorință a mea, cu atât mai mult că am avut invitații din diferite țări ale lumii. Am intenționat să aduc o nouă formă artistică în pictura noastră bisericească, sacră, monumentală, fiindcă mi-am dat seama că aceasta, la un moment dat, sărăcise din punct de vedere coloristic. Și atunci m-am gândit că trebuie să revenim la vechea noastră tradiție în pictură.

I. L.: Aveți în vedere pictura mănăstirilor din nordul Bucovinei, atunci când vorbiți de tradiție?

M. M.: Sigur că da. Voronețul, Sucevița, Moldovița, Humorul și alte mănăstiri sunt un model al picturii tradiționale bisericești din Moldova. Și astfel am luat drumul spre Orient. Sunt lucruri care îmi sunt veșnic proaspete în memorie. Am descoperit multe taine ale artei, ale trăirii și ale duhovniciei. Vreo treizeci de ani am pictat prin alte țări, aproape în toată lumea. De exemplu, în insula Cipru, în insula Afroditei, am stat în total vreo optsprezece ani ca să pictez.

I. L.: Sunteți cu adevărat un „Odiseu” al picturii bisericești. Și „Ithaca” dumneavoastră, în care ați revenit mereu și de unde, de fapt, ați și pornit, a fost întotdeauna Bucovina.

M. M.: Cred că da. Ceea ce pot să vă spun este că am dus mesajul artei noastre, cu multă cinste, în toate zonele lumii. Nu este o mândrie a mea personală, ci este un adevăr pe care îl spun, pentru că multă lume știe și se bucură de acest lucru.

I. L.: Ba este o mândrie a picturii noastre. Opera care vă reprezintă este o carte de vizită a Bucovinei, în primul rând.

M. M.: Poate că am putea spune acest lucru. Vreau să adaug că în insula Ciprului am pictat mult. Una dintre cele mai frumoase mănăstiri pe care am pictat-o acolo este mănăstirea Kikkos. Acolo este înmormântat fostul președinte și arhiepiscop Makarios al Ciprului. Acolo se află și icoana făcătoare de minuni a Sfintei Fecioare Maria. Egumenul mănăstirii Kikkos ne-a solicitat fraților Moroșan să pictăm în frescă o friză care să conțină compoziții din istoria acestei sfinte mănăstiri. Această lucrare a fost realizată în două etape, în anii 1989 și 1993.

După aceea, Catedrala Mitropolitană din Limassol, care este un lăcaș de închinăciune nemaipomenit de frumos. În vara anului 1986 am realizat pictura acolo. Apoi au urmat alte și alte biserici. La vestita mănăstire construită de împărăteasa Sfânta Elena, unde se păstrează un fragment din Sfânta Cruce pe care a fost răstignit Domnul nostru Iisus Hristos, s-a construit un paraclis, la care eu, împreună cu frate-meu Gavril, ne-am adus contribuția, împodobind în 1987 o mare parte din el cu pictură bizantină în tehnica fresco. Șederea în insula Afroditei s-a concretizat apoi cu pictarea în anul 1988 a turlei și a Sfântului Altar, tot în frescă, de la biserica *Sfânta Treime* din centrul orașului Limassol. În 1989, am luat parte la o expoziție de icoane, organizată în Aula Bibliotecii orașenești din Limassol, unde icoanele pictate de noi au fost primite foarte bine de către locuitorii și vizitatorii acestui oraș. Insula Afroditei a exercitat o atracție pentru noi, continuând astfel să îmbogățim cu pictură în frescă biserica din localitatea Athienou, Larnaca. Biserica din localitatea Platres îmbracă și ea haină ortodoxă prin pictura realizată de noi în anul 1994. Am mai pictat în Iordania, în orașul Aman, biserica Jabal Al Taj. Nici Grecia nu ne-a ocolit cu ofertele ei, astfel că în anii 1994, 1996 și, respectiv, 1998, dacă nu mă înșală memoria, s-a pictat o bună parte din biserica Sf. Atanasios din

CATEDRALA MİTROPOLİTANĂ
LİMASSOL CİPRU - 2000

FRESCĂ

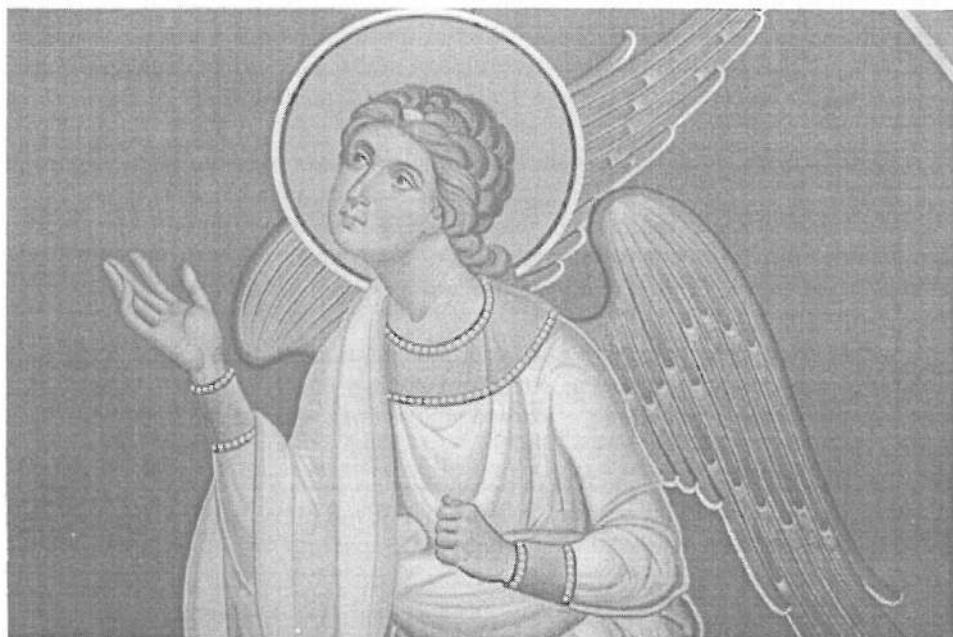
localitatea Stefani-Preveza. Merită să amintim și despre pictura catapetesmei bisericii *Sf. Arhangheli* din Los Angeles – California (SUA), realizată în tehnica tempera. În 1991, drumul nostru s-a îndreptat spre nord-vestul Europei, în Anglia, unde am pictat catapeteasma bisericii ortodoxe arabe, în tehnică tempera. Această catapeteasmă dimpreună cu pictura icoanelor fiind nominalizată și premiată ca operă de artă de înaltă valoare artistică contemporană a anului 1992. Cât am lucrat în străinătate, am avut de învățat foarte multe lucruri nu numai în domeniul profesional, dar și despre obiceiurile și tradițiile seculare ale oamenilor de acolo.

Am fost apreciat foarte mult, mai ales de către mitropolitul Hrisantos, care a fost pentru mine un adevărat tată. A fost un ierarh și un om de o mare valoare. Dumnezeu să-l ierte, fiindcă acum vreo trei ani în urmă s-a dus la cele veșnice.

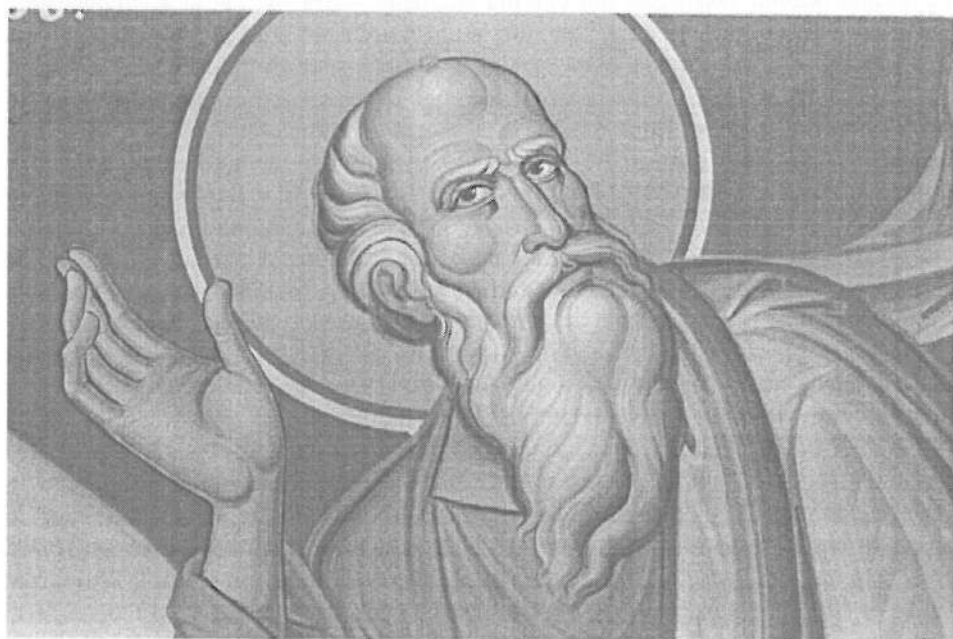
I. L.: Lucrările care le-ați realizat în străinătate vă caracterizează ca pe unul dintre cei mai cunoscuți artiști ai picturii bisericești din România, iar pentru noi, bucovinenii, bucuria este dublă, deoarece anume dumneavoastră, care v-ați născut pe meleagurile dulci ale Bucovinei, sunteți unul dintre ambasadorii culturii românești peste hotare. Ați pictat foarte mult și în țară. Vă rog să ne spuneți și despre lucrările care le-ați realizat în România și mai ales cele care împodobesc interioarele bisericilor și mănăstirilor din nordul Bucovinei.

M. M.: Vreau să vă spun, în primul rând, că revenirea în țară a fost întotdeauna pentru noi foarte necesară, deoarece dorul de pământul natal nu ne-a lăsat niciodată să ne îndepărtăm de locul unde ne-a fost sădită în suflet dragostea pentru sfânta noastră biserică.

Îmi amintesc de anul 1989, când am început pictura în frescă de la biserica cu hramul *Sfântul Gheorghe* din eparhia Blumana – Brașov, cât și a catapetesmei din ansamblul aceleiași biserici, care am lucrat-o aplicând tehnica tempera. Comisia de specialitate a apreciat în chip special la această pictură coloritul ei odihnitor, primăvăratec, chipurile senine încărcate de pace lăuntrică și bine individualizate ale sfinților pictați, șirul sfinților români corespunzător reprezentați aici, cât și spațiul bisericii foarte bine gospodărit și valorificat din punct de vedere pictural. Tot împreună cu fratele meu Gavril am pictat și biserica *Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil* din orașul Sibiu, Mitropolia Ardealului. După terminarea picturii, comisia a consemnat în procesul-verbal de recepție definitivă următoarele: „Comisia de recepție a fost astăzi martora unui eveniment unic în felul lui, în Arhiepiscopia Sibiului. Înainte de a se face recepția legiuită, pictura de la biserica *Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil* – Trei Stejari din Sibiu a fost recepționată într-un anumit fel de miile de credincioși din toată țara, care au venit să o vadă și să o admire. Prin tonul ei cald, prin coloritul dulce ce s-a folosit, prin vădita individualizare a personajelor și a scenelor pictate și cu deosebire prin profunzimea spiritualității ce o degajă, pictura executată de domnii Mihail și Gavril Moroșan creează într-adevăr o atmosferă de reală emoție și trăire religioasă, ajutând cu adevărat credincioșii la regăsire lăuntrică, la rugăciune, la înălțare sufletească, la îndemn pentru tot lucrul cel bun”. Mai mare apreciere nu ne-am fi dorit. Mulțumim Celui de Sus pentru inspirație și pentru faptul că am fost vrednici de a realiza acest lucru.

BRASOV FRESCĂ 2001

SIBIU - FRESCA

Biserica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil
din Arhiepiscopia Sibiului.

com. VAMA
SUCEAVA
1999

I. L.: Să revenim totuși la pictura bisericească din nordul Bucovinei. Ce biserici ați mai pictat în acest spațiu de lângă geana Carpaților?

M. M.: După cum vă spuneam, ca totdeauna întoarcerea acasă însemna pentru noi muncă și eforturi noi de perfecționare a stilului și a expresiei artistice. Cu multă dragoste am împodobit în frescă biserica *Sfântul Nicolae* din comuna Vama, județul Suceava, mai ales că acolo păstora fratele nostru mai mic, preotul Nicolae Moroșan. În 1999, se termină pictarea acestei biserici, care devine un loc de pelerinaj pentru cei pasionați de frumusețea picturii.

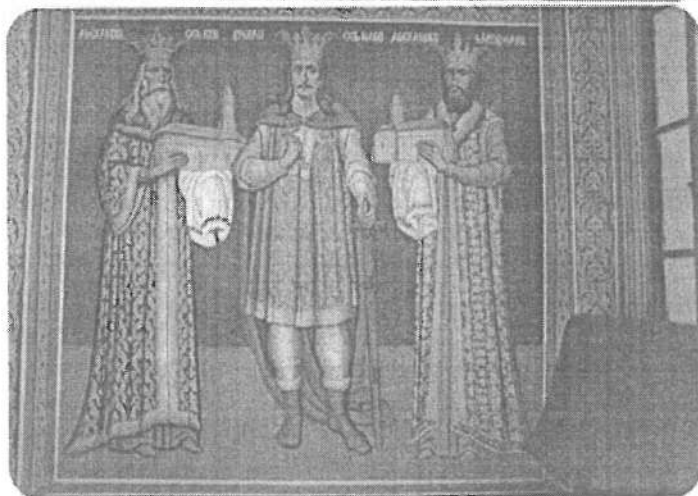
În urma vizitei unei delegații de arhieriei condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustinian în anul 1975 la Ierusalim, Î.P.S. dr. Iustin Moiescu, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Sucevei, ia legătura cu noi, care pictam atunci în Țara Sfântă, pentru a ne solicita să pictăm la noi în țară, în România, cel mai important lăcaș de închinăciune din nordul Moldovei – Paraclisul *Sf. Apostoli* din ansamblul mănăstirii Putna, necropolă a celui mai strălucit domn al Moldovei Ștefan cel Mare și Sfânt. Această importantă lucrare a fost angajată pe bază de concurs cu proiecte colorate și aprobate de către Fericitul întru amintire, fostul Părinte Patriarh Teotist, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Sucevei și de către Comisia de Pictură Bisericească împreună cu fostul Consiliu al Culturii și Educației. Am lucrat cu multă pasiune la împodobirea Paraclisului *Sf. Apostoli* din ansamblul mănăstirii Putna. Aș dori să consemnez una dintre aprecierile făcute la recepția finală a lucrării de către membrii delegați ai comisiei, printre care erau preotul Dimitrie Isopescu, consilier economic pe atunci al Arhiepiscopiei Iașilor, preotul Ioan Ciornei, protopopul de Rădăuți și Mihai-Bogdan Mociulschi, pictor bisericesc. Iată concluzia făcută de comisie: „Ansamblul pictural realizează o unitate artistică și o atmosferă încărcată de spiritualitate, îmbinând elemente de arhitectură cu podoaba picturii. Sensibilitatea plastică îmbinată cu calitățile portretistice remarcabile transgresează sensul religios-teologic al temelor abordate, creând o stare de rugăciune. Pictorii au inclus în ansamblul pictural și un aspect istoric inedit prin figurarea în pridvor a unei frize cu șapte portrete de voievozi, care au adus o contribuție însemnată în istoria acestui sfânt lăcaș”.

Apoi, la chemarea Î.P.S. Pimen, arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților și a arhimandritului Melchisedec Velnic, stareț al Sfintei Mănăstiri Putna, am fost binecuvântat ca să pictez interiorul Mănăstirii Putna. De șapte ani de când sunt pe acest drum al Putnei și sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, ca în anul acesta să se facă marea sărbătoare a sfințirii picturii de la Putna. Este o pictură executată toată pe fond de aur, o lucrare deosebită. N-o spun eu, o spun criticii de artă, care mă asaltează de multe ori cu fel de fel de întrebări. Eu sunt mulțumit de acest lucru, fiindcă pot să le explic și să justific concepția pe care am realizat-o prin această pictură și să le vorbesc despre valorile tradiției noastre creștin-ortodoxe, pe care le-am întruchipat în această pictură.

I. L.: Când ați început să pictați interiorul Mănăstirii Putna?

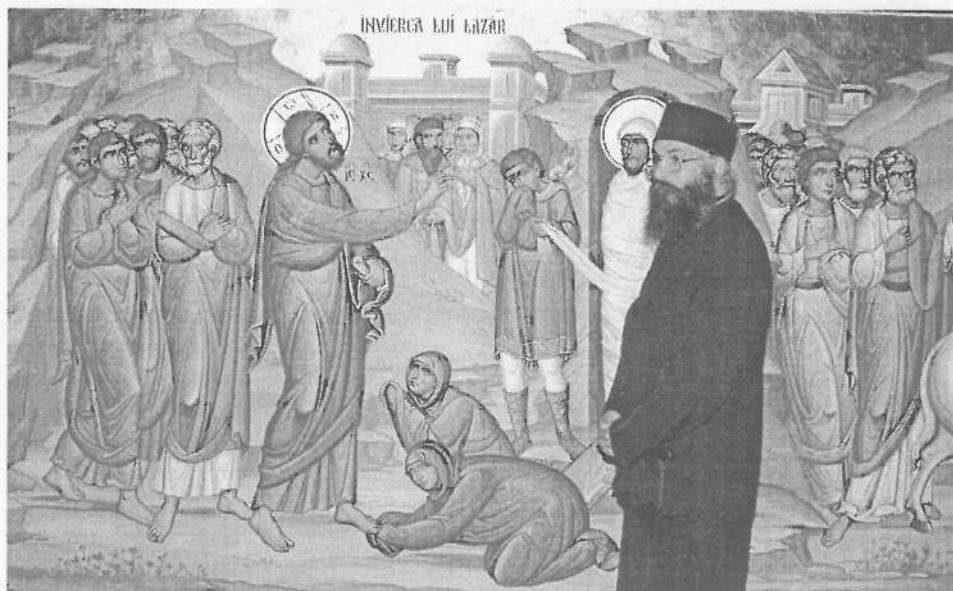
M. M.: Am început lucrarea de la Putna în 2001. Am avut multe peripeții. Au fost și oameni care au încercat să ne saboteze, să ne creeze fel de fel de

PARACLISUL MĂNĂSTIRII PUTNA FRESCĂ-1979

probleme, dar Ștefan cel Mare și Sfânt n-a lăsat pe nimeni să ne împiedice. Cu multă bărbăție sfântă, aș putea să spun, a împiedicat pe toți cei care au încercat să ne facă rău.

I. L.: Stimate maestre, putem afirma că lucrarea de la Putna este un reper în activitatea dumneavoastră artistică, este o perioadă de împlinire, să-i zicem așa, totodată și o performanță în pictura noastră bisericească.

Arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, în preajma picturii *Învierea lui Lazăr* din interiorul Mănăstirii.

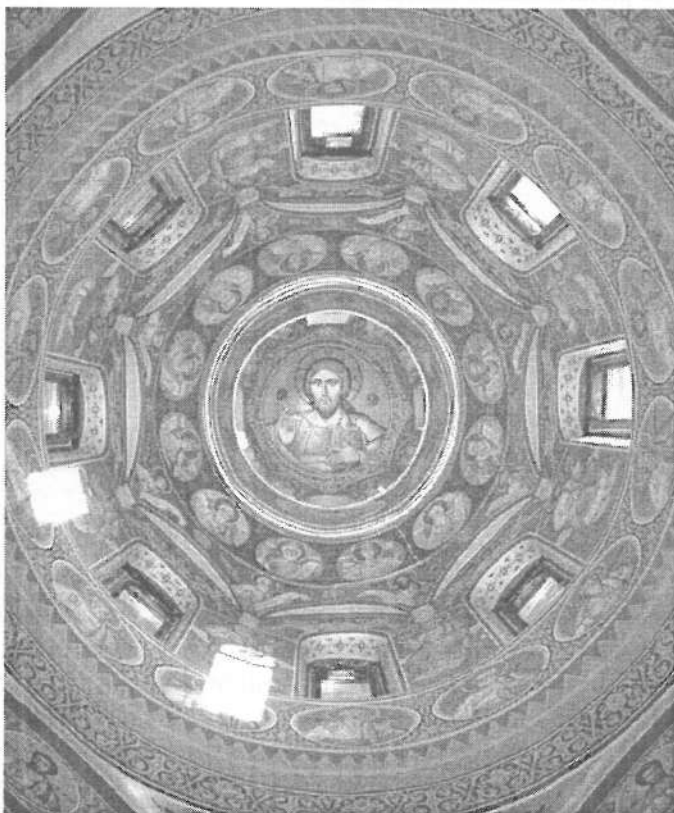
M. M.: Tot ce am înțeles și am dobândit până acuma exprimă aura acestei împodobiri, zugrăvirea acestui sfânt locaș, pentru că după atâția ani de lucru am învățat și am însușit multe îndeletniciri în tainele picturii, pe care nu le poți învăța sau dobândi peste noapte. De aceea spun eu că această lucrare constituie o aură a împlinirii în arta noastră bizantină de aici și, bineînțeles, o mulțumire și pentru mine în plan profesional.

I. L.: Cum ați împăcat tehnica artei bizantine cu coloristica modernă și cu chipurile foarte luminoase și calde care apar în toată pictura de la Putna?

M. M.: E o întrebare destul de frumoasă și la locul ei, n-ați greșit cu nimica formulând-o în acest fel. Ce se întâmplă, așa cum spuneam, după ani și ani de luptă, omul încearcă să aducă ceva nou în activitatea sa. Mai ales un artist. Acel ceva nou este de fapt lumina care o poți reda în chipurile sfinților pictați și în paleta cea bogată a coloristicii, care să nu fie stridentă. Această coloristică trebuie să fie ca un izvor ce curge liniștit și care apropie sufletul omului de dragostea față de Dumnezeu. Întotdeauna m-am străduit să găsesc aceste linii, să ajung la această

coloristică, pentru ca omul să se bucure, să nu fie îndepărtat de dumnezeire, de lumea cea nevăzută pe care pictorul, prin penelul său și cromatica frumoasă pe care o stăpânește, să aducă sufletul omului mai aproape de cer.

I. L.: Simțiți acest lucru atunci când lucrați, aceste sentimente vă stimulează în timpul lucrului?

Iisus Pantocrator
(interior, cupola centrală a Mănăstirii Putna).

tot, cu toate că Bucovina poate fi considerată ca o oază adevărată a culturii românești, în general, un loc în care sunt așezate cele mai frumoase așezăminte de cult, împodobite cu o pictură neasemuită.

M. M.: Luptăm din răsuferință să facem ceva frumos ca să rămână pentru cei ce vor veni după noi, pentru urmașii urmașilor noștri.

I. L.: Oricum, am înțeles că pictura de la Putna a fost o lucrare de meditație adâncă și de o adevărată împlinire profesională. Această realizare atinge o maturitate notorie în arta picturii bisericesti de la noi.

M. M.: O fac cu multă dragoste pentru că din copilărie mi-a plăcut natura.

Ea este superbă atunci când o înțelegi, dar noi, din păcate, o distrugem. Sigur că aceasta este o altă problemă, dar e dureros faptul pe care îl constatăm noi, contemporanii, de zi cu zi. Generațiile tinere sunt pragmatice și bolnave de indiferență. Cam așa stau lucrurile în această zonă a noastră, a Bucovinei. Cred că și în alte părți se observă acest lucru.

I. L.: Din păcate, acest lucru trist pe care l-ați consemnat se simte peste

M. M.: E adevărat, însă când intri în biserică trebuie să ai o imagine clară cam ce ar trebui să faci începând de la altar, de sus, până la ieșirea din biserică. Trebuie s-o vezi, fiindcă altfel nu poți s-o îmbraci în haină de sărbătoare, dacă n-ai o imagine clară cum ar trebui să fie. Pentru că aici este marea artă: să înțelegi și să vezi în profunzimea ta, a minții tale, tot ansamblul bisericii. Apoi trebuie să potrivești culorile în așa fel încât să simți acel izvor de liniște care te îndeamnă spre meditare.

I. L.: Acea liniște și meditație, acea atingere a profunzimii despre care vorbiți, pentru scriitor o constituie cuvântul, iar pentru pictor este paleta, toată cromatica culorilor.

Mănăstirea Putna (frescă interior).

M. M.: Această problemă a Putnei a fost pentru mine o luptă, pentru că în același timp au existat și unele mișcări împotriva noastră. La un moment dat, am hotărât s-o facem și gratuit, fiindcă e vorba de Bucovina, de acest loc atât de minunat, de Ștefan cel Mare și Sfânt, care a apărât aceste locuri cu sângele plăieșilor săi, cu tot ce-a fost mai frumos, pentru ca să rămână o mărturie peste veacuri. Și iată că Ștefan cel Mare este cântat și slăvit și în pictura noastră. De aceea, am dorit din suflet să-i dăm toată frumusețea posibilă. Cu modestie o spun și cu smerenie, dar știu că Dumnezeu lucrează prin oameni și Dumnezeu ne-a ajutat să facem ceea ce am reușit până acum, sper că ne va ajuta și în continuare s-o ducem

la bun sfârșit. A fost o luptă, e o luptă și în continuare. Pentru că la ora actuală – o spun iarăși cu durere – tinerii noștri nu mai vor să dăruiască pentru aceste lucrări, ei vor lucruri ușoare, ieftine și bani mulți.

Cam așa stau lucrurile. Sperăm, cu ajutorul lui Dumnezeu, ca în 2009 să săvârșim lucrările. Cu pridvorul vom vedea ce vom rezolva.

I. L.: Am înțeles că pictura din pridvor este veche și necesită o restaurare sau un strat nou de pictură.

M. M.: Acea bucățică de frescă din pridvorul Mănăstirii Putna, care datează din secolul al XIX-lea și se află pe fațeta de răsărit, este o lucrare cu un caracter nedefinit, fără nici un fel de semnificație. De fapt, nu este nici frescă, ca atare, este o tempera care se consumă. Problema se pune acum cum va fi și ce se va face cu ea? Vom decide împreună cu ierarhii locului, mai exact, cu ierarhul locului și Consiliul mănăstiresc al Mănăstirii Putna.

I. L.: Între timp cât ați lucrat la Putna, cred că ați mai făcut și alte lucrări.

M. M.: Fără îndoială că mai lucrez și la alte proiecte începute. Am mai pictat și nu este terminată o mare biserică în Brașov, cea de la Răcădău, de sub Tâmpa, biserica *Sfinților Împărați Constantin și Elena*. Părintele paroh de acolo este preotul Cornel Cârbaș, un om de o mare valoare. De vreo șapte-opt ani tot așteaptă. Din când în când mai mergem și mai pictăm câte un fragment. Biserica a fost îmbrăcată cu pictură în tehnica frescă. În momentul de față în această biserică s-au pictat turla cu cei patru Sfinți Evangheliști, bolta Sfântului Altar și bolta cu timpanul absidei laterale dreapta. Cu toate astea, părintele Cârbaș este foarte mulțumit și mă așteaptă tot timpul. Apoi vreau să spun despre paraclisul de la *Sfântul Ioan cel Nou* de la Suceava. Pictura trapezei de acolo este executată în tehnica caseină și doresc să subliniez aici semnificația scenei din *Cina cea de taină*, unde a fost eliminată policromia. Personajul central, Mântuitorul Iisus Hristos, se evidențiază prin minuțiozitatea detaliilor și mărișoarea siluetei. Merită amintit aici și ansamblul istoric al mănăstirii Slatina din județul Suceava, care a fost înzestrat cu haina de sărbătoare a picturii bizantine în anul 1985.

Acum, că m-ați găsit la prima noastră întâlnire în Biserica *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* de la Ițcani, vreau să reamintesc că pictura acestei biserici este o lucrare pe care am făcut-o cu vreo patruzeci de ani în urmă, după cum am mai spus. Când veneam de la Putna, mă opream pentru o zi-două la Ițcani și mai renovam o bucățică. Și așa, încet-încet, iată că acum, de Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil această biserică din Ițcani va fi resfințită. Așa-i viața de pictor.

I. L.: Memoria dumneavoastră nu se diluează, nu se împrăstie, aveți toate lucrările imprimate acolo? Cum reușiți să lucrați pe fragmente la mai multe lucrări, concomitent?

M. M.: Nu, nu le uit, ele sunt ca o carte deschisă în memoria mea. Întotdeauna revin la ele și sper să definitivez ceea ce am început.

I. L.: Maestre Moroșan, vreau să vă mărturisesc bucuria care mă încearcă și să vă mulțumesc pentru încrederea de a mă invita în casa Domniei voastre din orașul Suceava. Mai mult decât atât. E plăcut că discuția noastră se desfășoară în prezența distinsei doamne doctor Waltraudi Moroșan, soția dumneavoastră. Mărturisesc că am fost foarte plăcut impresionat să aflu că doamna Moroșan este descendentă din familia renumitului istoric german Raimund Friedrich Kaindl, personalitate marcantă a istoriografiei și etnografiei austriece de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din primele decenii ale secolului al XX-lea. El a scris mult despre Bucovina, inclusiv *Istoria orașului Cernăuți*. După cum bine știți, Kaindl a fost nu numai unul dintre istoricii notorii ai Bucovinei austriece, dar a fost și profesor pentru istoria Imperiului austriac la Universitatea din Cernăuți, ajungând, în 1912, rectorul Universității Francisco-Josephine din capitala Bucovinei de atunci.

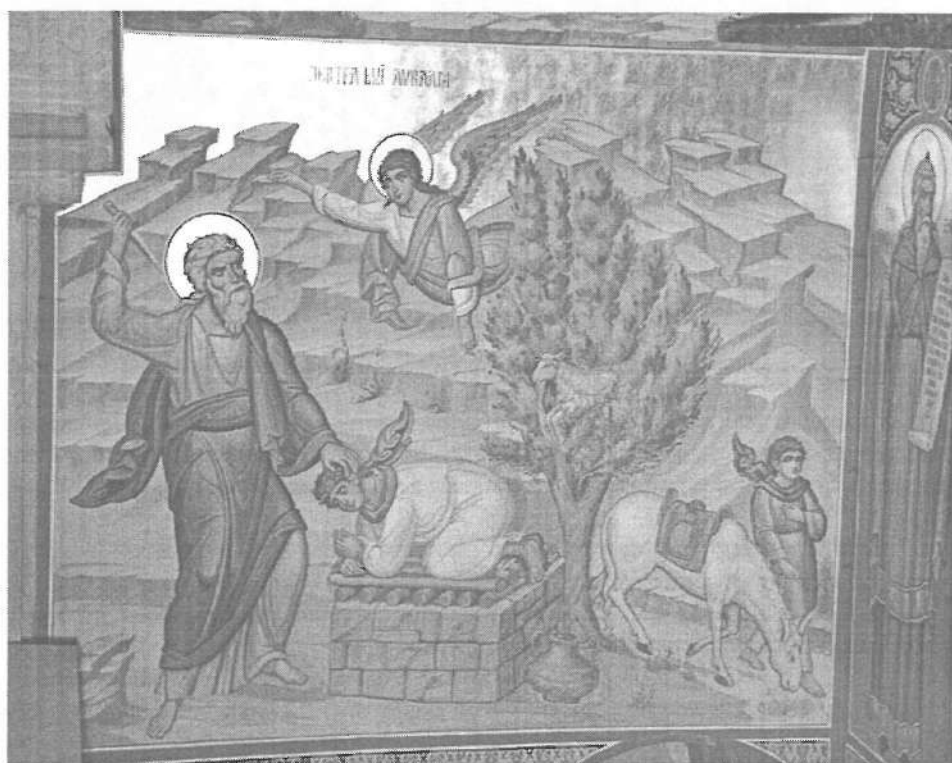
Mănăstirea Putna (frescă interior).

Spuneți că ați copilărit în preajma frumoaselor mănăstiri din nordul Bucovinei, Voronețul, Humorul, Moldovița, Sucevița și, bineînțeles, Putna. Când ați simțit că v-a furat pictura, când ați hotărât că veți deveni pictor?

M. M.: Pictura am început-o mult mai târziu, adevărata pictură am început-o după ce am venit din armată, la 22 de ani. Până atunci am făcut șoferie, contabilitate, am fost operator de cinema și alte comedii. Dar în sufletul meu și în toată puterea de a înțelege lumea înconjurătoare mă urmărea arta, în primul rând.

I. L.: Când spuneți că ați schimbat multe profesii, mă duce gândul la Ion Theodorescu, care a încercat de toate până să devină marele Tudor Arghezi. Nu vedeți o asemănare în activitatea dumneavoastră din tinerețe cu cea a lui Arghezi?

M. M.: Poate, nu știi, dar știu că am început cu pictura de șevalet, peisajul, portretul și am avut, totuși, profesori foarte buni. Părinții mei au fost niște oameni înțelepți, care înțelegeau ce înseamnă arta. Pe lângă acest fapt, am avut norocul să am și profesori renumiți. În primul rând îl amintesc aici pe marele profesor George baron Løvendal, la pictura laică, adică portret, peisaj, compoziție. După aceea am avut un alt mare profesor, un neamț de la Sibiu, care era invitat la noi acasă. Îl chema Adam Albert, un om de mare valoare, un artist desăvârșit. El sta la noi acasă, la Bucșoaia, câte o lună de zile întreagă. Învățam cu el acasă desenul și anatomia. Doctor în artele frumoase, maestrul Adam Albert își făcuse studiile în Germania. Era liber profesionist, a fost evacuat, a suferit la timpul său foarte mult. Cu el am învățat perspectiva, anatomia. Dacă vrei să devii pictor de biserici, contează foarte mult să știi cum cad hainele pe corpul uman. Dacă nu cunoști anatomia corpului uman, faci greșeli grave. Cunosând în schimb anatomia bine, poți să faci fel de fel de lucruri superioare, descoperi formele sub o altă frumusețe. Vedeți dumneavoastră, cu toate că am avut profesori renumiți la pictura laică, am îndrăgit până la urmă pictura bisericească. Sub îndrumarea maestrului Adam Albert am pictat multe studii academice, peisaje, portrete și compoziții întregi. Lucru care s-a concretizat mai târziu prin participarea la o expoziție colectivă, deschisă în vara anului 1964 la Casa de Cultură din Suceava, unde am expus un număr de tablouri pe pânză, fiind apreciate în mod deosebit de critica de artă.

Mănăstirea Putna (interior – frescă).

I. L.: Când v-ați hotărât și când ați înțeles că sunteți alesul picturii bisericești?

M. M.: Odată ce m-am întors din armată, unde am avut posibilitatea să pictez mult, diferite panouri, să scriu diferite lozinci, m-am hotărât definitiv să mă dedic picturii. Am avut tot timpul tentația zborului. Mi-am satisfăcut serviciul militar în termen la aviație. Adică tot cu zborul am ținut-o. Am pictat mult această miraculoasă mișcare înspre înalțuri, atunci când făceam pictură laică.

I. L.: Să înțelegem că zborul v-a fost profețit chiar din copilărie. Acum ați rămas cu zborul imaginației. Și dacă e vorba de zborul gândurilor, vă rog să vă mai aduceți aminte despre artistul George Løvendal, de numele căruia se leagă foarte multe amintiri cernăuțene. Cred că ați cunoscut-o și pe fiica lui, Lidia Løvendal-Papae, care a reușit să păstreze în casa pictorului de la București o mare parte din portretistica tatălui ei.

M. M.: Løvendal era un tip foarte categoric. A fost un poet în pictură. L-am cunoscut într-o familie de avocați din Bucșoia. Venea des în Bucovina ca să-și colecteze modelele pentru galeria de portrete de țărani. Am făcut cu el pictură vreo două luni de zile. Avea o manieră deosebită de a preda pictura. Primul lucru pe care mi l-a cerut a fost acela că trebuia să desenez un cal în fugă. Mi-a pus în față o coală de hârtie și un creion, zicându-mi că trebuie să-mi fie cunoscute aceste lucruri din natură. M-am descurcat repede, după care el mi-a profețit un viitor frumos în pictură. După aceea am început să iau lecții cu el. Venea des la Gura Humorului și se oprea la un pădurar cu care a ținut prietenie mai îndelungat. Eram mai mulți care luam lecții de pictură cu maestrul Løvendal. Veneam cu toții la Humor, unde artistul ne preda pictura. O făcea din plăcerea cea mare pentru noi și pentru frumoasele peisaje ale Bucovinei. Soarta ne-a despărțit, din păcate, repede. Eu am plecat în armată și nu am mai avut posibilitate să învăț cu el.

Mănăstirea Putna (frescă interior).

I. L.: Vreau să vă spun că tot ce s-a păstrat din lucrările maestrului, în casa de la București, tot ce a fost adunat acolo, catalogat și înmatriculat într-o adevărată arhivă, se datorează atât fiicei sale Lidia Løvendal-Papae, cât și soțului acesteia, inginerul Mihai Papae, care a ordonat și a lăsat o întreagă avere pentru posteritate, și anume, arhiva pusă la punct despre viața și opera pictorului George Løvendal. S-au prăpădit cu toții, a rămas să trăiască doar amintirea despre ei și opera baronului Løvendal, atâta cât s-a mai păstrat.

Deci ați învățat pictură cu Adam Albert și cu George Løvendal. Ați mai avut și alți îndrumători în arta picturii?

M. M.: Da, după ce a murit George Løvendal, am mai avut un profesor bun – de data aceasta pentru pictură bisericească – de la Bacău, pe care îl chema Gheorghe Dumitrescu. De la el am învățat foarte mult. A fost un faimos desenator și colorist. Când l-am cunoscut, aproape că nu mai putea picta biserici. Avea dureri de picioare, picta în ultimul timp numai la șevalet, în casă. Am învățat de la el multe lucruri frumoase. Avea acest profesor un dar de a preda, de a demonstra. Nu-l are fiecare. Apoi am mai învățat pictură bisericească cu Ion Taflan și Nicolae Stoica din București.

I. L.: Experiența vieții, ochiul și talentul – darul cu care v-a înzestrat Dumnezeu – au făcut să operați atât de bine cu culoarea?

M. M.: Poate că este așa, dar mai trebuie să înțelegi lucrurile și să le înveți în profunzime. Fiindcă toată cromatica care cântă uneori este luată din natură. Natura este crudă pe undeva, în schimb ea armonizează. Vezi câte un verde undeva foarte puternic, însă datorită atmosferei și celorlalte culori dimprejur – copaci, ierburi, flori – el cântă. Totul e să știi cum să le îmbini, să le pui, să le așezi. Natura știe acest lucru foarte bine.

I. L.: Maestre, spuneți, vă rog, cum se îmbină culorile, cum trebuie să le potrivești? Cum reușiți dumneavoastră, de exemplu, să scoateți culorile, să le combinați? De ce depinde acest lucru? Maeștrii vechi reușeau să obțină culori naturale prin îmbinarea diverselor amestecuri. Care este taina acestei tehnologii? Cum se procedează astăzi, ce tehnici se folosesc?

M. M.: Pământurile conțin culori naturale, mai bine zis, culorile sunt în pământuri. Gama de culori arse se găsește în pământuri; galbenul, ocru-galben, apoi o suită de game din ocru, până la oxidul roșu. Se spune mereu despre *albastru de Voroneț*. Eu l-am descoperit în munții Libanului, la o mănăstire pictată și dăruită de Brâncoveni. Este același albastru de Voroneț. Noi știm foarte bine că Moldova lui Ștefan cel Mare făcea comerț cu Orientul. În Mediterană este o specie de scoici, din care, luându-le cochiajul și punându-le la foc și după aceea fiind măcinate, se scoate un albastru extraordinar din ele. Am descoperit acest lucru, am și scris cu ani în urmă referitor la această tehnologie. Sigur că Voronețul are misterul lui, culoarea Voronețului are misterul pe care îl are și e frumos să-l aibă în continuare. Culoarea însă, în sine, nu mai este un mister. Trebuie să fim și rezonabili. Culoarea albastră

nu trebuie s-o transformăm într-un mister. Toate pe pământul acesta sunt date prin binecuvântarea lui Dumnezeu. La fel și apele noastre care au scoici de diferite feluri. Mai ales scoicile speciale care se ard, se freacă și se scoate apoi din ele acel albastru deosebit, pe care, de altfel, îl întâlnim și la Voroneț. Acest lucru mi l-au spus și câțiva oameni de știință din Liban. Fenicienii cunoșteau tehnologiile obținerii culorilor din scoicile de mare. Or, se știe că în Liban sunt fenicienii, ei nu sunt arabi. Ei au acceptat limba arabă, însă sunt fenicienii de origine. Aceasta este o explicație a misterului culorii albastre. De ce n-ar fi o explicație și pentru albastrul de Voroneț?

I. L.: Maestre, dacă ați face un bilanț al activității artistice de până acum a Domniei voastre, ce ar predomina, tehnica frescei sau pictura în ulei? Ați pictat mai multe biserici și mănăstiri, ce tehnică predomină în lucrările pe care le-ați realizat?

M. M.: Sigur că am lucrat mai mult în frescă.

I. L.: Tehnica frescei de astăzi se deosebește cu ceva de fresca care se aplica în Evul Mediu? Spuneți-ne ceva despre felul cum se realizează fresca de astăzi. Se aplică aceleași tehnologii ca și în vechime?

M. M.: În primul rând, nu toți pictorii aplică fresca așa cum trebuie. Nici nu le reușește tuttora s-o pregătească și s-o aplice așa cum trebuie. Fresca adevărată cere multă seriozitate și o disciplină aparte. Nu ai voie să pui suprafețe mari pentru că ea nu poate să dureze umedă decât până la cinci zile, după aceea se usucă.

I. L.: Vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre tehnologia frescei. Cum se prepară ea astăzi?

De la dreapta la stânga: Î.P.S. Pimen, arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, P.S.S. Antonie, fostul episcop al Bucovinei și Cernăuților, și pictorul Mihai Moroșan.

M. M.: Tehnologia frescei, la prima vedere, este simplă. La început peretele trebuie să fie udat. Apoi se pune un strat de frescă, o combinație din var, nisip și câlți, tăiați la 3–4 cm. Se pregătește zidul cu o tencuială neagră, așa se cheamă tencuiala. Mai mult nisip, var mai puțin și câlți. Pe acea suprafață de un centimetru sau un centimetru și jumătate de tencuială, la câteva zile se aplică fresca adevărată, adică trei părți de var și o parte de nisip și câlți. Apoi se mai pune o cantitate de un sfert de praf de marmoră. Se amestecă cu câlți toate aceste componente și apoi se aplică un centimetru de frescă pe stratul respectiv. Îl pui astăzi și mâine faci desenul și începi să lucrezi. Desenul se face cu culoare ocru, în ocru. Să fie totuși culoarea cea galbenă, care se zice că ar fi cerul dumnezeiesc, spiritual. După ce se conturează desenul peste tot, se începe aplicarea culorilor, adică fondul. Aici este foarte important ca în fiecare bucățică, în fiecare porțiune să se sclivisească, adică să se lustruiească cu mistria și atunci culoarea intră în fresca încă umedă. Apoi vii a doua oară cu culoarea și nu mai sclivisești și dacă e cazul – vii și a treia oară cu culoarea. Dar nu faci nimic nesclivisit, bucățică cu bucățică, pentru că în momentul când ai sclivisit se formează un lucru extraordinar: iese calciul din var, siliciul care îl are nisipul și celuloza care se conține în câlți. Sunt, de fapt, trei elemente fundamentale care, prin oxizi, formează o crustă pe veșnicie. Acest strat exterior se formează prin solidificare și uscare. Un strat solid care protejează pictura în frescă. De fapt, acesta este vernisul adevărat al picturii. Ea nu mai are nevoie de a fi acoperită cu un alt strat de vernis pentru a proteja culorile și a le da strălucire, cum se procedează la pictura în ulei.

I. L.: Culorile care sunt aplicate în frescă se distrug la un incendiu sau la o umezeală excesivă dacă – Doamne ferește! – se întâmplă? Îi avem în vedere, aici, pe cei doi monștri sacri, Michelangelo Buonarroti și Leonardo da Vinci, care, aflându-se, concomitent, într-o competiție de specialitate, au pictat pe doi pereți interiori opuși ai unei catedrale. Mai târziu, când s-a întâmplat un incendiu în această catedrală, lucrarea lui Leonardo, intitulată *Bătălia de la Anghiari*, nu a fost mistuită integral de incendiu. Care ar fi explicația?

M. M.: Ce să vă spun, noi știm foarte bine că focul mistuie totul. Dar, întrucât în frescă era var, care conține calciu, nisip și altele, probabil nu a ars totul. Ceea ce s-a mai păstrat, ne-a rămas mărturie despre cum a arătat parțial monumentală frescă. În cazul nostru, Putna, care a fost nu o dată mistuită de incendiu, s-a distrus tot ce era acolo din pictură. Cum am spune, focul distruge, arde totul fără milă. Și fiindcă în acea frescă, în acel var erau și câlți uscați, ei au ars în întregime, încât nu s-a mai păstrat nimic din lucrarea inițială.

I. L.: De fapt, pictura care ați realizat-o acum la Mănăstirea Putna este a treia sau a doua?

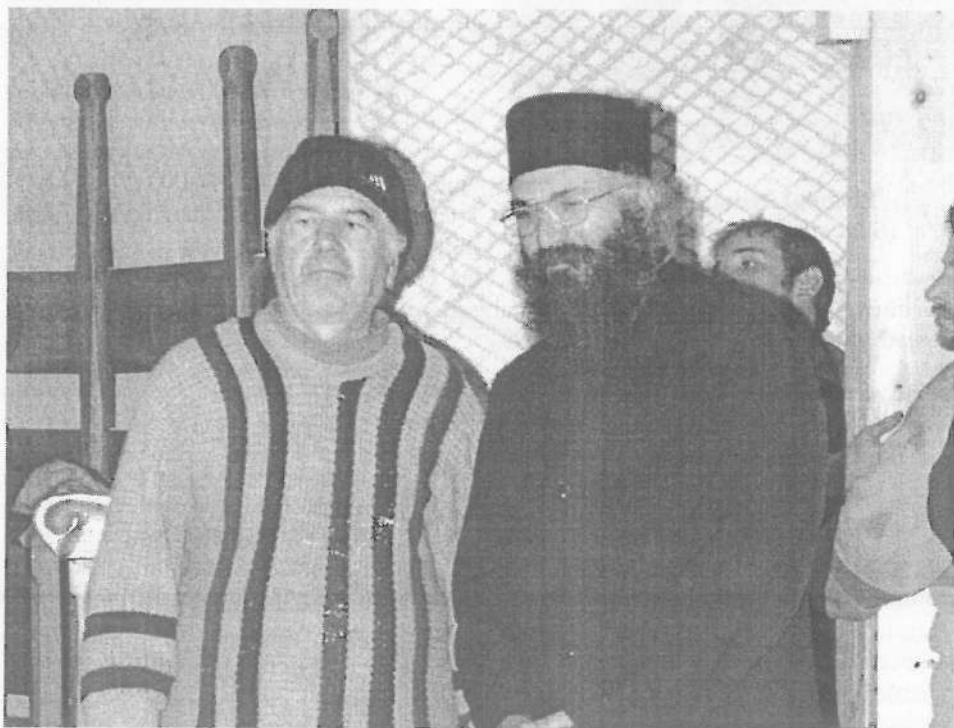
M. M.: Este a doua pictură. După ce a ars pictura de la Putna, ea n-a mai fost restaurată. Deci este a doua pictură.

I. L.: Maestre Moroșan, dintre restauratorii de biserici, dintre restauratorii de pictură bisericească din Bucovina pe cine i-ați numi? Mai sunt specialiști în acest domeniu?

M. M.: Încă mai sunt, bineînțeles. Acuma, n-aș dori să atac sau să vorbesc ceva împotriva pictorilor restauratori, însă parcă nu mai sunt cei de altădată. Îmi pare foarte rău, dar trebuie s-o spun. Acum așa-zișii restauratori fac foarte multe mutilări ale picturilor vechi. Rămân multe pete albe, distrugerii, nu mai știu să integreze și să aducă din nou sfântul la valoarea lui reală. Sfântul Ioan Damaschin spunea un lucru foarte frumos: „Pictura sacră n-are voie să fie mutilată”. Și noi trebuie să ținem seama cu sfințenie de acest lucru.

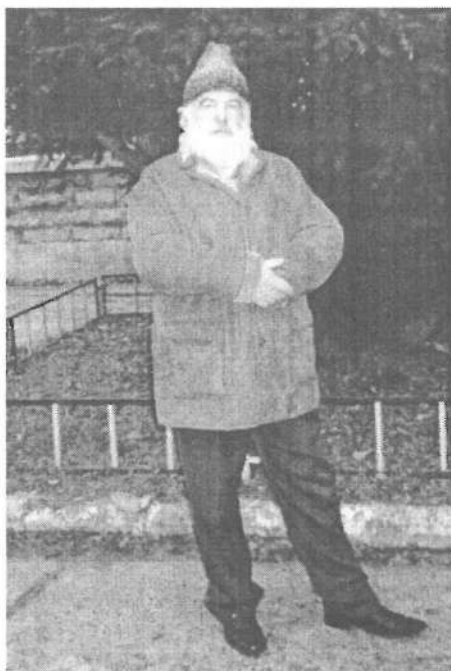
I. L.: Aveți dreptate. Bucevschi, de exemplu, când a restaurat cele câteva biserici din Bucovina sau biserica *Sf. Dumitru* de la Iași, s-a confruntat cu acest lucru. Când a curățat primul strat de frescă, lucrat de restauratori, și apoi a mers în profunzime, a găsit dedesubt o pictură originală cu mult mai frumoasă decât stratul care o acoperea. Adică, lucrarea executată de restauratorii de mai târziu era cu mult mai slabă decât fresca originală.

Dintre pictorii bucovineni moderni, pe cine ați vrea să-i nominalizați aici, în dialogul nostru?

Arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, împreună cu regretatul pictor Gavril Moroșan.

M. M.: Sunt pictori buni. Tare mulți nu pot numi, însă avem pe pictorul Gavrilean Dimitrie, apoi l-aș numi pe Croitoru Gheorghe care este iarăși un pictor bun. Avem din familia Bratilovenilor pictori foarte buni. Mai sunt și alții, dar acum nu mi-i mai amintesc.

**Pictorul Mihai Moroșan
(Suceava, decembrie 2008).**

multe lucrări care mă așteaptă. Dar să vină primăvara. Gândul, ochiul și mâna se mișcă mai ușor atunci când soarele încălzește mai puternic cu razele lui pământul și sufletele noastre.

*
* *

Mă despărțeam de pictorul Mihai Moroșan cu speranța unei noi întâlniri, fie cu maestrul în persoană, fie cu lucrările sale. Sentimentul care mă încerca era unul de împlinire sufletească, de purificare a gândului, mai ales că cercetasem ore la rând fotografiile cu frumoasele sale lucrări, care reprezentau fie icoane pictate, fie fragmente întregi din picturile murale. Artistul le privea și el – a câta oară! – comentându-le și stabilind parcă uneori cu unele dintre ele un contact secret și absolut personal. În momentele de tăcere se putea citi în ochii lui o strălucire deosebită, aparte. Era probabil îndemnul inspirației, care pornește din diverse surse transcendente, numai de el știute. Și atunci am început să înțeleg mai bine și să pătrund mai adânc în tainele culorilor calde și liniștite, să decantez blândețea și

profunzimea gândului din lucrările sale, care provin dintr-o imaginație ale cărei limite mi se părea uneori că sfidează înțelegerea obișnuită. Ne aflam în turnul de fildeș al maestrului, în casa Domniei sale din Cetatea de scaun a Sucevei... Când ne-am apropiat de geam să privim cum se îngână ziua cu noaptea, am văzut dându-se în aer primii fulgi care cădeau mari și liniștiți peste vechea cetate. Pacea și melancolia care ne stăpâneau sufletele, cât și aerul dalb de colinde din preajma bisericii *Sf. Ioan cel Nou* anunțau sosirea sărbătorilor de Crăciun.

SUMMARY

Among the leading contemporary cultural figures of historical Bucovina visual artist Mihai Moroșan, in whose activity church mural painting is the keystone, holds a place apart. He was born in the commune of Frasin, Suceava county, on 22 February 1942, and his brother, painter Gavril Moroșan, who has, unfortunately, now passed away, was born on 23 September 1939, in Voroneț, Suceava county. He has had many guides in mural painting. Among the most significant were masters George Baron Løvendal and Adam Albert from Sibiu. Ultimately, sacred painting became his central occupation. After five years studying church painting, Mihai Moroșan was entrusted with the highest position in the land: he was appointed painter to the Romanian Patriarchate by the then Patriarch of the Romanian Orthodox Church, Iustinian. After holding the position of painter to the Romanian Patriarchate for two and half years, he went abroad, having been invited to paint churches in various countries. He has painted churches and monasteries in Romania, as well as in Jerusalem, the mountains of Lebanon, Cyprus, Greece, England, Germany, Canada and the U.S.A., everywhere proving his great talent as an artist.

Among the most representative works by the Moroșan brothers – Mihai and Gavril – are the interior frescoes of the church of Putna Monastery, a work began in 2001, and which we believe will be completed this year. The ensemble of murals achieves artistic unity and an atmosphere laden with spirituality, melding architectural elements with the adornment of painting. The visual sensibility of the artists, combined with their remarkable qualities as portraitists, transfigures the religious-theological meaning of the subjects tackled, creating a state of prayer. The work at Putna – and not only – represents a period of maturity in the artistic activity of painter Mihai Moroșan and, at the same time, an outstanding achievement in the ecclesiastical painting of southern and northern Bucovina.

SINDROMUL „POLITICII PERSONIFICATE” SAU APELE SUBTERANE ALE POLITICII INVIZIBILE

MONITORING-UL PRESEI

(1 noiembrie 2008 – 15 ianuarie 2009)

Marin Gherman

Cernăuți

Părintele științelor politice, Niccoló Machiavelli, scria în lucrarea sa *Principiele* că politica are un efect vizibil al acțiunilor întreprinse de către politicieni. Caracterul ei predominant determină o mulțime de procese care au o mare importanță socială și economică. Machiavelli recomanda împăraților lumii să pară buni și blânzi în ochii poporului și să facă lucruri care sunt pe placul maselor populare. Însă, atunci când apar diferite obstacole ideologice, care sunt neprielnice dominației politice, împărații trebuie să uite de blândețe și bunătate, și să folosească metode politice amorale. Dar aceasta nu înseamnă că imaginea împăratului trebuie să se modifice în ochii poporului, fiindcă renunțarea la metodele politice cu caracter moral trebuie să aibă loc într-o formă latentă. Cu alte cuvinte, politica e un amestec social, care conține lucruri vizibile și lucruri invizibile. Teoreticianul american Robert Dahl consideră că lucrurile invizibile reprezintă esența politicii. El are în vedere consensul de bază, care creează un anumit echilibru politic național. Acest echilibru este foarte greu de cercetat. Mass-media scrie doar despre componentele vizibile ale unei politici. Ceea ce înseamnă că sfera informațională reflectă doar procesele politice care sunt la suprafață. Mass-media nu folosește metode științifice de cercetare și chiar dacă ar face acest lucru, informația publicată în presă oricum influențează cititorul și-l șochează. Toate aceste lucruri au loc din pricina comercializării abundente a structurilor informaționale.

În Ucraina, presa reflectă acele procese politice și sociale, care au o anumită importanță informațională sau comercială. Presa ucraineană acordă o mare atenție rolului politicienilor în viața societății și transformă procesele politice complexe în procese politice de natură personală. E un lucru bine înțeles că publicul analizează politica prin diferite prisme sociale. Politica personificată este simplă și ușor de înțeles. Pe de altă parte, o mulțime de politologi și sociologi ucraineni consideră că sindromul „politicii personificate” mărturisește despre existența unor probleme sociale și instituționale. Iar atunci când desing-ul instituțional se află în umbra personificărilor politice, informația despre relațiile politice devine o imitație artificială a unor procese sociale adevărate.

PROCESE POLITICE NAȚIONALE

În timpul vizitei președintelui Ucrainei în Polonia, șeful statului a declarat că nu consideră Partidul Regiunilor drept o forță în exclusivitate prorusă și predispusă împotriva integrării Ucrainei în Uniunea Europeană. Viktor Iușcenko a precizat că în Ucraina un partid sută la sută proeuropean este „Ucraina Noastră”, iar unul în exclusivitate antieuropean este Partidul Comunist al Ucrainei. Partidul Regiunilor, a reliefat președintele, nu este o formațiune lipsită de simțul patriotismului¹. La congresul uniunii populare „Ucraina Noastră”, care a avut loc la sfârșitul lui noiembrie 2008, Viktor Iușcenko a fost ales președinte al acestei formațiuni. Candidatura șefului statului a fost propusă de către Veaceslav Kyrylenko, liderul partidului. În felul acesta, Viktor Iușcenko se află în fruntea formațiunii „Ucraina Noastră”. În cazul unor alegeri parlamentare anticipate, el va fi și în fruntea listei electorale a partidului respectiv.

În noiembrie 2008, în regiunea Cernăuți, s-a aflat într-o vizită de lucru Volodymyr Lytvyn, conducătorul fracțiunii parlamentare ce-i poartă numele. Publicația „Zorile Bucovinei” scrie că Lytvyn s-a întâlnit cu locuitorii raionului Herța, cu membrii partidului său și a organizat o conferință de presă. Volodymyr Lytvyn a afirmat că dizolvarea Radei Supreme și eventuala organizare a alegerilor anticipate au provocat o criză economico-financiară colosală. El consideră că în această situație complicată, președintele trebuie să colaboreze cu șeful guvernului ucrainean, pentru ca acesta să înainteze măsurile de anticriză și să modifice componența Cabinetului de Miniștri. În cazul obținerii a unei susțineri necesare din partea Parlamentului, deputații care vor vota pentru adoptarea măsurilor guvernamentale vor deveni responsabili pentru situația din țară. În felul acesta, poate fi formată și o nouă coaliție parlamentară. De altfel, președintele Ucrainei va fi nevoit să propună o candidatură neutră în postul de premier. Dacă Rada Supremă nu va fi de acord cu aceste acțiuni, președintele le va putea propune tuturor deputaților să renunțe la mandate. Acest scenariu nu poate fi realizat fără organizarea unor alegeri anticipate. De aceea, Ucraina are nevoie de o nouă coaliție, de un nou premier și de o nouă configurație parlamentară. Volodymyr Lytvyn consideră că în Ucraina trebuie schimbată legislația electorală. Acest sistem trebuie să corespundă cerințelor electoratului. El este de părerea că modificarea sistemului electoral trebuie efectuată în cadrul unui referendum național.

Nu peste mult timp după apariția articolului amintit, Volodymyr Lytvyn a fost ales în postul de speaker al Radei Supreme. Între timp, fostul speaker, Arseni Iașeniuk, a declarat că dorește să creeze un nou partid politic. Iașeniuk consideră că, în momentul de față, în Ucraina trebuie schimbată elita politică. Poporul are nevoie de o nouă elită, care ar putea realiza anumite schimbări social-economice și politice. Partidele tehnologice sau proiectele tehnologice nu pot iniția o schimbare socială. Noua elită politică ar putea modifica sistemul electoral și ar putea suspenda imunitatea de deputat al poporului.

Inna Bogoslovskaja, deputat al poporului, într-un interviu pentru publicația „Argumenty i fakty” (Argumente și fapte), dezvăluie propria sa viziune în ceea ce privește relațiile între Ucraina și Rusia. Ea consideră că dispariția Uniunii Sovietice a provocat o distanțare profundă dintre fostele republici socialiste. Bogoslovskaja

consideră că relațiile dintre Rusia și Ucraina nu pot fi restabilite. Aceste relații trebuie să se bazeze pe o mulțime de principii noi. „În anul 2004 a avut loc exportul democrației din SUA în Ucraina. Statul nostru a început să fie dominat de un regim politic nedemocratic, care este camuflat cu ajutorul unor lozinci liberale și democratice. Ideologia noului regim nu corespunde spiritului și psihologiei naționale. Iușenko și Tymošenko creează un set de valori artificiale, care modifică istoria și cultura națională, înstrăinează poporul ucrainean de Rusia, care este cel mai mare vecin al statului ucrainean”². Bogoslovskaja consideră că regimul politic, care s-a constituit după revoluția portocalie, este susținut doar de către păturile sociale din vestul Ucrainei, deoarece cetățenii regiunilor vestice au fost socializați în condițiile unor regimuri politice și juridice occidentale. Ei au fost, la timpul lor, de acord cu sistemul de drept austriac, polonez, românesc și ceh. De aceea, Uniunea Sovietică, unde se vorbea despre egalitatea între popoare, era pentru ei o povară ideologică și spirituală. Cu alte cuvinte, naționalismul ucrainean, în esența lui, este, de fapt, o negare a ideologiei comuniste și a conceptului despre frăția dintre popoarele slave. Pentru a stabili niște relații de prietenie cu Federația Rusă, Ucraina are nevoie de o nouă elită politică, care va dirija epicentrele deciziilor politice.

Publicația regională „Zorile Bucovinei” din 3 decembrie 2008 scrie că ziarul republican „Segodnea” (Astăzi) a organizat un sondaj sociologic și a ajuns la concluzia că actuala componență a guvernului Iuliei Tymošenko este de proveniență rurală. Ministrul finanțelor, Viktor Pynzenyk, s-a născut într-un sat din regiunea Transcarpatia, cu o populație de numai 400 de locuitori. În această localitate fiecare al doilea om poartă numele de familie Pynzenyk. Ministrul transporturilor și telecomunicațiilor, Iosif Vinski, s-a născut într-un cătun din raionul Dunaevți, regiunea Hmelnițki, în care era doar o școală primară. Acolo a învățat primii patru ani. Studiile medii le-a făcut într-o școală din centrul raional. Vicespeakerul Mykola Tomenko s-a născut într-un sat din regiunea Cerkasî. Colegii de clasă își amintesc că Tomenko era „sufletul găștii” în școală și la petrecerile din Căminul Cultural al satului. Primul președinte al Ucrainei, Leonid Kravciuk, s-a născut în satul Velykyi Jytyn din regiunea Rivne. El a părăsit satul natal imediat după absolvirea școlii. „Fostele колеge de clasă susțin că Leonid Kravciuk este la fel de simpatic și hâtru ca o vulpe, așa cum îl cunosc din adolescență”³.

Revista republicană „Vlasti Deneg” (Puterea banilor) analizează rezultatele activității guvernului condus de către Iulia Tymošenko în anul 2008. Reamintim că la 18 decembrie 2007, Tymošenko a devenit șeful Cabinetului de Miniștri. Revista a verificat faptul dacă Iulia Tymošenko a îndeplinit promisiunile electorale. La alegerile parlamentare din anul 2007, Tymošenko a promis multe lucruri poporului ucrainean. Actualul premier a promis că în caz că Blocul va intra în Parlament și va forma guvernul de coaliție, el va lichida armata actuală a statului ucrainean și va crea una de contract, chiar la începutul anului 2008. Pe lângă aceasta, premierul a promis că va întoarce toate datoriile Băncii Naționale a URSS, va lichida compania RosUkrEnergo ca intermediar în relațiile din domeniul energetic cu Rusia și va adopta o serie de măsuri îndreptate contra inflației. În cele din urmă, revista „Vlasti Deneg” ajunge la o concluzie categorică: „Tymošenko n-a realizat nici o promisiune”. Armata de contract, precum era și de așteptat, n-a fost creată, compania RosUkrEnergo n-a fost lichidată, măsurile contra inflației n-au fost

adoptate, iar datoriile bancare au fost înlocuite cu o sumă simbolică de 1 000 de grivne pentru fiecare persoană. Cabinetul de Miniștri, continuă publicația, nici n-a încercat să lupte contra inflației. S-a reușit doar revalorizarea valutei naționale. Iar atunci când configurația financiară mondială a fost prielnică economiei naționale ucrainene, inflația a fost înlocuită cu deflația. În acel moment, liderii guvernului au organizat un întreg concert de reclamă și *public relations*, demonstrând că activitatea executivului este foarte eficientă. Deci, promisiunile au rămas doar promisiuni, scrie revista „Vlasti Deneg”. Pe de altă parte, publicațiile „Bulvar”, „Commersant”, „Kyivskyi telegraf” și altele au scris la începutul anului 2009 că Tymoșenko, precum și adepții săi, folosește o argumentare politică de tip clasic. Tymoșenko consideră că eșecurile economice din Ucraina sunt provocate doar de către criza financiară mondială. Consilierii politici ai echipei BIuT (Blocul „Iuliei Tymoșenko”) au lansat ideea, potrivit căreia criza economică a modificat planurile premierului ucrainean. Este un lucru înțeles că, pe parcursul lunilor ianuarie–septembrie 2008, de criză nici nu era vorba. Deci, criza financiară poate fi un argument de justificare a acțiunilor iraționale ale guvernului doar în ultima decadă a anului 2008. Cu alte cuvinte, în anul 2008 și la începutul anului 2009, în Ucraina aveau loc o mulțime de procese politice latente. Actorii de pe scena marii politici intenționau să camufleze situația politică și să demonstreze că eșecurile politice și economice sunt determinate, în exclusivitate, de către o mulțime de factori externi și nu de acțiunile negândite și riscante ale politicianilor ucraineni.

Evoluția opiniei publice și a relațiilor dintre premier și alți politicieni ucraineni poate fi reprezentată schematic în felul următor⁴:

26 martie 2008	1 noiembrie 2008	21 decembrie 2008
Iulia Tymoșenko: „În cele 100 de zile de activitate, guvernul a reușit să facă multe lucruri bune. Guvernul se gândește la popor”.	Viktor Ianukovyci: „Dumneavoastră, Iulia Volodymyrivna, sunteți din naștere un om de opoziție, dar lucrați în guvern. Acolo nu vă este locul”.	Viktor Iușcenko: „Tymoșenko a luptat în anul 2004 nu pentru idealuri democratice, ci pentru realizarea intereselor sale personale. Ea nu se gândea nicidecum la poporul Ucrainei. Pentru ea politica este o aventură. Dânsa poate folosi orice metode de luptă politică, fiindcă scopul ei final este puterea politică nelimitată”.

REFLECTAREA CRIZEI FINANCIARE DE CĂTRE REVISTELE UCRAINESE

În noiembrie 2008, revistele ucrainene au început să acorde din ce în ce mai puțină atenție proceselor legate de criza financiară mondială. În schimb, revistele au început să publice diferite scenarii economice, încercând să modeleze evenimentele sociale posibile. De exemplu, revista „Korespondent” scrie: „Criza se încheie. Mai este de așteptat un an și jumătate”. Publicația analizează problema relațiilor dintre politicianii ucraineni.

Revista „Focus” (Focarul) scrie că populația Ucrainei este dispusă să susțină o putere politică alternativă. Publicația consideră că președintele Ucrainei nu va iniția alegeri parlamentare anticipate. Pe de altă parte, revista scrie că prețul valutei naționale ucrainene depinde de acțiunile guvernului.

Revista „Profil” analizează structurile economice ale SUA, Germaniei, Rusiei, Franței și Ucrainei. Publicația ajunge la concluzia că situația economică nu inspiră mare optimism.

Revista „Ukrainskyi tyjdeni” (Săptămâna ucraineană) relatează despre proiectele de lege care tind să soluționeze problemele economice și financiare. În articolele *Betonul și gheața*, *Tainele banilor* și *Furtul instituțiilor bancare*, publicația analizează aspectele crizei financiare.

Revista „Glavred” (Redactor-șef) scrie despre criza financiară și alegerile prezidențiale din SUA. În articolul *Noi suntem șocați*, publicația analizează viitorul politic și economic al Statelor Unite ale Americii.

POLITICA EXTERNĂ ȘI RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

La 4 noiembrie 2008, în SUA au avut loc alegeri prezidențiale. Noul președinte a devenit Barack Obama, care este membru al Partidului Democrat. Programul noului președinte ar putea fi ușor asemuit cu un program al oricărui partid social-democrat din Europa. El intenționează să minimizeze impozitele pe veniturile mai modeste și să majoreze impozitele pentru cei bogați. În ceea ce privește politica externă, mesajul președintelui este o retragere destul de rapidă din Irak. În felul acesta, America este în pragul unor schimbări politice. Criza economică mondială a început în SUA și se datorează unei politici financiare imprudente. Președintele ales al Statelor Unite lucrează cu liberalii din Congres și cu consilierii săi în probleme economice la un nou plan de diminuare a efectelor crizei care au cuprins economia americană. Realizarea planului se estimează la o sumă de 700 de miliarde de dolari. Aceasta este una dintre cele mai mari sume de bani investite de statul federal, de la marea criză economică din anii '30 ai secolului XX, din timpul președintelui Franklin D. Roosevelt. Presa americană scrie că Obama se înconjoară de mai multe personalități, care au făcut parte din echipa fostului lider democrat Bill Clinton. Cel mai bun exemplu este numirea lui Timothy Geithner în postul de secretar al Trezoreriei. În afară de aceasta, președintele ales le-a cerut consilierilor săi în probleme economice să facă un plan, care să stimuleze crearea a 2,5 milioane de noi locuri de muncă.

Revista „Argumenty i fakty” (Argumente și fapte) publică un articol despre crizele economice, care au avut loc în secolul al XX-lea. Toate crizele economice pot fi reprezentate în forma unui tabel⁵:

<i>Statul, perioada istorică</i>	<i>Pricinile crizei</i>	<i>Consecințele</i>	<i>Măsuri de anticriză</i>
SUA, 1929–1933	Criza sistemului bancar	Inflație, șomaj	Naționalizarea instituțiilor financiare, renunțarea la liberalismul clasic
Germania, 1945–1952	Al doilea război mondial	Criza industrială și energetică	Lichidarea structurilor monopoliste, liberalizarea prețurilor

<i>Statul, perioada istorică</i>	<i>Pricinile crizei</i>	<i>Consecințele</i>	<i>Măsuri de anticriză</i>
Suedia, 1973–1974	Majorarea prețurilor la resursele energetice	Criza energetică a provocat probleme serioase în industria metalurgică	Finanțarea cercetărilor științifice în domeniul energetic, revoluția tehnico-științifică
Chile, 1981	Realizarea unui șir de reforme riscante	Criza în domeniul financiar	Naționalizarea întreprinderilor
Finlanda, 1990	Dispariția Uniunii Sovietice de pe harta politică a lumii	Apariția unor probleme colosale în domeniul metalurgic și cel al industriei alimentare	Inițierea revoluției tehnico-științifice
Coreea de Sud, Japonia, 1997–1998	Devalorizarea valutei naționale	Criza financiară a trecut în sfera industrială	Naționalizarea întreprinderilor, extinderea zonei exportului național

Publicația regională „Libertatea Cuvântului”, din 14 noiembrie 2008, scrie că politologul Evhen Kaminski, citat de ziarul „Deni” (Ziua) a încercat să dea răspuns la întrebarea dacă se va schimba politica americană față de Ucraina în timpul președinției lui Barack Obama. El consideră că politica externă a noii administrații oglindește poziția consilierilor în problemele politicii externe, antrenată în campania electorală. În echipa lui Barack Obama de problemele politicii externe se preocupă un grup de consilieri în frunte cu politologul Zbignev Bjezinski. Și pentru a înțelege politica externă dirijată de către Obama, trebuie să clarificăm pozițiile-cheie ale consilierului Bjezinski. Pozițiile acestuia sunt destul de simple și clare. În opinia lui Kaminski, Ucraina deține un loc deosebit și foarte pragmatic în politica externă a noii administrații SUA. Pentru Obama și anturajul său, Ucraina va avea o anumită pondere în contextul rusesc. Zbignev Bjezinski conștientizează însemnătatea colaborării economice dintre Ucraina și SUA. El înțelege faptul că Rusia folosește diferite pârghii economice pentru a influența și a supune politic Ucraina. De aceea, putem spera că relațiile ucraineano-americane se vor intensifica și vor duce la o colaborare economică în creștere. În plan politic, pentru administrația SUA aceasta va însemna încă o încercare de a reține „poftele rusești” în spațiul postsovietic. Pe de altă parte, expertul ucrainean nu amintește de ultima lucrare a lui Zbignev Bjezinski, apărută în anul 2007 și intitulată *Încă o șansă sau criza superstatului american*. Bjezinski scrie că Ucraina este un stat cu o democrație neconsolidată. Ea este o țară europeană, dar nu va reuși să devină membră a UE și NATO, deoarece factorul rusesc este foarte puternic în această regiune politică. Dacă în anii '90 Bjezinski considera Rusia un stat ce nu reprezintă un mare pericol pentru politica externă a SUA pe glob, atunci în anii 2007–2009, Rusia este considerată o forță mondială, care știe ce vrea și deține o elită națională consolidată.

Publicația „Libertatea Cuvântului”, din 5 decembrie 2008, scrie că Obama a numit-o pe Hillari Clinton în postul de secretar de stat. Ca și în cazul echipei sale în domeniul economiei, Obama a ales o componență politică experimentată. El a creat o echipă „mixtă”, din punct de vedere ideologic, care va trebui să lucreze, printre altele, la retragerea trupelor americane din Irak. Senatorul Hillari Clinton s-a alăturat

lui Obama la sediul de la Chikago pentru a fi numită în funcția de secretar de stat. Foștii rivali, Obama și H. Clinton, vor fi nevoiți să rezolve împreună o mulțime de probleme economice. Obama a apelat și la fostul general, James Jones, care va fi consilierul președintelui în problemele securității naționale. În felul acesta, Barack Obama a făcut o serie de numiri surprinzătoare și îndrăznețe, sperând că prin investirea în posturile de stat a unor personalități influente vor fi soluționate problemele economice și sociale de ordin global.

Criza economică mondială a pus liderii statelor europene să modifice strategia socială și financiară a UE. Publicația românească „Adevărul” scrie că președintele francez, Nicolas Sarkozy, și cancelarul german, Angela Merkel, pledează pentru planul de relansare economică „pentru fiecare țară, în funcție de situația ei”. Nicolas Sarkozy consideră că cele două țări (Franța și Germania) trebuie să susțină „calea coordonării” economice. Cancelarul german a cerut să se evite orice „grabă” în momentul luării de măsuri împotriva crizei economice. Dacă în privința răspunsului la criza economică Franța și Germania au rămas pe poziții diferite, în alte domenii liderii europeni au ajuns totuși la un punct comun. Atât cancelarul Merkel, cât și președintele Sarkozy au exclus categoric eventuala reducere a taxei pe valoarea adăugată, măsură dorită de autoritățile britanice. Cu alte cuvinte, modelul britanic a fost respins.

Kostyantyn Yeliseyev, viceministru al Afacerilor Externe al Ucrainei, dezvăluie într-un interviu pentru publicația „Cotidianul” viziunea Kievului asupra relațiilor cu România, Rusia și Statele Unite. Kostyantyn Yeliseyev consideră că fostul președinte al SUA, George W. Bush, a sprijinit drumul euro-atlantic al Ucrainei. O Ucraină stabilă, democratică, independentă și membră a blocului NATO și a UE, un aliat de încredere și un partener de nădejde va contribui din plin la o lume mai sigură, la o economie globală mai stabilă. K. Yeliseyev consideră că Barack Obama nu va modifica vectorul politicii externe al SUA în privința Ucrainei. Pe de altă parte, Yeliseyev a menționat că Ucraina face parte din acele state care tinde să păstreze o alianță strategică cu Rusia. „Din păcate, acum vedem că vecinul nostru alunecă în aventura periculoasă de a crea un nou pol de putere, de a încuraja regimuri ciudate, de a utiliza disproporționat forța... Suntem siguri că sprijinul din partea Alianței pentru eforturile Ucrainei de a deveni membră a NATO va fi cea mai bună garanție pentru a asigura soluții pașnice la toate disputele care ar putea apărea în anii următori”⁶.

Publicația românească „Cadran politic” scrie că factorii de decizie de la Kiev au ca obiectiv „ciupirea de nas” a Rusiei cu orice preț, în schimbul unor promisiuni din partea Occidentului, privind aderarea la structurile euro-atlantice. Câștigurile obținute de către Ucraina de pe urma conductelor petroliere care tranzitează țara au ajutat, într-o anumită măsură, funcționarea tânărului stat, a elitei sale politice și a populației sale. Ucraina ar trebui să ia tot mai mult în considerare „factorul rus”. Acest lucru ar fi benefic atât pentru Ucraina, cât și pentru statele din zonă.

Publicația „Adevărul de seară” scrie că premierul rus, Vladimir Putin, a declarat că trebuie adoptat un nou tratat european de securitate, care să interzică extinderea alianțelor politico-militare. În articolul *NATO, indecisă în privința Ucrainei și Georgiei*, publicația scrie că Alianța examinează opțiunile care să salveze aparențele în ceea ce privește Ucraina și Georgia. Șansele celor două exrepublici

sovietice de a primi Planul de Acțiune pentru Aderare (MAP) sunt mici⁷. Aceste șanse sunt minimale și din cauza opoziției unor state europene importante. La toate acestea se adaugă și decizia Alianței de a nu irita și mai mult Federația Rusă.

Revista „Cadran politic”, în articolul *Vilhelm Konnander: „Efortul Rusiei pentru recunoașterea ca egală în afacerile internaționale este, în opinia mea, cel mai mare defect al politicii de la Moscova”*, scrie că una din prioritățile declarate ale tandemului Putin – Medvedev este cea de a face din Rusia o putere financiară regională, precum și un important centru financiar la nivel mondial. În timp ce presa și analiștii occidentali susțin că economia Rusiei este în pragul colapsului, Moscova încearcă să demonstreze cu orice preț contrariul. Mai mult, premierul Putin a declarat că strategia de dezvoltare a țării până în anul 2020 nu va suferi modificări majore, chiar și în contextul actualei crize economico-financiare mondiale. Politică, în special în Rusia, este un instrument atât pentru acțiunile de stat, cât și pentru servirea intereselor elitelor politico-economice. Importanța politicii Rusiei până în anul 2020 nu poate fi subestimată. Fără o finanțare continuă a reformelor ce vizează interesele elitei, stabilitatea economică și politică sunt în pericol⁸. Publicația ajunge la concluzia că a spune cum că economia rusă este în colaps nu are nici o valoare fără analiza faptelor și a consecințelor potențiale pe care o criză le are asupra politicii și societății. Fără această analiză, problema în cauză n-are nici o importanță. Publicația scrie că președintele nou ales al SUA, Barack Obama, s-a arătat interesat în reluarea unui dialog cu Rusia. Aceasta presupune o schimbare în politica externă a Americii, realismul fiind înlocuit cu o gândire mai idealistă. Totuși, un discurs centrat pe valori ar putea să nu intereseze Moscova, pentru că ar crea mai multe complicații decât simplitatea realismului. O asemenea abordare ar putea fi mai puțin atractivă pentru Rusia. În Rusia, realismul e la putere, iar eforturile idealiste sunt niște componente esențiale ale politicii simbolice.

Aceeași publicație îl citează pe Vilhelm Konnander, care este un expert politic în problemele Rusiei și Europei de Est. El a fost președinte al Societății Suedeze pentru Studii privind Rusia, Europa Centrală, Europa de Est și Asia Centrală – Filiala națională a organizației analiștilor regionali și consideră că dorința și efortul Rusiei de a fi recunoscută ca egală în relațiile internaționale este cel mai mare defect al politicii Moscovei. Începând cu secolul al XV-lea și cu relațiile dintre Ivan al III-lea și împăratul monarhiei habsburgice, Frederick al III-lea, Rusia nu și-a schimbat vectorul politicii externe. Ce foloase aduce această luptă pentru influență, dacă în continuu sunt consumate resursele Rusiei și în cadrul acestui proces vecinii Moscovei îi devin ostili? Orice *droit de regard* trebuie privit din punct de vedere al felului în care sunt utilizate interesele Rusiei și nu cum se obțin acestea. Restul este pierdere de timp și resurse, ceea ce doar foarte puține puteri politice își pot permite. Deci, ar trebui să se facă în mod clar diferența între Rusia ca putere mondială sau zonală și pretențiile neutilizabile la un statut de „mare putere”. Rigiditatea impusă și aspirația la o formulă de genul „mare putere” este doar un blestem pentru Rusia⁹.

NOTE

1. V. Rusnac, *Președintele Viktor Iușcenko a amânat alegerile parlamentare anticipate, iar speakerul Arseni Iașeniuk a rămas fără fotoliu*, în „Libertatea Cuvântului”, nr. 36, 14 noiembrie 2008, p. 3.

2. Anna Nesterova, *Restabilirea este imposibilă*, în „Argumenty i fakty”, nr. 47, noiembrie 2008, p. 11.
3. Maria Toacă, *Elita politică s-a născut la țară*, în „Zorile Bucovinei”, nr. 88, 3 decembrie 2008, p. 3.
4. Kiril Baranov, *Anul Tymošenko*, în „Vlasti Deneg”, nr. 52, 25 decembrie 2008 – 22 ianuarie 2009, p. 11.
5. Viktoria Gudkova, Galina Șeikina, Natalia Karnova, *Cum să ieșim din criză*, în „Argumenty i fakty”, nr. 51, decembrie 2008, p. 11.
6. *Suntem legați pentru totdeauna de Rusia*, în „Cotidianul”, 25 noiembrie 2008, p.15.
7. Marius Modreanu, *NATO indecisă în privința Ucrainei și Georgiei*, în „Adevărul de seară”, 25 noiembrie 2008, p. 11.
8. Gabriela Ioniță, *Vilhelm Konnander: „Efortul Rusiei pentru recunoașterea ca egală în afacerile internaționale este, în opinia mea, cel mai mare defect al politicii de la Moscova”*
http://www.cadranpolitic.ro/view_article.asp?item=2708#commentnr148
9. *Ibidem*.

SUMMARY

In Ukraine recently the press has been reflecting those political and social processes that possess a certain informational or commercial importance. Personified politics is simple and easy to understand. The syndrome of “personified politics” bears witness to the existence of social and institutional problems. And when institutional design lies in the shadow of political and social personifications, politics becomes artificial, an imitation of real social processes.

The former speaker of the Verkhovna Rada, Arseni Yatsenchuk, has declared that he wishes to create a new political party. Yatsenchuk considers that at the present time in Ukraine the political elite needs to be changed. The nation needs a new elite, which would be able to bring about certain socio-economic and political changes. The technological parties are unable to initiate social change. Inna Bogoslovskaya, a Ukrainian people’s deputy, considers that the political regime that was set up after the Orange Revolution is supported only by social strata in the west of Ukraine. In order to establish friendly relations with the Russian Federation, Ukraine needs a new political elite to lead at the epicentres of political decision-making. Thus, the majority of Ukrainian politicians are of the opinion that only a new political elite can initiate various innovative and democratic political processes.

In November 2008, Ukrainian magazines began to accord less and less attention to processes connected to the financial crisis. Instead, the magazines began to publish in abundance various economic scenarios, attempting to create a model of possible social events.

As regards foreign policy, the press reports that Ukraine occupies a distinct and very pragmatic position in the foreign policy of the new U.S. administration. For Obama and his entourage, Ukraine will in future have a certain weight in the Russian context. Political scientist Zbigniew Brzezinski, the U.S. presidential adviser on foreign policy matters, is aware of the significance of economic collaboration between Ukraine and the U.S.A. He understands the fact that Russia makes use of various levers to influence Ukraine from the political point of view.

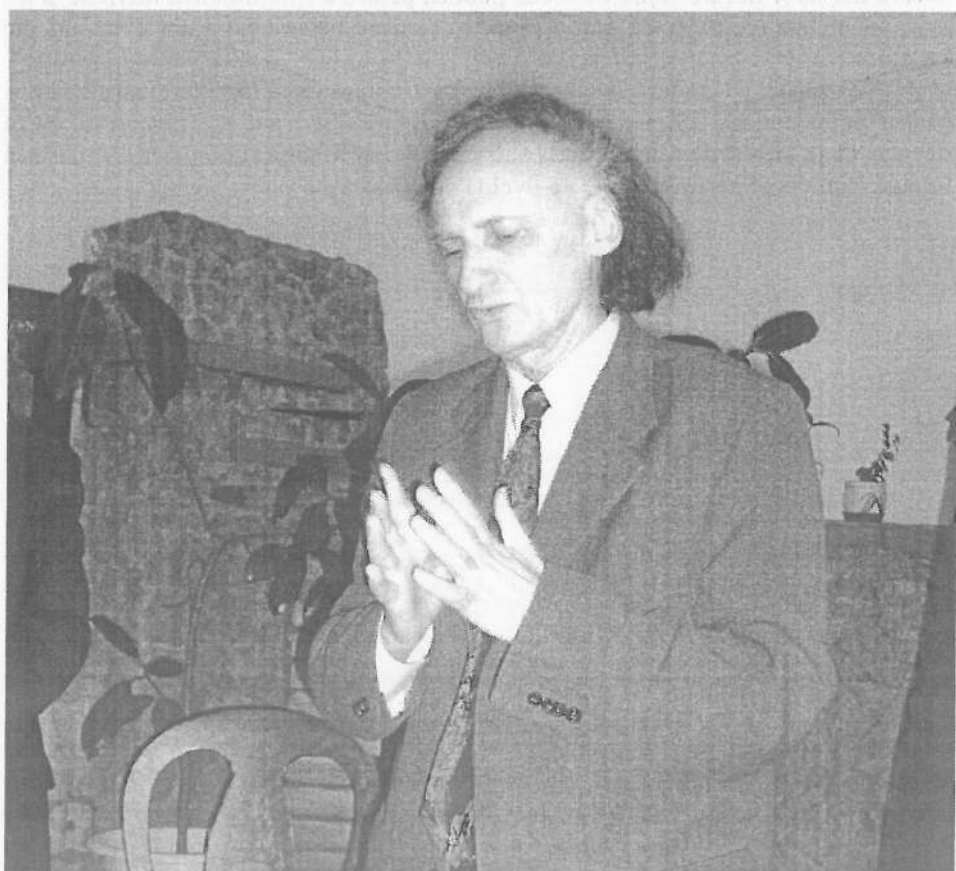
In memoriam

GRIGORE VIERU EMANA DOAR DRAGOSTE ȘI LUMINĂ

Ion Beldeanu

Suceava

Am convingerea că Grigore Vieru reprezenta și reprezintă o excepție din numeroase puncte de vedere, dar mai ales din cel al felului de a fi. Nu întâmplător ființa sa emana o blândețe și o frumusețe morală de excepție. De unde și convingerea că între aceste caracteristici există o relație ce nici nu mai trebuie demonstrată. De aceea nu cred că putea fi altfel decât cum îl știam din diverse împrejurări.

Acum, când poetul nu mai există și când imaginea sa se realizează din rememorările de ieri și de altădată, Grigore Vieru zâmbeste spre noi cu înțelegere și încredere. De aceea versurile lui nu se vor și nu pot deveni altceva decât o continuă peregrinare spre eternitate.

Azi, când Grigore Vieru a devenit o amintire dragă și de neînlocuit, n-am cum să mi-l închipui altfel decât senin și generos, mai exact o expresie a celor două caracteristici. Grigore Vieru rămâne pentru totdeauna un mare protector al lirismului și al generoasei iubiri față de viață și de neam. Nu întâmplător versurile sale preamăresc esența ființei naționale, dragostea ce a purtat-o pentru poporul căruia i-a aparținut.

Pentru că întreaga sa operă lirică – putem conchide – oferă imaginea aleșelor virtuți de care poetul era capabil. Dragostea pentru limba română, bucuria sufletească, deschiderea permanentă pentru frumusețe au fost repere ale iubirii sale civice. În felul acesta se și explică de ce ființa lui, fragilă și de o mare delicatețe, viza o aleasă generozitate: să-i facă pe cei din jur fericiți. Altfel nu ar fi existat seninătatea și deplinătatea glasului său.

Dureros rămâne un adevăr ce nu poate fi ocolit: faptul că în ultima vreme invidioșii și dușmanii de care a avut parte, declarați ori nu, i-au pândit cu răutate fiecare mișcare, fiecare ieșire pe scena publică pentru a-i minimaliza meritele și a-i pune în umbră reputația de care Grigore Vieru se bucura pe ambele maluri ale Prutului.

Acuzațiile aduse însă n-aveau nimic cu frumoasa sa dragoste pentru neam și pentru limba română. Și aceasta pentru că Grigore Vieru nu știa *cum* și *de ce* să devieze de la idealurile sale. Sufletul său emana doar lumină și dragoste, dragoste și lumină, curcubeie nestinse în care e-nvelită nemoartea sa.

LITANIE

Vasile Tărățeanu

Cernăuți

I.

Plângi, suflate, plângi. Cu lacrimi de gheață și foc. Plângi, suflate, plângi. Din ochi-mi îndoliați de plecarea Ta, bădiță Grigore, atât de devreme și atât de stupidă, cadă flăcări și țurțuri brăzdându-mi sufletul și fața întristată.

Plângi, suflate, plângi... Cu lacrimi de gheață și foc.

Pentru că *Numele tău* e și numele meu. El e și numele nostru. Numele tău e și numele Basarabiei tale. Și al Bucovinei mele.

El este al întregii noastre Țări.

Rugăciunile pentru *Mama*, pe care le-ai rostit cu lacrima sufletului sunt și ale mele. Sunt rugăciunile noastre. Sunt ale tuturor celor care am avut sau încă mai avem mame. Și a mamelor care duc dorul copiilor cărora le-au dat viață. Și noi le vom rosti mereu. Ziua sau noaptea.

Pentru că până la urmă tot *Duminicile cuvintelor* vor marca Învierea neamului nostru.

Plângi, suflate, plângi. Cu lacrimi de gheață și foc.

Pășesc pe aceleași drumuri și mă bucur că *Steaua de vineri* ce Ți-a luminat mintea și sufletul prea plin de răni de cuvinte îmi luminează și mie calea prin noaptea durerilor și a viselor neîmplinite.

Spre adevărata împlinire a neamului nostru. Spre Mântuirea Lui.

Plângi, suflate, plângi. Cu lacrimi de gheață și foc.

Pentru că *Strigat-am către tine* la sfârșitul zilei de naștere a fratelui nostru mai mare întru toate cele bune și nemuritoare, Mihai, și Tu, dragă frate Grigore, nu m-ai auzit. Izvoarele se cutremurau. Și clipele toate. Și tu nu mă auzai.

Strigat-am către tine și cuvintele mele răsunau într-un gol înfricoșător. Simțeam cum *Rădăcina de foc* a poeziei Tale îmi pătrundea întreaga ființă. Și așa va fi acum și în veac.

Pentru că *Hristos nu are nici o vină*.

Pentru că Taina Lui, Taina Ta și Sfintele noastre Taine ne apără.

Plângi, suflate, plângi. Cu lacrimi de foc și gheață.

Pentru că Tu, bădiță Grigore, n-ai putut fi niciodată mai simplu decât iarba.

De aceea, ca firul de iarbă, sparge-vei peste veacuri betonul prostiei celor mulți care Te-au ponegrit și atacat de atâtea ori fără milă.

Pentru că *Un verde ne vede* dinspre viața cea veșnică. Și Tu, de azi înainte, aflat la loc de odihnă, prejmuț cu verdeață, de unde a dispărut toată durerea și întristarea și suspinul, ne vei veghea ființa.

Întru cuvânt românesc și întru credință românească.

Întru același Neam și aceeași Țară. *Aproape*, atât de aproape.

Plângi, suflate, plângi. Cu lacrimi de foc și de gheață.

II.

În mâinile mele țin tremurând Cartea vieții lui *Taina care mă apără*, apărută anul trecut la Princeps Edit din Iași.

E fără de autograf. N-a izbutit să mi-l scrie. Când am stat la Alba-Iulia câteva zile la rând, sărbătorind împreună cu ceilalți, circa 300 de participanți la cea de a XII-a ediție a Congresului Spiritualității Românești, a 90-a aniversare a Marii Uniri, n-o aveam cu mine, deși făcusem rost de ea de la editori cu câțva timp mai înainte. O lăsasem acasă.

Acum o deschid la întâmplare și încerc să citesc. Cu ochii împăingeniți de lacrimi. Văd literele ca prin ceață. Tremură și ele odată cu lacrima din gene: „În aceeași limbă/ toată lumea plânge./ În aceeași limbă râde un pământ./ Ci doar în limba ta/ durerea poți s-o mângâi,/ iar bucuria/ s-o preschimbi în cânt.// În limba ta/ ți-e dor de mama,/ și vinul e mai vin,/ și prânzul e mai prânz./ Și doar în limba ta/ poți râde singur/ și doar în limba ta/ te poți opri din plâns.// Iar când nu poți/ nici plânge și nici râde,/ când nu poți mângâia/ și nici cânta,/ cu-al tău pământ,/ cu cerul tău în față/ tu taci atuncea tot în limba ta” (*În limba ta*, p. 50).

Mai răsfoiesc câteva zeci de pagini, așa mecanic, fără să mai văd rândurile „scrisului latin” în fața ochilor, decât niște crâmpoie separate, ca dintr-un film alb-negru sau color, de imagini din diverse perioade ale celor peste patru decenii de când ne cunoaștem și ne-am legat sufletele într-o frățească îmbrățișare. La urma urmei toate acestea se învălmășesc, mă prind în val-vârtejul lor. Doar vocea Lui de la ultimele discuții petrecute în doi la Alba-Iulia îmi limpezește auzul, aruncând un mănunchi de raze de lumină-lină peste o stare de tristețe imensă, survenită de la acea veste mult prea zguduitoare despre un accident atât de stupid în care și-a pierdut viața. „M-am amestecat cu viața/ ca noaptea cu dimineața.// M-am amestecat cu cântul/ ca mormântul cu pământul.// M-am amestecat cu dorul/ ca sângele cu izvorul.// M-am amestecat cu tine/ cu ce-așteaptă cu ce vine (*Cu viața, cu dorul*, p. 121).

Mai trec peste câteva pagini cutremurat de versurile citite pe care le știu aproape pe de rost și ele capătă alte sensuri, alte semnificații, încât îmi vine să strig odată cu el „Nu am moarte cu tine nimic...”, dar... „Nu-mi ajung ochi să te plâng,/ nici cuvinte nu-mi ajung./ Drumul meu sub cer e scurt./ Drumul tău în pământ e lung.// Să-mi spăl vina ce o port/ Izvoarele, mările nu-mi ajung./ Drumul meu sub cer e scurt./ Drumul tău în pământ e lung” (*Litanii pentru orgă*, p. 136).

Zguduit îmi șterg lacrimile care îmi îngreunează pleoapele și ajuns la pagina 139, citesc alte rânduri ce se înscriu în perimetrul aceleiași sentiment de durere și de bucurie întristată. De bucurie, pentru că am avut fericirea să-l cunosc personal pe Grigore Vieru, să fiu *Aproape* de el în multe momente ale vieții lui, iar el *Aproape* de mine în multe momente ale vieții mele. Și de durere că a plecat dintre noi atât de nepotrivit, când Neamul și Moșia lui mai aveau încă atâta nevoie de Domnia sa. De verbul lui. De curajul lui și de nemărginita lui dragoste.

Vai, cât de mult îmi va lipsi de acum înainte acest „om al nemâniei”, Grigore Vieru. Un om deosebit al culturii noastre, adevărat simbol al românismului, luptător neînfricat pentru adevăr și dreptate, întrupat de o fire atât de gingașă și pură, de o

blândețe și de o omenie proverbială. Căci, vorba poetului: „Lipsești dintre lumine./ Dar nu lipsești din mine.// Lipsești de la fereastră,/ Dar nu din limba noastră.// Lipsești din blânda seară,/ Dar nu lipsești din Țară” (*Litanii pentru orgă*, p. 139).

L-am auzit nu o dată citindu-și cu voce sugrumată de emoții, aproape șoptit, minunatele-i versuri consacrate celei mai dragi ființe de pe pământ, mamei sale. Pe unele dintre ele le îngâna ca pe niște psalmi: “Ușoară, maică, ușoară...”.

Dar l-am auzit citind și versuri de altă tonalitate, ca niște blesteme, rostite cu voce clară, răspicată, sfâșiată de durere, de mânie: „Răbdăm. Dar totul, negreșit,/ Pe lume are un sfârșit./ Un capăt toate au sub cer:/ Răbdare, umilinți, tăceri.../ Da totul are un sfârșit./ Suntem. Venim. Am răsărit!” (*Inscripție pe stâlpul porții*, p. 175).

Citesc mai departe îndurerat de plecarea poetului drag și m-aș putea opri cu siguranță la fiecare pagină și aș putea reproduce nenumărate alte rânduri, strofe din zeci de alte poezii, precum sunt *Scrisoare din Basarabia*, *Treisprezece strofe despre mancurți*, *Glontele internaționalist*, *Inscripție pe stâlpul porții*, sau dintre versurile scrise în ultimul timp.

Ajuns în fața Domnului cu sufletul în palmă poetul întreabă îndurerat: „«Nu-ți mai sunt drag eu, Doamne, oare!?»/ L-am întrebat pe Dumnezeu./ Și-am auzit un glas de soare:/ «Te duc în brațe, fiul meu»” (*Urme pe nisipul auriu*, p. 357). Sau își mărturisea ca la sfânta spovedanie gândurile ce-i tulburau mintea și sufletul de poet rănit de atâtea nedreptăți ce au loc în lumea aceasta pământeană, când cel adevărat și bun este scuipat și lovit cu pietrele ticăloșeniei omenești: „Doamne, cu Tine/ toate zilele mele/ să stea de vorbă-ar dori./ Dar numai Tu/ ai răgaz./ Iată,/ mai repede ca lacătul/ Ruginește pe cruce/ Numele omului./ Iată,/ am ajuns să fiu/ de partea morții/ Dacă moartea are dreptate/ și împotriva vieții/ dacă viața se ticăloșește./ Iată, voi muri./ Fără de lacrimi —/ Le-am plâns pe toate” (*Dacă moartea are dreptate*, p. 353).

Poetul Vasile Tărățeanu lângă sicriul lui Grigore Vieru.

III.

Plângi, suflete, plângi. Cu lacrimi de foc și de gheață.

Căci s-a dus dintre noi primul și cel mai vrednic slujitor al altarului limbii române, despre care Teodor Codreanu spunea că este... „Duminica Mare a neamului românesc de pretutindeni. Sau măcar o fărâcă din ea. Și nu pentru că așa a voit el, ci fiindcă ceva inexplicabil l-a ales să ne reprezinte în chip de supremă sărbătoare creștină tocmai acolo unde nu e loc de sărbătoare a neamului”.

Plângi, suflete, plângi. Cu lacrimi de foc și de gheață.

Chiar dacă El n-avea nimic cu moartea. Ba mai mult, nici n-o ura. Ea nu putea fi pentru El, Iubitorul de viață, de Neam și Țară, de tot ce-i frumos și bun, de tot ce-i curat și înălțător, decât o întoarcere în patria cerească. A mărturisit-o singur: „Mă-ntorc în Dumnezeu,/ Cu alte cuvinte,/ În Patrie mă întorc,/ Dumnezeu și Patria/ Sunt Una”.

Plângi, suflete, plângi... Cu lacrimi de foc și de gheață...

RECVIEM PENTRU GRIGORE VIERU

Lucia Olaru-Nenati

Botoșani

Scriam la a 70-a aniversare a lui Grigore Vieru că atingerea acelei vârste mi-a părut a fi un miracol, căci el părea mereu a fi fragil și ușor de doborât de atâtea viituri câte au năvălit peste destinul său neasemeni. Acest destin l-a hărăzit să fie *poeta vates*, cum spuneau cei vechi, adică poetul luptător cel mai reprezentativ al momentului istoric de trezire a Basarabiei din „somniașii cel de moarte” al robiei roșii aduse de „muscalii de-a călare”. Verbul său s-a rostit la tribune, reverberat înmiit în sufletele averse de cuvânt românesc înalt, dezrobitor, l-a rostit el însuși în largi adunări în care făptura lui subțire ca un lujer de crin devenea porta voce a emoției tuturor, a fost cântat de voci vibrante și neasemuite ce transmiteau, cu intensitatea momentelor colective astrale, efluviul coagulant al voinței de libertate.

Cea care scrie aceste rânduri a avut privilegiul de a-l întâlni cu mult înainte de revoluția noastră din decembrie, la revoluția anterioară, a celor de peste Prut, care s-au trezit înaintea noastră. Mai înainte de asta, însă, la Ipotești, locul de care mi se leagă efervescența tinereții, dar și marca întregii vieți, el a venit acolo, la matca poeziei, aidoma tuturor creatorilor acestui neam. Mai târziu am pus la cale amândoi, în februarie 1989, tot de ziua lui, la Chișinău, într-o conspirativitate de poeți născuți în februarie ce ne sărbătoream aniversarea împreună, un act de mare insurgență pe atunci: primul spectacol al unei echipe de artiști basarabeni pe o scenă din România. După derularea unor stratageme de neimaginat azi, pentru a obține aprobările necesare, am trecut la fapte. Spectacolul s-a numit „Rădăcini de foc – Grigore Vieru și prietenii săi”, și s-a desfășurat în vara lui 1989, iar scena a fost a Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, pe care-l conduceam atunci. De aici am pornit într-un turneu amplu în nordul și în estul țării, cu o afluență de public nemaivăzută, ce a făcut necesară organizarea spectacolelor nu numai în săli, ci și în spații mai largi, în aer liber. Atunci au răsunat versurile lui Grigore Vieru, cântate de vocile de patrimoniu ale lui Ion și Doina Aldea Teodorovici, alături de alți artiști basarabeni. Peste tot lumea îl primea pe Vieru ca pe un trimis mesianic, îi atinge hainele, îi cerea autografe, îi solicita, cu aviditate și încrâncenare, o privire, un cuvânt, un zâmbet, și pe toate scenele turneului pornit de la Botoșani, unde am prezentat șapte spectacole în trei zile (apoi la Suceava, Rădăuți, Fălticeni, Putna, Dorohoi, Iași, Bacău, Vaslui, Focșani ș.a.), am putut vedea, aievea, cum el își reîncărca bateriile trupului ostenit, măcinat de boli și slăbiciuni, de la energia incandescentă a publicului pe care o trimitea îndărăt, aceluiași public, prin forța verbului și a spiritului său. A fost, într-adevăr, așa cum a spus poetul Grigore Vieru la sfârșit, „nu un eveniment artistic, ci un eveniment istoric” ce a devansat, de fapt, revoluția ce avea să vină în țară peste o jumătate de an.

Grigore Vieru cuvântând în trapeza Mănăstirii Putna, în iulie 1989, în cadrul turneului „Rădăcini de foc”, având alături pe Doina Aldea Teodorovici, Silvia Chiriac și Lucia Olaru-Nenati.

Mi-a stat atunci alături ca „mână dreaptă”, regizor tehnic și șef de turneu, Constantin Adam, acest idealist împătimit de Eminescu și de Basarabia și doar câțiva oameni de scenă (dar nu vreau să-l uit pe regretatul organizator Sergiu Corneanu, un adevărat lord al impresariatului), căci, deși a fost poate proiectul cel mai grandios derulat sub culorile Teatrului „Mihai Eminescu” (având de administrat o echipă de 40 de invitați, de organizat și susținut 24 de spectacole în 11 zile, cu tot ce presupune un turneu de asemenea anvergură), mai tot personalul din teatru dar și din etajele ierarhic superioare erau atunci în concediu, și pentru că era luna iulie, dar probabil și pentru că insurgența de-a face așa ceva pe atunci părea un lucru foarte riscant, aducător de mari și nefaste consecințe, drept care mulți, printre care și

regretatul secretar literar Dorin Glavan, m-au sfătuit fierbinte să renunț. N-am renunțat și proiectul a fost un succes nemaiînregistrat vreodată pe la noi, iar motorul său, nucleul său de energie luminată, a fost nobilul, dragul și acum adânc regretatul prieten și confrate Grigore Vieru. Aș putea spune că, de fapt, el a fost primul poet cetățean de onoare al Botoșanilor prin atitudinea publicului față de el, chiar dacă, după Revoluție, atunci când această cutumă a intrat în uz, el n-a mai ajuns la rând să primească acest titlu.

Dar în general, după Revoluție el a avut un destin ciudat, dar nu singular pentru oamenii de valoare și de caracter ai timpului nostru: a fost atacat și desființat, cu o virulență de neexplicat, de către unii literați din țară, care l-au acuzat de faptul că ar fi bolșevic, dar și desuet și depășit, dar și de către unii din Basarabia, cum că s-ar fi vândut românilor. Trecerea aceasta de la aclamare și fascinație în delir, la denigrare și culpabilizare până la ură feroce (uimitoare față de un om blând și înarmat doar cu ascuțișul metaforelor care, dacă nu mai erau pe plac, putea fi ignorat, pur și simplu, ca un lucru ieșit din modă, nu acuzat ca de o crimă!) nu poate să nu ne aducă la suprafață o comparație depozitată în memoria noastră culturală și ancestrală: viteza cu care aclamarea lui Iisus de către public în Duminica Floriilor s-a transformat în doar câteva zile în ostilitate dusă până la sacrificarea lui în acel

soi de referendum, în care același public a fost, pasămite, consultat dacă să fie absolvit de pedeapsă Iisus sau Baraba, iar răspunsul a fost net în favoarea tâlharului și în defavoarea atât de mult binefăcătorului Iisus. Mereu m-a obsedat această transformare afectivă, rapidă, diametrală și aparent inexplicabilă logic a opțiunii colective. Iar exemplul lui Grigore Vieru adâncește, *mutatis mutandis*, și păstrează proporțiile, misterul absurd al acestui proces psihosociologic. E ca și cum cei ce au aclamat și au dăruit adorația lor unui personaj public tind să-și retragă, plini de furie, acest dar simbolic, dintr-o tulbură gelozie și invidie tocmai acel fenomen fascinatoriu. E drept, însă, că nu „masele”, în întregul lor, au operat această trecere rapidă și deconcertantă, ci doar reprezentanții lor dintr-o anumite parte (ca să folosim o sintagmă consacrată) a zonei intelectuale, pentru care tot ce adie a iz național ori de reîntregire (*horror dictu!*) ș.a. produce instantaneu o deviere expresivă a liniei nasului subțire.

**Grigore Vieru, alături de fiul său, Călin (sus),
Leonida Lari, Emil Loteanu și Lucia Olaru-Nenati
(jos, de la stânga la dreapta).**

Rezistând tuturor acestor reacții ciudate, poetul s-a retras în ultimii ani în solitudine, din care mai ieșea la lumină, din când în când, la rare manifestări literare, continuând să-și scrie poezia care, în ciuda acestor campanii de contestare, rezistă în frumusețea ei simplă, de-o aparte armonie și cu accente de profunzime omenească autentică.

Patimile și urile vor obosi, poate, distrugătorii și demolatorii își vor găsi liniștea, dar și uitarea sub brazde. Revoluțiile vor deveni istorie. Oamenii vor intra poate pe ușile unei patrii mai largi și mai mănoase, dar cine va voi să-și audă

sufletul urcând din rădăcini în răgazul unui amurg cu umbre de aur, în care iubirea față de mamă nu se va fi demodat, o va putea face sprijinindu-se pe armonia unor asemenea versuri: „Ușoară, maică, ușoară,/ C-ai putea să mergi călcând/
Pe semințele ce zboară/ Între ceruri și pământ”.

Dincolo de toate, atașamentul său sufletesc și intelectual față de Eminescu s-a manifestat de la început. A avut pentru el, lucru specific creatorilor basarabeni, o afinitate specială, mai mult decât o corespondență literară, ci o consubstanțialitate de conștiință și misiune. Așa că întâmplarea ce ne provoacă acum evocarea lui, faptul că el a pornit către moartea trupească, dar nu spre a intra în neființă, ci în peisajul mitic național înainte de a se sfârși noaptea zilei aniversare a lui Eminescu, constituie un tulburător și un total simbolic semn de îndeplinire a legământului pe care nu o dată și l-a afirmat de a-i rămâne credincios acestuia până la sfârșit: „Stinge-mi-s-or ochii mie/ Tot deasupra cărții tale”.

RECVIEM PENTRU FRATELE GRIGORE

Viorel Dinescu

Galați

Anul 2009 începe cu o mare nesiguranță în inimile noastre, cu malefice prevestiri, și doar cu o mică geană de speranță într-un viitor mai mult sau mai puțin depărtat. În mijlocul lui ianuarie, un luceafăr a strălucit din nou în cerul eternității neamului românesc, dar alt luceafăr s-a stins pe neașteptate pentru a ne apare în viitor, ca o bogăție perenă a acestui pământ binecuvântat de zei și urgisit de oameni. Prietenul nostru, al meu și al tuturor, Grigore Vieru a plecat dintre noi ca o victimă tragică a întâmplării într-un moment în care cultura și chiar dănuirea propriei identități sunt puse în discuție cu o agresivitate din ce în ce mai mare de nenumărații noștri neprieteni.

În acea seară, înainte de a pleca din Cahul, unde venise la comemorarea celuilalt poet național, Mihai Eminescu, am stat trei ore împreună la o masă. Cu noi se afla și tânărul interpret de muzică populară Paul Fuego, un adevărat și sincer admirator al poetului. Ca de obicei, Grigore strălucea, fără nici un efort, prin frumusețea și ardoarea cuvintelor sale. Lipsit de orice vanitate, el era totdeauna același om de spirit, egal cu cei care-l înconjurau, răspândind cu o mare îndemănare toate darurile talentului cu care a fost hărăzit de la natură. Îl ascultam cu mirare și cu o intensă satisfacție cum știe să îmbrace, în cuvinte simple și adânci, idei și sentimente de o mare complexitate.

Grigore Vieru e mai mult poet decât om, deși acum, judecând întreaga sa existență, putem spune că el a fost o jertfă conștientă și benevolă întru mântuirea ființei și demnității fraților săi dintre Prut și Nistru, care sunt și frații noștri buni, de aceeași mamă.

Pare greșit să ne închipuim că poetul Grigore Vieru a fost doar o jertfă a propriului său destin sau al unei conjuncturi nefavorabile pe care o traversează întreaga națiune. A fost și rămâne, într-adevăr, un mare poet național, înzestrat cu mare simțire și cuget românesc, dar și un soldat luptător pe baricade, hotărât să dea spiritualității și culturii autohtone tocmai armele de care avea nevoie în aceste momente de cumpănă: poezia, mai puternică decât orice armă ucigătoare și împotrivirea prin cuvânt, protestul necurmat împotriva imposturii istorice și a utopiilor internaționaliste. Nu cultiva etichetele aflate la mare cinste în mass-media contemporană, dar îl vom percepe pe Grigore Vieru ca pe o „rădăcină de foc” a spiritualității românești contemporane. Raportat la elitiștii care scuipă pe tot ce e românesc, el este deasupra aripei colonialiste, tinzând, prin operă, către filonul adânc autohton, singurul care ne reprezintă și care ne justifică. Grigore este, cum ne spune chiar el, „un verde care ne vede”, cu alte cuvinte, un simbol al vieții și al reînvierii prin care se adresează și urgisitei nații românești prin Armaghedonul cultural pe care îl trăim.

Acest mare poet, de o constituție fizică firavă, mereu încercat de o serie întreagă de neplăceri legate de sănătatea sa și de efortul pe care l-a făcut cheltuindu-se pentru cultivarea și apărarea contemporanilor săi, era, în realitate, dăruit cu o

energie uriașă pe care a oferit-o în întregime pentru frumusețe sau pentru dreptate și pentru luminarea marii și indestructibilei familii românești. Evocându-l, ne vin în minte versurile unui alt scriitor de valoare, adresate lui Eminescu, cu care Grigore Vieru este astăzi contemporan în Absolut: „Făclie, ce-o să-i pese lumii că tu te mistui luminând?”

**Dirijorul și muzicologul Ștefan Andronic și prof. univ. dr. Ion Buga,
la înmormântarea lui Grigore Vieru.**

Pe Grigore Vieru, o zodie nefastă l-a răpit pe neașteptate tocmai când se întorcea de la o întâlnire cu Eminescu. L-am implorat să vină cu mine la Galați, căci era târziu și drumurile Basarabiei erau cufundate în ceață la acea oră. Dar, el se grăbea să ajungă acasă la familia sa care era ca o oază pentru mintea lui cutreierată de fermecătoare imagini și de negrăita armonie a cuvintelor care răsunau ca un cântec în limba poporului său. Aripa neagră a fatalității a curmat drumul său de lumină. Peste cugetele noastre, vestea a căzut ca un trăsnet. Prin plecarea lui eram cu toții cu un pas mai aproape de moarte. Chipul lui inspirat, o privire care vedea dincolo de realitatea imediată, dispare pentru totdeauna, lăsând un uriaș gol în inima noastră. Rămâne numai gândul, versul, gestul lui profetic, valori care sunt nepieritoare. Ele sunt de-acum și de mai înainte la temelie sufletului nemuritor al poporului nostru. „*Exegi monumentum aere perenius*”, spunea marele poet Ovidiu cu aproape două mii de ani înainte.

Grigore Vieru și-a înălțat prin opera sa un monument mai nepieritor decât arama. La căpătâiul lui, al celui plecat pe drumul fără întoarcere al veșniciei, orice cuvânt al nostru pare sărac și neputincios în a exprima imensa durere care ne cuprinde. La despărțire, să ne amintim de acel frumos vers shakespearian care spune: „Nepieritoare fie-ți amintirea/ Ce-n pieptul tuturor pe veci se sapă,/ Supus țărâni eu voi zace-n groapă,/ Tu veșnic vei trăi ca și gândirea./ Dar cine va fi în locul lui pe baricade?”

ÎNTÂLNIRI CU DUMNEZEIESCUL POET

Tudor Nedelcea

Craiova

„L-am cunoscut” prin Ioan Alexandru și Marin Sorescu. Apoi „l-am văzut” în biroul lui Mihai Ungheanu de la „Luceafărul”, într-un panou cu alți scriitori basarabeni (pe acel perete trebuia să existe portretul șefului statului român).

În realitate, însă, l-am cunoscut prin intermediul regretatului mitropolit-cărturar acad. Nestor Vornicescu (originar din localitatea basarabeană Lozova-Vorniceni). În prealabil, Î.P.S. Nestor mă pregătise: m-a invitat, într-o duminică, la o agapă și, peste masă (făcându-mi semn cu degetul să nu scot o vorbă), mi-a întins o revistă: „Glasul”, scoasă în clandestinitate la Riga, cu sprijinul basarabencei Maria Macovei-Briedis, de Grigore Vieru, Mihai Cimpoi, Leonida Lari, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, preotul Vasile Buburuz, Ion Druță (dacă mi-i amintesc pe toți). Apoi, în curtea Catedralei Mitropoliei din Craiova (unde nu erau microfoane), Î.P.S. Nestor mi-a vorbit de toți marii basarabeni, de idealurile și de lupta lor, adesea dramatică, dar și de marea lor creație.

A venit și momentul când ne-am cunoscut. În august 1991 se sărbătorea împlinirea unui an de la punerea pietrei de temelie a restaurării mănăstirii Sfântului Nicodim la Vodița, ridicată la 1370. Urmam să particip la această festivitate soții Doina și Ion Aldea Teodorovici, doamna Raisa și Grigore Vieru. Soții Teodorovici au sosit, familia lui Grigore însă nu. Ce se întâmplase? Adrian Păunescu îl luase pe Poet la Bârca, după ce au mers la Maglavit, la Petrache Lupu, urmând să-l aducă la Vodița sau la Băile Herculane, unde erau găzduiți. Echipajele poliției mehedintene primiseră consens să oprească mașina scriitorului Adrian Păunescu, cu soții Vieru, spre a face un popas și la Vodița. Numai că, din Drobeta Turnu-Severin, Grigore a mers cu altă mașină la Băile Herculane și astfel „a scăpat” de barajele poliției. Pentru moment însă, căci a fost recuperat și adus la Orșova, unde noi, ceilalți, Î.P.S. Nestor, oficialitățile, soții Teodorovici eram la masa festivă într-un restaurant orșovean așezat pe malul Dunării.

Într-un splendid asfințit de soare, l-am văzut pentru prima dată pe Grigore Vieru, urcând scările, spre etajul unde era pregătită masa. Văzându-l din profil, cu pletele-i de Făt-Frumos, cu un mers mai mult alunecat, cu zâmbetul lui angelic, am avut impresia că-l văd pe Dumnezeu. Atât era de frumos și divin Poetul! M-am repezit pur și simplu să-i sărut mâna (cum făceau altădată feciorii de țărani față de părinți sau nași) pentru ca imaginea (pe care o credeam ireală) să nu dispară. Nu știu dacă mi-am spus numele când ne-am îmbrățișat. Cred că nu, pentru că vocea-mi dispăruse.

Ce-a urmat este greu de descris. Grigore Vieru „vorbea” în perle. Doina și Ion Aldea Teodorovici au cântat doar dacă „nenea Grig” le dă voie (și, firește, muzică pe versurile poetului). Î.P.S. Nestor patrona ca un adevărat patriarh al sufletelor noastre. La un moment dat, am început să notez vorbele de spirit despre simțirea românească și creștină ale lui Grigore Vieru pe șervețelele de pe masă, singurul suport

de hârtie avut la îndemână. Î.P.S. Nestor îl provoca mereu pe Vieru la discuții, dar și la mâncat, iar mie mi-a dat și șervețelele sale. Cu aceste vorbe ale poetului, am alcătuit un interviu (pe care Poetul, de fapt, nu mi-l acordase), care a fost publicat inițial în ziarul bucureștean „Dimineața” (nr. 232, 27 noiembrie 1991, p. 15), condus de Al. Piru și Grigore Traian Pop și, republicat ulterior, în volumul meu, *Interferențe spirituale* (Craiova, Fundația „Scrisul Românesc”, 2002, p. 594–598). M-am întors, într-o superbă noapte de august și după un moment unic, la Craiova, împreună cu Î.P.S. Nestor, încheind astfel o zi plină dăruită de Dumnezeu.

A doua zi dimineața, ascultând radioul în timp ce sorbeam cafeaua, am auzit despre puciul de la Moscova. M-am îngrozit. Primul gând a fost să sun la hotelul din Băile Herculane unde erau cazați doamna Raisa și Grigore Vieru, Doina și Ion Aldea Teodorovici și ministrul turismului din R. Moldova. La celălalt capăt al firului telefonic era Grigore Vieru, dar cu nici unul nu am putut vorbi. Mi se pusese un nod în gât.

M-am urcat în mașină, însoțit de o excelentă ziaristă de la Radio Oltenia, Gabriela Rusu-Păsărin, și am ajuns în stațiune. Toți erau la masă, dar nu puteau mânca. La insistențele noastre, Grigore Vieru ducea lingura cu ciorbă la gură, dar nu putea înghiți. Gura i se încheștase, ca și sufletul. Voia, împreună cu Doina, să plece imediat în Basarabia, să se realăture luptei antibolșevice, cu toate că noi toți încercasem să-i explicăm că, odată ajunși la graniță, soarta lor ar fi putut fi pecetluită. Am stat până seara, am mâncat în camera soților Vieru o lubeniță, am primit cadou proaspătul disc Electrecord cu muzica lui Doina și Ion Aldea Teodorovici, pe versurile lui Grigore Vieru, cu autograful tuturor. Ne-am întors liniștiți la Craiova, cu promisiunea că nu se vor întoarce imediat în Basarabia, iar dacă bolșevicii revin la putere, ei vor continua lupta în România. A doua zi dimineața aflu de la doamna Raisa că ei totuși vor să se întoarcă la Chișinău. Noroc că în Herculane a sosit special pentru ei prietenul lor, Adrian Păunescu, luându-i în câteva spectacole până când puciul a luat sfârșit.

Grigore Vieru și Tudor Nedelcea.

Conform înțelegerii și promisiunii lor, în cazul în care puciul eșua, urma să rămână și la Craiova. În înțelegere cu Î.P.S. Nestor, i-am așteptat la intrarea în Craiova și în momentul când i-am văzut, i-am telefonat (de la Peco, din Calea Severinului) Mitropolitului și din acel moment toate clopotele bisericilor craiovene au bătut în cinstea înalților oaspeți și a eșuării puciului. I-am condus până la reședința mitropolitană, unde ne-a întâmpinat Î.P.S. Nestor, cu un sobor de preoți, consilieri și...Tudor Gheorghe. A fost o masă sfântă, binecuvântată de Dumnezeu prin intermediul mitropolitului, descătușată de orice rețineri și cu discuții într-o altă tonalitate, optimistă. Am făcut o pauză și l-am vizitat pe Tudor Gheorghe, au urmat alte discuții extrem de interesante, care, din păcate, n-au fost înregistrate. Țin minte o propunere a lui Tudor Gheorghe, ca Ion Aldea Teodorovici să-i alcătuiască orchestrația pentru viitoarele sale spectacole. Ion Aldea n-a mai apucat să colaboreze cu genialul menestrel, compozitor și poet Tudor Gheorghe. Însă, în schimb, Tudor Gheorghe îi omagiază pe cei doi cântăreți martiri cu pioșenie și cântă pe versurile lui Grigore Vieru.

De atunci, Poetul Grigore Vieru m-a onorat cu o prietenie la care nici nu visasem. La rândul meu, i-am editat volumul antologic *Rugăciune pentru mama* (1994) și *Lucrarea în cuvânt* (2001) – „debutul” său editorial în proză, *Liniștea lacrimii* (2006). Ne-am vizitat reciproc, la Craiova și la Chișinău, unde doamna Raisa s-a dovedit a fi o mare Doamnă. Fericiți trebuie să fie poeții cu astfel de soții!

De atunci, drumurile noastre s-au intersectat benefic, în special prin mitropolitul Nestor Vornicescu și Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și principalul organizator al Congreselor Spiritualității Românești, unde Grigore Vieru era, întotdeauna, oaspetele de seamă, alături de alți basarabeni sau bucovineni (Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Vasile Tărășeanu, Eugen Doga, Emil Loteanu, Anatol Codru ș.a.).

Între 25–27 octombrie 1997, am sărbătorit (fără Marin Sorescu, directorul ei, trecut la cele veșnice cu un an înainte) cei 75 de ani de existență a Editurii Scrisul Românesc. Firește, Grigore Vieru a fost invitat și prezent la aceste manifestații naționale, unde a primit Premiul „Mihai Eminescu” pentru poezie. La masa rotundă cu o temă incitantă, *Cartea, a câta putere în stat?*, coordonată excelent de proaspătul președinte al Academiei Române, Eugen Simion, au participat înalte personalități științifice și culturale: M. Cimpoi, N. Dabija, M. Ungheanu, D.R. Popescu, Radu Voinea, Fănuș Băileșteanu, Mihnea Gheorghiu, Ștefan Ștefănescu, Al. Balaci, Th. Codreanu, C. Cubleşean, I. Buzăși, I. Stoica, Jean Băileșteanu, C. Preda, H. Cândroveanu, Ov. Ghidirmic, Gabriela Rusu-Păsărin. În centrul atenției a stat, așa putea spune, Grigore Vieru și problemele basarabenilor, adică ale noastre, ale tuturor. Indignat, dezamăgit, dar fără să dezarmeze, poetul privea, dureros de critic, dar realist, problematica românismului de pe ambele maluri ale Prutului. „În primul rând, vina o purtăm noi [...] Ne-a înzestrat Dumnezeu cu atâtea calități, dar avem și multe vicii, le-aș spune aproape naționale. Așa vede lucrurile ochiul meu de român basarabean, mai îndelung spălat de lacrimi decât al românului de aici” (*Cartea, a câta putere în stat?*, ediție îngrijită de Tudor Nedelcea, Craiova, Fundația „Scrisul Românesc”, 1999, p. 62, 63).

Într-o toamnă, a anului 1998, am avut prilejul de a însoți Ansamblul folcloric „Maria Tănase” din Craiova, într-o delegație condusă de graficianul Gabriel Bratu,

la un concert în Chișinău. Dintre soliștii români făceau parte Constantin Eceanu, Traian Jurchelea, Tiberiu Ceia, Liviu Vasilică și Sava Negrean-Brudașcu. Ajunși seara la Hotelul „Codrul”, unde eram cazați, am dat un telefon lui Grigore. L-am găsit într-o stare foarte tristă. A doua zi, mi-a explicat: cu câteva zile înainte avusese loc logodna sau nunta fiului său, la Chișinău. După petrecere, Grigore a rămas pentru restul nopții la fiul său, iar acesta în apartamentul lui Grigore. Nesesizând această inversare de cazare, niște haidamaci cu cagule au pătruns în locuința Poetului spre a-l suprima. Fiul său fiind mai tânăr a avut puterea și tăria de a se lupta și astfel a scăpat aproape teafăr. Grigore era furios la culme: „Să mă omoare pe mine, căci asta urmăresc, dar nu și pe fiul meu”, îmi spunea cu năduf. Urma să se întâlnească cu președintele Republicii pentru a elucida această groaznică întâmplare, și, din acest motiv, a ratat spectacolul folcloric de patru ore, într-o sală arhiplină. Înainte de a cânta, vădit emoționată, Sava Negrean-Brudașcu le-a spus spectatorilor: „Fericită trebuie să fie acea mamă care are un asemenea fiu ca d-l Grigore Vieru”. Nu știa că mama Evdochia trecuse la cele veșnice. După spectacol, gazdele (basarabeni sunt cu adevărat ospitalieri) ne-au invitat la o seară (târzie) haiducească în pădurea seculară de stejari de lângă Mănăstirea Căpriana. Acolo a venit și Grigore. Grigore și Sava nu și-au spus nici un cuvânt, doar lacrimile li s-au împreunat când s-au îmbrățișat. A fost un alt spectacol, în care Sava și Grigore s-au întrecut pe sine, cântând împreună. Poate nicidecum și nicidecum cântecul *Doamne, ocrotește-i pe români* nu a vibrat atât de puternic ca la Chișinău și Căpriana. La un moment, curentul electric a fost întrerupt, dar bravii basarabeni nu s-au lăsat (ca de atâtea ori) învinși. Toate autoturismele au format un fel de cerc cu farurile aprinse și îndreptate pe mica scenă improvizată, unde cântecul (chiar fără microfon) a răsunat printre stejarii lui Ștefan cel Mare și Sfânt. La despărțire, Vieru ne-a sugerat (și noi ne-am conformat) să nu ieșim în autostrada Chișinău-Albița (unde puteam fi vulnerabili după concertul interromânesc), ci să mergem pe alt drum, spre a fi apărați, în caz de pericol, de sătenii basarabeni.

Grigore Vieru și interpreta de muzică populară Sava Brudașcu-Negrean.

Vizitele sale la Bănie și-n Oltenia se întetesc. Cu mitropolitul Nestor făceam deseori excursii la mănăstirile din Gorj, Dolj și Mehedinți, unde discuțiile sunt la nivelul meleagurilor spiritualizate prin atâtea vetre mănăstirești. La festivitățile prilejuite de prima Unire a românilor sub un singur sceptru – al lui Mihai Viteazul – este prezent alături de marele său prieten, poetul Adrian Păunescu, unde Grigore suferă o cădere fizică și este ajutat să-și revină de medicul Marius Turaiche. La Forumul Cultural, organizat sub patronajul președintelui Ion Iliescu, la Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova, Grigore rostește o emoționantă și pertinentă cuvântare, iar la sărbătorirea celor 80 de ani de la înființarea Editurii Scrisul Românesc este prezent alături de regizorul Geo Saizescu, C. Preda, Marian Barbu, Toma Velici, I. Rusu etc.

La 15 ianuarie 2000, după ce primește medalia guvernamentală a României „Eminescu – 150 de ani de la naștere” , Grigore participă la Simpozionul Internațional „Pe mine mie redă-mă”, dedicat lui Eminescu, pe care l-am organizat la Teatrul Național craiovean, unde a obținut din nou un premiu, alături de M. Cimpoi, N. Dabija, D. Vatamaniuc, V. Tărățeanu, M. Ungheanu etc.

La invitația primarului Antonie Solomon, căruia îi devine un devotat prieten, Grigore petrece sărbătorile Sfințelor Paști, din 2003, la Craiova. Am mers împreună la Catedrala „Sf. Dumitru” să luăm lumină, primit cu entuziasm de publicul craiovean și de mitropolitul Teofan Savu. Dimineața, urma să ciocnim oul roșu, la orele 8. Dar Grigore nu se sculase. Pe la orele 10, am bătut cu sfială în ușă și l-am zărit pe Grigore, de data aceasta nu ca poet, ci ca compozitor, cu hârtiile pe genunchi, notându-și melodia inspirată chiar în dormitorul meu.

După pensionarea actorului Emil Boroghină din funcția de director al Teatrului Național din Craiova, cel care inițiasse „Zilele «Marin Sorescu»” împreună cu președintele Academiei Române, Eugen Simion, această manifestare soresciană intrase în declin. Ales primar al Craiovei, Antonie Solomon a preluat, la un alt nivel, aceste zile soresciene. Firește, la aceste ediții, de a căror organizare mă ocupam din încredințarea edilului șef al Craiovei, nu putea lipsi Grigore Vieru, a cărui prietenie cu genialul scriitor bulzeștean era notorie. Și l-am omagiat pe „vărul lui Shakespeare”, adică pe Marin Sorescu, împreună cu Eugen Simion (președintele Juriului de acordare a Premiului academic „Marin Sorescu”), Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Adrian Păunescu, Adam Puslojici, Vasile Tărățeanu, Dumitru Radu Popescu, Mihai Ungheanu, Fănuș Neagu, Ion Miloș, Mircea Micu, Tudor Gheorghe, Virgil Ogășeanu, Dorel Vișan, Ilie Gheorghe, Horațiu Mălăie, Victor Crăciun etc.

Între 24–27 martie 2005, se desfășoară prima ediție a „Zilelor Basarabiei și Bucovinei”, Cetatea Banilor fiind prima și (deocamdată) singura localitate din România organizatoare de astfel de manifestații pentru confrății lor aflați atunci dincolo de granițele țării. Primul invitat a fost Grigore, căruia i se conferise cu doi ani înainte titlul de Cetățean de Onoare al Craiovei. L-au însoțit atunci prietenii săi de-o viață: M. Cimpoi, N. Dabija, V. Tărățeanu, V. Crăciun, care au fost înnobiți ca cetățeni de onoare ai urbei (alături de semnatarul acestor rânduri), dar și generalul Mircea Chelaru, grupul „Etnos/Melos” din Chișinău, Victoria Costinean (Cernăuți). Atunci am lansat și cărțile lui Grigore Vieru: *Rugăciune pentru mama și Lucrarea în cuvânt*.

A doua ediție a „Zilelor Basarabiei și Bucovinei” (7–8 aprilie 2006) a fost dedicată împlinirii vârstei de 70 de ani ai Poetului, printr-un spectacol apoteotic cu titlul „Strigat-am către tine...!” la Teatrul Național care poartă numele prietenului său, Marin Sorescu. La acest spectacol, care a durat aproape șapte ore, și-au dat concursul și l-au onorat pe poet prietenii săi din țară și de peste hotare: Tudor Gheorghe, Dida Drăgan, Anastasia Lazariuc, Gabriel Dorobanțu, Cristian Aldea Teodorovici, Cristian Sanda, Aurelian Temișan, Ionuț Dolănescu, Nineta Popa-Ionescu, D. Fărcaș, Adriana Ochișanu-Botgros, N. Ciubotaru, Lidia Bejenaru, Vlad Gheorghelaș, Mihai Ciobanu, ansamblul „Lăutarii” condus de N. Botgros (aflat pentru prima dată în Oltenia), compozitorul Nicolae Caragea, tenorii Michael Kleitman (Germania), Ilia Trofimov (Rusia), Antonio Furnari (Italia) etc.

Dar, înainte de spectacol, i-am oferit o surpriză. Cu sprijinul financiar al Primăriei Craiovei, am alcătuit, tipărit și postfațat antologia poetică *Liniștea lacrimii* (cu o prefață de Antonie Solomon), care urma să fie lansată în dimineața aceleiași zile în foaierea Naționalului craiovean, fără să-l prevenim. Grigore a fost luat din spital de sub perfuzii, pe semnătură, și adus în mare grabă la Craiova.

Abia când s-a așezat în fotoliu, în fața unui numeros public (din care făcea parte și complicele nostru Raisa Vieru și mama Doinei Aldea Teodorovici), Grigore și-a văzut propria-i carte. Pur și simplu, el a renăscut. Nu mai era acel bolnav luat din spital cu doar trei ore înainte. Iar cuvintele de dor și dragoste rostite de Theodor Codreanu, Victor Crăciun, Viorel Dinescu, Andrei Strâmbeanu, Andrei Sorel, Tudor Gheorghe, înregistrate și transmise radiofonic cu profesionalism, de Gabriela Rusu-Păsărin, au întregit acea manifestare de suflet. Și ca o recompensă morală pentru locuitorii acestor meleaguri, alături de care a mărturisit deseori că se află în comuniune (omul de afaceri Matei Vintilă din Horezu–Vâlcea i-a dăruit un apartament), Grigore Vieru a scris oda *Ce frumoasă ești, Oltenie!*, dedicată lui Antonie Solomon, care, pusă pe note de basarabeianul Nicolae Caragea, a răsunat pe scena craioveană în interpretarea Anastasiei Lazariuc și a lui Gabriel Dorobanțu.

... Și a venit și ultima întâlnire, la Alba-Iulia, la Congresul Spiritualității Românești. Atunci, pe 2 decembrie 2008, Grigore mi-a dat ultima sa carte, *Taina care mă apără*, cu următorul (ultim) autograf: „Fratelui Tudor Nedelcea, pentru că alături de el mă simt mai apărat în Taina mea. Vă iubesc și nu ne uitați!”. Iar la despărțire, obraz la obraz, Grigore mi-a spus: „Tudore, dacă auzi că s-a întâmplat ceva rău cu mine să dai crezare și să nu te întristezi”.

Firește, nu aveam să cred că aceste ultime vorbe vor fi ca o presimțire. Urma să ne reîntâlnim la 24 ianuarie 2009, la un pelerinaj organizat de Victor Crăciun și Mihai Cimpoi, prilejuit de cei 150 de ani de la Unirea lui Cuza. Pelerinajul trebuia să înceapă la Cernăuți, continuat la Chișinău, apoi la Iași, Ruginoasa, Focșani și București, unde urma să se relanseze volumul *Taina...* lui Grigore. Mi-a confirmat telefonic că urma să vină pe 27–28 februarie 2009 la Craiova spre a-l omagia împreună, din nou, pe Marin Sorescu, iar pe 27 martie să participe la „Zilele Basarabiei și Bucovinei”. Urma ca acestea toate să se întâmple. Și se vor întâmpla, dar fără Grigore.

Cu o zi înainte de tragicul și absurdul accident, pașii mei și ai soției mele, Marilena (căreia, de fiecare dată Grigore îi aducea o cutie de bomboane de la „Bucuria”), s-au îndreptat (de ce oare!?) spre Cimitirul Ungureni din Craiova, unde

pe crucea cavoului meu este încrustat textul poeziei *Nu am, moarte, cu tine nimic!* Apoi, în noaptea care a urmat înhumării Sale, l-am visat; el era pe un tărâm (o limbă de pământ), eu pe alt tărâm, iar între cele două tărâmuri curgea o apă neagră. Am intrat în apă spre a ajunge pe celălalt mal, iar când apa mi-a ajuns la gât, Grigore m-a ridicat și m-a așezat pe tărâmul meu. Groaznic vis.

La înmormântarea lui Grigore Vieru.

Acum, fără El, mi-e frig. Nu-l mai pot întâlni, nu-i mai pot auzi nici măcar vocea la celălalt capăt al firului de telefon, acea voce care îmi încălzea sufletul. Acum, fără El, mi-e frig.

Spunea Nichita Stănescu despre Eminescu, că toți scriitorii vor să aibă opera la nivelul „omului deplin al culturii românești”, dar nici unul n-ar vrea să aibă și viața lui Eminescu. Afirmatia este valabilă și în cazul lui Grigore Vieru.

Grigore Vieru era iubit și urât ca și Iisus Hristos. Și tot ca El va străluci și lumina. (Oare cei care l-au huiduit sau l-au considerat un poet total depășit se vor simți mai ușurați!?)

Dar peste tot și toate, în timpul vieții sale, Grigore Vieru răspândea bunătate creștină, har divin, înnobila oamenii cu prietenia sa.

Acum și în veac, Cel care sunt și care a cunoscut Izvorul și clipa, dar și Rădăcina de foc, a participat la Curățirea fântânii, într-o Rugăciune pentru mama, întru Liniștea lacrimii, adică o Lucrare în cuvânt în Duminica cuvintelor, a atins Taina care mă apără, spre a ne spune că Hristos n-are nici o vină, exclamând: Strigat-am către tine!

Grigore Vieru, simplu ca iarba, a devenit *Steaua de vineri* care ne veghează pașii și ne apără sufletele.

GÂND PENTRU POET

Liviu Popescu

Suceava

În trei împrejurări fericite am stat în preajma poetului Grigore Vieru, admirându-i, de fiecare dată, ținuta sa de intelectual de marcă și de poet de o sensibilitate rară. Mulți dintre noi au aflat că visul lui, mai din tinerețe, era să treacă Prutul. Vis împlinit, cu ocazia participării sale la un Festival Internațional de Poezie, desfășurat și pe meleaguri bucovinene.

În holul de la parterul hotelului „Arcașul”, din Suceava (după ce am reușit să păcălesc vigilența a doi „băieți cu ochi albaștri”, de la intrare), aveam să-l cunosc pe „fratele Vieru” (nu puteam să mă adresez altfel, câtă vreme el mă trata cu „frate Liviu”). Prezență extrem de agreabilă, în ciuda atâtor dușmani, poetul a trăit, în permanență, în cultul iubirii pentru Eminescu și țară. La distanță de „ani-lumină” de artificial, surprinde în banca de date a universului tabloul cu Grigore Vieru la acea sărbătoare internațională a poeziei, având spicul de grâu arcuit grațios la buzunarul hainei, în exterior, în dreptul inimii. Spic de grâu cules de mâna lui, imediat după trecerea Prutului.

O întâmplare fericită a făcut ca, peste ani, să fiu invitat la sărbătorirea zilei sale de naștere (grație unui sponsor), într-un restaurant bucureștean. Poetul, îngândurat, exersa în zadar zâmbetul, căutând să-și întâmpine cu bunăvoință oaspeții: ochii și câteva gesturi trădau un suflet zbuciumat, în care o sumă de griji noi îi trăgeau în jos întreaga-i ființă; nu știu dacă, chiar atunci, urma să cadă pradă vreunui infarct.

Copii îndurerați lângă sicriul poetului Grigore Vieru.

Cea de pe urmă întâlnire cu Poetul (de astă dată în postura de președinte de juriu) s-a consumat sub semnul desfășurării primei ediții a Festivalului Național de Poezie „Magda Isanos – Eusebiu Camilar” (ideea înființării lui îmi aparține). Cu această ocazie, l-am însoțit mai tot timpul și nu m-a surprins faptul că a ales să se cazeze la un gospodar din Udești, mare admirator al Poetului. Gică a lui Botușan a Lăptarului i-a fost gazdă perfectă, bucurându-l la culme pe basarabean cu bucate alese și un taraf improvizat (din vecini); în fond o tobă și o vioară, plus mult entuziasm. Se ivise prilejul ca Poetul să pună pe muzică un text dedicat udeștenilor, scris cu o zi mai înainte. „Formația”, din amatoare, a devenit pe dată „profesionistă” și fiindcă era vorba de Udești, și numai de Udești, cei în cauză și-au dat toată silința.

Seara de agrement de pe „Everestul” udeștean (dealul Oadeci), cu tot ce avea ea frumos în acele momente: un amurg sângeri, „plăsat” deasupra pădurii, spre Reuseni, avea să trezească în sufletul Poetului versuri memorabile: „Sus, pe dealul din Udești,/ Doamne, cât de-aproape ești!”. A doua zi, în sala Căminului Cultural, plină până la refuz, glasul poetului a impresionat până la lacrimi. La întrebarea unui sătean: „Domnule Vieru, când veți mai veni la Udești?”, răspunsul a fost neașteptat de direct: „Voi veni ori de câte ori mă veți invita!”

Dar, iată, trupul plâpând al Poetului a fost strivit, recent, între fiare; niște fiare au reușit să-iucidă trupul, dar nu și inima (sufletul)!

CĂMAȘA LUI GRIGORE VIERU

Valeriu Matei

Chișinău

La balconul de unde Poetul privea cerul,
ca un drapel frânt într-o luptă nedreaptă,
cămașa lui sinilie prinsă de gerul
iernii cumplite, ca un ostaș fidel așteaptă
s-o îmbrace Poetul; dar el a plecat de-acasă
punându-și cămașa morții – grea povară
pentru inima lui rănită și arsă
de minciuna trufașă, de otrava barbară
aruncate asupra-ne de trișorii de farsă
ajunși la putere – urâciunea fără suflet, fără cuget,
spân roșcat, pardosit cu lozinci patriotarde,
cu privirea-mpăroșată și la fălci umflat și bujet,
scribul slinos în slujba hidoaselor hoarde...
Ca o rază de soare în bezna fără sfârșit
Poetul venea să-ți aducă adevărul,
așchie de neam, divizat și nedreptățit,
copil orfan căruia i s-a furat viitorul.
Poetul înfrunta viscole și furtuni,
ploi cu piatră și surpări de pământ
să-ți aducă icoana adevăraților tăi străbuni,
să te înalțe din beznă prin crez și cuvânt.
Nu iarna l-a strivit, nu negura nopții –
hăul minciunii și-al urii inima i-a sfâșiat,
cuțitul lui Iuda pieptul lui firav l-a-njunghiat,
timpul sugrumat de mișei
l-a făcut să-mbrace cămașa tatălui mort la răscrucile sorții,
cămașa însângerată a morții cu toate durerile ei...
La balconul Poetului razele soarelui pal și cernit
mângâie firul de viață rămas în cămașa de stele,
ca o pasăre a cerului ea se zbate și flutură-n infinit...
Spune-i, mamă îndurerată, lui Dumnezeu că Poetul a murit,
Spune-i, maică Maria, lui Dumnezeu că versul lui n-a murit!

Duminică, 18 ianuarie 2009

MOLDOVA-ȘI MIȘCĂ ARMII DE TĂCERE

Ion Mărgineanu

Alba-Iulia

*Lui Grigore Vieru
19 ianuarie, ora 1:30
Chișinău, 2009*

Încolăcită pe cuvânt ursita
Își macină făina ei de lut
În duhul blond născut la Pererita
Adulmecând o trecere de Prut,
Bifându-și parcă-o lacrimă, cernită,
Croind din ea un ascuțiș de scut.

Moldova-și mișcă armii de tăcere,
Fața ei crăpată de un spine,
Și sângeră în propria ei vrere –
Rădăcini de arme, să-i încline
Mândria sfântă întru înviere –
Oglinda-i cu virtuți creștine.

Se-aud asasinate! Printre ele –
Împărțindu-și torțele pe ore,
Și pe pământ, și-n tremurul de stele
Unul s-a-nfipt în versul lui Grigore
Vieru, devenit calde ulcele,
Precum un corb încet să le devore.

Voi, viermi de lux, cu dinții de rugină
Uitați că-n spusa lui râul și ramul
Hrănesc cu muguri vechi Limba Română,
Și-mbracă-n rugăciune pururi neamul
Lui Grigore, stea la rădăcină,
Hrănindu-ne cu vers râul și ramul.

S-au întors tristețile pe Prut
Lacrima își îngroapă ursita
Îmbucând din colăcei de lut
Corabia hălăduind pe Prut
Și-n ea un vers cu iz de Pererita
Sfințind cu lapte-al Mumei spicele durut.

GRIGORE VIERU (1935 – 2009)

REPERE BIOBIBLIOGRAFICE

Grigore Vieru s-a născut într-o familie de țărani români, Pavel și Eudochia Vieru, la 14 februarie 1935 în satul Pererita, fostul județ Hotin, situat pe malul stâng al Prutului, vizavi de Miorcanii lui Ion Pilat.

Din 1942 până în 1949 a urmat școala de 7 clase din satul natal. După absolvirea ei își continuă studiile la Școala medie, nr. 2, din Lipcani, pe care o termină în 1953. În același an susține examenele la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Filologie și Istorie. Din cauza lipsurilor materiale este nevoit să abandoneze periodic cursurile.

Debutează, în 1957, cu o culegere de versuri pentru copii, încă de pe când era student.

În 1958, absolvă Institutul. Îi apare cea de a doua culegere de versuri pentru copii.

În 1959, se căsătorește cu tânăra profesoară de latină și română Raisa Nacu, cu care a dat viață și a crescut doi feciori, Teodor și Călin. Lucrează la diverse publicații din Chișinău, apoi la Editura Cartea Moldovenească, unde, în 1961, îi mai apar două culegeri de versuri pentru copii: *Făt-Frumos curcubeul și Bună ziua, fulgilor!*

1963. Editează două cărți pentru copii: *Mulțumim pentru pace* (versuri) și *Făgurași* (versuri, povestiri și cântece).

1965. Apare volumul *Versuri pentru cititorii de toate vârstele*, prefațat de Ion Druță, volum pentru care i se acordă Premiul Republican al Comsomolului în domeniul literaturii pentru copii și tineret (1967).

1967. La Editura Lumina i se tipărește culegerea pentru copii *Poezii de seama voastră*.

1968. Apare volumul de versuri lirice *Numele tău*, cu o prefață de Ion Druță. Cartea este apreciată de critica literară ca fiind cea mai originală realizare poetică din Basarabia.

Poeții Vasile Levițchi, Grigore Vieru și Ion Chilaru (de la dreapta la stânga).

1969. Tipărește *Duminica cuvintelor* la Editura Lumina, cu ilustrații de pictorul basarabean Igor Vieru, o carte mult îndrăgită de preșcolari.

1970. Editura Lumina scoate de sub tipar *Abecedarul*, ai cărui autori sunt Spiridon Vangheli, Grigore Vieru și pictorul Igor Vieru.

1971. La Editura Cartea Moldovenească, în colecția „Miorița”, apare placheta *Versuri*, cu o prefață de George Meniuc.

1973. Grigore Vieru trece Prutul în cadrul unei delegații de scriitori sovietici. Participă la întâlnirea cu redactorii revistei „Secolul XX”: Dan Hăulică, Ștefan Augustin Doinaș, Ioanichie Olteanu, Geo Șerban, Tatiana Nicolescu. Vizitează, la rugămintea sa, mănăstirile Putna, Voroneț, Sucevița, Dragomirna, Văratec.

1974. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, îi face o invitație oficială din partea Uniunii Scriitorilor, căreia poetul îi dă curs. Vizitează Transilvania, însoțit de poetul Radu Cârneli.

1975. La Editura Lumina apare cartea pentru cei mici *Mama*, ilustrată de Igor Vieru.

1976. Editura Lumina lansează volumul *Un verde ne vede*, pentru care poetului i se decernează Premiul de Stat al Republicii Moldova (1978).

1977. La invitația Uniunii Scriitorilor din România vizitează împreună cu soția mai multe orașe din România: București, Constanța, Cluj-Napoca, Iași.

1978. Apare la Editura Junimea din Iași (director: Mircea Radu Iacoban) volumul de versuri *Steaua de vineri* (cu o binecuvântare de Nichita Stănescu).

1980. Copiii de la grădinițe se bucură de o nouă apariție – abecedarul pentru preșcolari *Albinuța* – ingenios ilustrat de tânărul pictor Lică Sainciuc. În același an este editată o nouă culegere de versuri lirice, *Fiindcă iubesc*, bine primită de cititori și de critica literară, și *Să crești mare*, culegere de cântece pentru copii.

1981. La Editura Albatros din București (director: Mircea Sântimbreanu), în colecția „Cele mai frumoase poezii”, apare o selecție din lirica poetului sub numele *Izvorul și clipa*, cu o prefață de Marin Sorescu.

1982. Este lansat filmul muzical pentru copii *Maria Mirabela* al eminentului regizor Ion Popescu Gopo. Autorul muzicii – Eugen Doga, autorul textelor pentru cântece – Grigore Vieru. În acest an moare mama poetului, Eudochia.

1983. La Editura Literatura Artistică din Chișinău apare cartea *Taina care mă apără*.

1984. Poetul își adună cele mai frumoase poezii și cântece, medalioane, secvențe publicistice în volumul *Scrieri alese*, prefațat de cel mai de seamă critic și istoric literar al Basarabiei, Mihai Cimpoi.

1985. Poetul împlinește 50 de ani. Dorește cu această ocazie să facă un spectacol literar-muzical la Palatul Octombrie (azi Palatul Național). Spectacolul este interzis la cel mai înalt nivel.

1987. *Poftim de intrați* – o altă culegere de cântece pentru copii, realizată de aproape toți compozitorii basarabeni, care scriu pentru copii. Pentru prima oară Grigore Vieru se lansează și ca autor de melodii pentru copii. La Editura Literatura Artistică apare cartea de versuri, creionări, interviuri, note, intitulată *Cel care sunt*.

1988. În săptămânalul „Literatura și Arta” apare primul text poetic postbelic, tipărit în Basarabia cu litere latine, semnat de Grigore Vieru. I se acordă cea mai prestigioasă distincție internațională în domeniul literaturii pentru copii: Diploma de

Onoare „Andersen”. În același an apare cartea de versuri *Rădăcina de foc*, la Editura Universul din București. La Editura Literatura Artistică apare culegerea *Ramule-neamule* cu notele muzicale ale Iuliei Țibulschi pe versuri de Grigore Vieru.

1989. Este ales deputat al poporului. Adunând în jurul său pe cei mai populari interpreți și compozitori de muzică ușoară din Basarabia, poetul întreprinde un turneu în Moldova de peste Prut. Artiștii sunt primiți cu lacrimi în ochi. Iese de sub tipar culegerea de versuri, cântece, aforisme și publicistică *Cine crede*.

1990. Grigore Vieru este ales Membru de Onoare al Academiei Române. La Editura Hyperion apare a nouă carte pentru cei mici *Frumoasă-i limba noastră*.

1991. Este ales membru al Comisiei de Stat pentru Problemele Limbii. La Editura Orient-Occident din București îi apare volumul *Hristos nu are nici o vină*, cu o prefață de Carolina Ilica și o postfață de Dumitru M. Ion.

1992. Academia Română îl propune pentru Premiul Nobel pentru Pace. La Electrecord, București, apare discul de cântece *Răsai*, realizat împreună cu marii dispăruți Doina și Ion Aldea Teodorovici. În același an, Casa de discuri din Moscova scoate *Cântece de Anatol Chiriac pe versuri de Grigore Vieru*. La Electrecord apare discul *Versuri* în lectura autorului. I se conferă titlul onorific Scriitor al poporului din Republica Moldova.

1993. Este ales membru corespondent al Academiei Române. La Editura Porto-Franco, Galați, apare cartea de versuri *Curățirea fântânii*. (Selecție și aprecieri critice de V. Pâslaru, postfață de V. Crăciun.)

1994. La Editura Scrisul Românesc din Craiova apare volumul *Rugăciune pentru mama*, prefață de Tudor Nedelcea.

1995. Cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani este sărbătorit oficial la București, Iași și la Uniunea Scriitorilor din Chișinău. În același an, poetul este ales membru al Consiliului de administrație pentru Societatea Română de Radiodifuziune. Apar două studii dedicate poetului: *Poet pe Golgota Basarabiei*, semnat de Stelian Gruia, tipărit la Editura Eminescu, și *Grigore Vieru omul și poetul* de Fănuș Băilișteanu, la Editura Iriana, București.

1996. Este decorat cu Ordinul Republicii. Este laureat al multor publicații din România.

1996. Se realizează un film documentar (scenariu: Dumitru Olărescu, regizor: Mircea Chistrugă). Editura Minerva din București scoate de sub tipar în una din cele mai prestigioase colecții – „Biblioteca pentru toți” – volumul selectiv de versuri, aforisme și confesiuni cu titlul *Văd și mărturisesc*.

1997. Editura Litera din Chișinău lansează volumul antologic *Acum și în veac* (colecția „Biblioteca școlarului”).

1999. La aceeași editură apare culegerea *Strigat-am către tine* (colecția „Biblioteca de aur”). La Editura Edit Press din Galați apare volumul de versuri *Izbăvirea*. Tot în acest an apare un CD, Chișinău – București, cu zece cântece pentru copii de Grigore Vieru. Muzica: Nicolae Caragia, interpretă: Emy Cibotaraș. La Grupul Editorial Litera apare ediția a II-a a cărții *Acum și în veac* (colecția „Biblioteca școlarului”).

Poeții Grigore Vieru, Vasile Levițchi și Vitali Kolodii, la inaugurarea bustului lui Mihai Eminescu (autor: M. Guguianu), în curtea casei lui Aron Pumnul din Cernăuți, 1990.

2000. Este decorat cu Medalia guvernamentală a României „Eminescu. 150 de ani de la naștere”. La Grupul Editorial Litera apare ediția a III-a, revăzută și adăugită, a cărții *Acum și în veac* (colecția „Biblioteca școlarului”).

2001. La Editura Litera Internațional din Chișinău apare ediția a IV-a, revăzută și adăugită, a cărții *Acum și în veac* (colecția „Biblioteca școlarului”, serie nouă) și ediția a II-a revăzută și adăugită a cărții *Strigat-am către tine* (colecția „Biblioteca de aur”, serie nouă). Volumul de confesiuni și aforisme *Lucrare în*

cuvânt apare cu o prefață de Mihai Cimpoi, la Editura Fundației „Scrisul românesc” din Craiova.

2002. Întreprinde un nou turneu în SUA.

2003. La Editura Augusta din Timișoara îi apare un volum selectiv, îngrijit de criticul și istoricul literar Adrian Dinu Rachieru.

2004. La Editura Litera Internațional Grigore Vieru scoate antologia *Cât de frumoasă ești*, dedicată mamei, limbii române și iubirii. Theodor Codreanu tipărește monografia *Duminica mare a lui Grigore Vieru*.

2005. Reeditează *Albinuța*, ilustrată de Lică Sainciuc. La împlinirea vârstei de 70 de ani este sărbătorit de Academia Română și de Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău îi conferă titlul de „Doctor Honoris Causa”, iar Primăria și Consiliul local Craiova – titlul de „Cetățean de onoare”.

2006. Participă la „Zilele «Marin Sorescu»”, ediția a VI-a.

2007. La Teatrul de poezie „A. Mateevici” din Chișinău, poetul și regizorul Anatol Codru montează un spectacol original pe versurile lui Grigore Vieru, intitulat *Strigat-am către tine*. Academia de Științe a Republicii Moldova îi conferă titlul „Doctoris Honoris Causa”. Tot în acest an, poetul primește Medalia de Aur a Organizației Mondiale de la Geneva pentru Proprietate Intelectuală.

Apare la București un CD cu titlul *Fuego îl cântă pe Grigore Vieru*. Lansarea se face în cadrul unui spectacol muzical la Teatrul Național din București.

2008. Editura Princeps Edit din Iași îi tipărește primul volum, *Taina care mă apără*, în cunoscuta și apreciată colecție „Ediții critice”, prefațată de Mihai Cimpoi și cu o postfață de Theodor Codreanu.

În cadrul celei de a XII-a ediții a Congresului Spiritualității Românești, i se conferă Premiul pentru Poezie „Mihai Eminescu”, instituit de Primăria municipiului Alba-Iulia.

2009. 15/16 ianuarie nimereste într-un accident rutier în timp ce se întorcea de la Cahul la Chișinău, după ce participase la un spectacol organizat cu prilejul „Zilei Eminescu”. Se stinge din viață. Este înmormântat în Cimitirul Central din Chișinău. Lângă mormântul lui urmează să fie aduse de la Pererita și înhurate osemintele maicii sale.

Culegeri din lirica și poezia sa pentru copii au apărut de-a lungul anilor în Franța, Rusia, Ucraina, Letonia, Lituania, Estonia, Georgia, Armenia, Macedonia, Bulgaria, Bielarus, Tadjikistan, Azerbaidjan, Kirgizstan și în alte țări.

SUMMARY

The sudden and tragic death of poet Grigore Vieru as a result of a serious road accident has had strong echoes not only in the hearts of all those who knew him personally and cherished him as a man and a poet of the first order, but also among thousands of readers throughout the Romanian-speaking world: the Republic of Moldova, Romania, Ukraine, the Serbian Banat, and other countries where there are large Romanian communities.

Following the passing of one of the best known and most cherished of Bassarabian poets, the government of the Republic of Moldova decreed a day of

national mourning on 19 January this year. It was on this day that the poet's state funeral was held.

To accompany him on his final journey to his place of eternal rest in Kishinev's Central Cemetery, tens of thousands of people came from all over the Republic of Moldova, as well as from neighbouring countries, including admirers from Bucharest, Jassy, Galatzi, Alba-Iulia, Huși, Cernăuți, etc.

It is a debt of honour on the part of our review to publish an entire suite of texts as a token of homage to the deceased, the great poet Grigore Vieru, texts written by a number of his friends from various regions of Romanian culture – from Cernăuți, Botoșani, Galatzi, Craiova, Kishinev and Alba-Iulia, eulogies dedicated to the poet mourned by Romanians everywhere.

Each of the signatories wishes in his own way to express in words the passing of the poet who was and who will remain the symbol of Romanian Bassarabia, in its fight for its own identity, for the preservation of the language and the culture of the nation of which Grigore Vieru was part. The most beautiful qualities of Grigore Vieru, the man and the poet, are herein brought to the fore, the profundity and the simplicity of his poetry, which found the shortest path to the heart of the reader, of the ordinary man, grafting to it the most tender feelings of love for nation and native land.

METAFORE OBSEDANTE ÎN POEZIA LUI VASILE TĂRÂȚEANU*

Elena Apetri

Cernăuți

Motto:

*„Râvnind mereu ca pasărea înaltul,
de cântec m-oi desparte-acolo sus,
când voi simți că aripa mă-nșeală
și nu mai am ce am avut de spus...”*

INTRODUCERE

Numele poetului Vasile Tărâțeanu¹ înseamnă foarte mult pentru literatura din nordul Bucovinei. Începând cu anii '80 ai secolului trecut și până-n prezent el este cel mai fidel reprezentant al poeziei bucovinenilor înstrăinați. Această fidelitate poetică se manifestă atât prin tematica obsedantă a Bucovinei „dulci-amare” în opera sa, cât și prin faptul că poetul nu-și „cântă” Bucovina de la distanță, ci plânge împreună cu ea, identificându-se în aceeași durere. Altfel spus, Vasile Tărâțeanu nu și-a abandonat matricea țărânei strămoșești, căutându-și condiții favorabile de activitate poetică. Aceasta nu înseamnă însă că poetul a rămas izolat într-o Bucovină ruptă de cultura românească deplină. Dimpotrivă, fiind cel care „cu manuscrisele în desagi face naveta”² la București și Chișinău, poezia și publicistica sa, Tărâțeanu realizează pași semnificativi pe calea îndeplinirii visului de reîntregire spirituală, culturală și națională a ființei românești, ceea ce i-a și adus cu îndreptățire denumirea de „poet [...] bolnav de România”³. Din această perspectivă, a unui devotament obsedant față de Bucovina, care echivalează cu o asumare a suferinței, trebuie privită poezia lui V. Tărâțeanu. În viziunea criticilor literari, aceasta este, mai întâi de toate, „o poezie necesară, declarativă și agitatorică”⁴. Este un adevăr, pe care însuși poetul îl recunoaște într-un interviu, aducând și motivări îndreptățite: „Cred că pot scrie o poezie mai cerebrală, mai metaforică, dar știu că priza ei la public, la noi în Bucovina, ar fi cu mult mai mică, deoarece noi în acești cincizeci de ani am fost absolut lipsiți de legătura firească cu literatura și cultura românească”⁵. Subordonată așteptării cititorului, și părând, de aceea, „ofilită”⁶, estetica poeziei lui Vasile Tărâțeanu nu este, totuși, nici lipsită de valoare, nici îndepărtată de poetica modernă. Apreciind valoarea estetică și deschiderea din ultima etapă spre modernism, criticul M. Cimpoi, în *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, îl include pe V. Tărâțeanu în generația „ochiului al treilea”,

* Sublinierile din cadrul versurilor citate aparțin autoarei articolului, făcute cu scopul de a menționa metaforele la care face referire (*n. red.*).

generație caracterizată prin „reabilitarea esteticului”⁷. Acad. Grigore Bostan, în *Pagini de literatură română* scrie: „În ultimul timp, V. Tărățeanu înclină spre o meditație sentențioasă, năzuind totodată să se apropie de sensul modernității”⁸. Evoluția poeziei este subliniată și de criticul Adrian Dinu Rachieru, care vorbește despre o poezie „în creștere” a lui V. Tărățeanu, ceea ce anunță deschiderea lui spre poezia modernă, așa cum se remarcă, cu deosebire, în volumul *Dinafară*, apărut în anul 2003 la Editura Augusta, Timișoara.

Numai Ștefan Hostiuc, care pare a vedea în Vasile Tărățeanu doar un poet „preocupat de propria sa imagine”⁹ nu identifică în poezia acestuia deschideri spre o nouă metodă estetică.

Din îndemnul criticului Adrian Dinu Rachieru, de a supune poezia lui V. Tărățeanu unei „lecturi severe”, am cercetat în lucrarea de față metaforele obsedante din creația lui V. Tărățeanu, care vin să argumenteze în favoarea valorii estetice a poeziei acestui poet contemporan al literaturii bucovinene și, totodată, să infirme aprecierea restrictivă a lui Ștefan Hostiuc, care vede în poezia lui doar „o cutie de rezonanță a suferinței dulci-amare”¹⁰.

Pornind de la conceptul de *metafore obsedante*, Ch. Mauron¹¹ interpretează opera unor poeți francezi din perspectiva psihocriticii, din care se poate sesiza un raport foarte strâns între obsesii (și eventual direcții dominante) ale personalității poetului și prezența, definitorie prin repetare, a unor metafore, sau a unor semne poetice aparținând aceluiași câmpuri semantice.

Dintr-o perspectivă similară, am putea observa existența unor relații semnificative între întrebările care domină ființa lui V. Tărățeanu, coordonate ale universului creațiilor sale și structura limbajului său poetic. O primă componentă definitorie își are sursa în întrebări, încărcate de tensiune, privind ființa interioară, adică sufletul uman.

Vasile Tărățeanu, în unul din interviurile recente cu ocazia sărbătoririi a 60 de ani de la nașterea sa, la întrebarea: „Ce vă inspiră cel mai mult?”, răspunde: „Sufletul omului. Felul cum se manifestă el în diverse momente ale vieții”¹².

Răspunsul reflectă întru totul această componentă frecventă a liricii sale – sufletul uman – sugerând și diversitatea ipostazelor acestuia: suflet-biserică, suflet-mare, suflet-oglină, suflet-pasăre etc. Semnificativă este situarea metaforică a sufletului sub semnul sacralului (suflet-biserică), amintind astfel de Eminescu¹³: „În biserică sufletului meu/ Sobor de preoți/ În odăjdii lejere/ Candelnițează-un parastas/ Prin tămâiate unghere” (*Limba învingătorilor*, vol. *Dinafară*, p. 36).

Cu valoare metaforică pentru sufletul inocent, semnul poetic *biserică* dezvoltă conotații cu originea în câmpul lexical al *sacralului*. Efectul sacralității este sporit de prezența *preoților cădelnițând*. Format prin conversie de la substantivul *candelă*, verbul creează imaginea dinamico-olfactivă a tămâierii, cu semnificația purificării depline. Aparținând aceluiași câmp semantic, termenul *parastasul*, evocând slujba oficiată pentru pomenirea morților, dă o nuanță funerară lumii sufletești a poetului. În contextul poeziei aflăm că este vorba de un parastas anticipat al unei morți prevăzute: „– Cine a murit?! mă întreabă curioși/ din politețea lor vecinii/ privind cum biserică/ o invadează/ busuiocul limbii materne/ și crinii./ – Încă n-a murit nimeni/ răspund supărat/ și glasu-mi aproape dogit/ fierbe-n

clopot/ limba-nvingătorilor răsună înmiit/ ca o toacă uscată/ sau ca un dangăt/ de clopot” (*Limba învingătorilor*, vol. *Dinafară*, p. 37).

Jertfa morții, presupunându-se a fi limba maternă, sapă și mai adânc durerea sufletească. Prin antiteză, „limba învingătorilor”, confruntată și ea cu elemente din lumea sacrului („toaca”, „clopotul”, care sunt mijloace de răspândire a unei vești triste a morții), sporește efectul îndolierii. Imaginea auditivă a bocetului, „amar aprinzând/ peste zări/ pentru graiul meu/ stele de dor/ sau poate lumânări”, îndeamnă indirect reprezentanții „zărilor” noi, ai tinerelor generații, la păstrarea valorilor sacre.

În poezia *Cu ochii plânși* imaginea sufletului purificat este dezvoltată prin extinderea metaforei bisericii: „Dacă vrei să intri/ în *catedrala* sufletului meu/ ca o credință adevărată și pură/ *smulge-ți masca* de om blând/ de pe față/ și eliberează-te de ură!” (vol. *Dinafară*, p. 110). Acest suflet pur poate intra în comunicare numai după abandonarea *măștii* – marcă a falsității.

Deschis – fără rezerve – ca orice biserică, sufletul este văzut ca „un depozit cu ușile vraște”: „Sufletul tău/ nu-i decât un *depozit/ cu ușile vraște/* Intră-n el cui nu-i este lene ...” (*Cicatricile, ca niște medalii...*, în vol. *Dinafară*, p. 47).

Sufletul stă în legătură cu diferite forme de manifestare. Una din ele, cea mai evidentă, este *durerea*. Robit de ea, poetul exclamă: „Starea mea de spirit e Durerea...” (*Stare*, vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 7). Iată de ce, sufletul ca depozit al sacralității mai păstrează în el și răni, provocate și provocatoare de dureri: „Fiecare dintre noi/ mai *păstrează în suflet/ câte o colecție de răni/* strict particulare/ care nu pot fi vindecate/ într-o viață de om” (*Colecție de răni*, în vol. *Dinafară*, p. 38).

Ispita, însoțind suferința, devine și ea o stare de spirit: „Să fi fost otrăvit eu,/cel care nu o dată am lăsat *șobolanii invidiei/ să-mi ronțăie amenințător/* prin *cotloanele sufletului cariat de patimi și ispite*” (*Dar nu tu prea curatule fiu*, în vol. *Dinafară*, p. 31). Nu este vorba de ispita dulce a iubirii, acceptată de poet, ci de ispita viciilor sociale (falsitate, răutate, trădare), care-i încearcă mereu sufletul.

Bucuria este starea cea mai rară, excepțională a sufletului poetic. Ea apare generată de împlinire prin cuvântul artistic: „Printre cuvinte/ în văzul lumii/ bucuriile se revarsă/ peste marginea sufletului...” (*Graiul*, în vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 7). Semnificativ în contextul purificării sufletești se prezintă titlul volumului, citat din rugăciunea *Tatăl Nostru* în care izbăvirea de cel rău este garanția mântuirii.

Durerea sufletească este cauzată social: „...*realitatea crudă* dă buzna/ în *ungherele sufletului* meu arborosean,/ umilindu-l până dincolo de rădăcini și de *lacrimi*” (*Răstignirea poemului*, în vol. *Dinafară*, p. 125). Sufletul „ronțăit” și „cariat” este acela care în urma suferințelor este supus deformărilor și devine altul.

Într-o veșnică luptă cu *minciuna*, care este și ea o cauză a durerilor, sufletul poetic continuă să-și îndeplinească conștient datoria spunerii adevărului: „Rănitul meu suflet/ *nu-mi permite să fac greva tăcerii*” (*Anonimus*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 6).

În poezia *Arpegiele singurătății* durerile sufletești sunt cauzate de neîmplinirea în dragoste. Solitudinea imună ia proporțiile pustiirii: „La țărmlul dintre două suflete/ ce nu s-au putut găsi,/ *valorile timpului/ aruncă scoici sfărâmate,/* din care a evadat/ chiar și *viuetul mării*” (vol. *Dinafară*, p. 123). De cele

mai multe ori însă motivele suferințelor rămân o enigmă greu descifrabilă pentru poet. Considerându-se adeptul binelui, poetul își întreabă sufletul, recurgând la o descriere de portret liric, care-i reflectă sinele: „Suflete,/ tu care în viața aceasta/ n-ai voit decât binele,/ de ce suferi?! Au pentru tine —/ cu ochii mai curați decât roua,/ cu fața mai senină/ decât lumina,/ cu vorbele sincere ca un lan de grâu,/ cu faptele cinstite ca aerul/ ce iese din gura frunzei/ au pentru tine nu există/ un liman la care/ ai putea să ancorezi de fiecare dată/ când ești străpuns de lancea durerii?” (*Ca un lan de grâu*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 11).

O cale de evitare a durerilor pare să fie refugiul sufletului în suflet, o închidere a sinelui: „Nu bate-n ușa mea, străine,/ e în zadar,/ sufletul e plecat de acasă/ și nimenea nu știe/ nici unde-i dus,/ nici când va să vie...” (*Singurătate*, în vol. *Dinafară*, p. 119). La rândul ei și lacrima, ca indice esențial al durerii, este o soluție de suportare a acesteia: „Lacrima/ cea de toate zilele/ *sapă* în suflet *albia*/ durerii” (*Floare de cactus*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 110).

O altă ipostază metaforică tipică sufletului uman poetic în creația lui V. Tărățeanu este *sufletul-mare*: „Tâmpla albă cum e gândul/ în gândire-ngândurare/ Bate-n ea ca marea-n maluri/ sufletul cu alb de sare”. (*Ca marea-n maluri*, în vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 29). Marea reprezintă dimensiunea *libertății*. Bătaia valurilor în largul ei, echivalează cu zborul păsării (element la fel de important în creația lui Tărățeanu!), întruchipând dezmarginirea: „Cu sufletul ca marea *vălurând*/ spre țarm de vis/ spre țarm de gând/ *Te zbași* în dor de dor ales/ parcă prea rar,/ parcă prea des...” (*Cu sufletul ca marea*, în vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 13).

Dar poetul, obsedat, în același timp, de concepțiile vechi ale luptei permanente dintre suflet și trup, simte și *nelibertatea*. *Imaginea mării zbuciumate*, cunoscând și ipostaza mării care nu mai cuvântă, cu „scoici sfărâmate,/ din care a evadat chiar și vuietul...”, trece treptat în imaginea *mlăștinirii*, reflectând tensiunea sufletului prizonierat al trupului prea strâmt: „Undeva la capătul tunelului/ ne așteaptă marea zbuciumându-se/ între țarmurile ei/ ca și sufletul meu/ într-un trup prea strâmt./ Doar cupola inimii/ ca un ecou/ repetă ceasul rău/ divizându-l unu la multiplu pătrat/ în auzul *universului* meu” (*Ieșirea din tunel*, vol. *Dinafară*, p. 99). Și numai o „furtună” i-ar „rupe *pojghița de alge*” ce-i „*strânge trupul ca o cămașă de forță*”, și l-ar elibera de această somnolentă „*înmlăștinare* înceată...”. „*Înmlăștinarea*” este moartea treptată a eului, revenirea la condiția primordială a lutului din noi. Mai târziu apare imaginea *nămolului sufletesc*, care suspendează în întregime valurile mării: „Durerile locuiesc în nămolul din suflet/ împietrit din ignoranța iertașilor noștri...” (*Ispășirea de păcate*, în vol. *Dinafară*, p. 127).

Atestăm și alte interpretări metaforice ale sufletului omului în raport cu trupul: „Fără de *flăcările acelea/ invizibile*/la care te poți încălzi/ când te băntuie curenții/ Marelui Frig,/ Fără de *focul acela sacru*/ ce te mistuie la nesfârșit,/ Fără de *lumina aceea molcomă* și negrăit de dulce —/ *s-u-f-l-e-t-u-l*/ curgând peste lucruri,/ smulgându-le din beznă,/la ce ai mai face/ *umbră pământului*,/ *trupule*, tu,/ nepăsător la durerea altuia?” (*Lumină interioară*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 43). Relația trup-suflet instituie o stare de tensiune în perspectiva opozițiilor efemer/ etern, întuneric/ lumină, pământ/ cer. Și numai Ființa este punctul de intersecție a acestor mari spații și ipostaze antitetice.

Imaginea *sufletului-oglină*, prin proprietatea reflectării, dezvăluie o dublă funcție: pe de o parte reflectă lumea înconjurătoare de care este supraobosit poetul, iar pe de altă parte, reflectă lupta cu sinele care îl frământă și mai grav: „Am crezut că dând cu piatra/ în oglinda *sufletului*/ voi scăpa de realitatea crudă/ de gestul acuzator/ ce vine de undeva din spatele ei/ și de insul care mereu/ zădărându-mă:/ arată cu degetul/ .../ aud din urmă hohotul lui/ disprețuitor/ rostogolindu-se sub tălpile mele/ însângerate în *cioburi/ de suflet*” (*Piatra și oglinda*, în vol. *Dinafară*, p. 72).

Pasărea, simbol universal al *libertății și plenitudinii firii* (la Eminescu, Baudelaire, Vatamanu etc.), domină și poezia lui V. Tărășeanu. Hrânindu-se pe pământ, ea are însă, grație aripilor, accesul la înălțime, legând spațiul terestru de spațiul ceresc al veșniciei. Iar cântecul o evidențiază, făcând-o auzită, simțită și apreciată de alții. Prin aceste semnificații, „*pasărea cântăreață*” (de cele mai multe ori *privighetoarea*) este cea mai reușită metaforă pentru ființa poetică: „Când ești rob/ de singurătatea frumosului/ pe care-l vezi doar tu/ și în singurătate/ fii fericit/ că poți suferi cu adevărat/ și *cântă/căci numai cântecul aduce privighetorii/ mântuirea*” (*Numai cântecul*, în vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 36–37).

Astfel *cântecul* devine o trăsătură specifică sufletului poetic. El exprimă valoarea autentică de care poetul este mulțumit și mândru: „În umbra cuvintelor/ să mă ascund nu caut/ atâta timp cât știu/ că *gura mi-i de flaut*,/ atâta timp cât inima/ mereu e-n căutare/ și *sufletu-mi de cântec*/ nu este de vânzare...” (*Gură de flaut*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 30).

În *Poem cu păsări*, poetul invocă „păsările cântătoare, „să vină spre el, asigurându-le că nu le va face nici un rău, deoarece este „pașnic și blând/ ca un copac” și în așteptarea lor nu are „lăsate acasă/ *colivii*/ frumos împletite din sârmă...”. Întruchipând *libertatea, păsările zburătoare* semnifică modelele poetice din țară și din lumea întreagă care merită să fie urmate și la noi: „Vin *păsările*,/ încet *fâlfâind din aripi*./ Vin să ne învețe *a zbura*/ peste iluziile noastre./ precum zboară ele/ peste mări și țări./ peste *garduri de sârmă ghimpată*...” (vol. *Teama de înstrăinare*, p. 67–68). „*Gardurile de sârmă ghimpată*” sunt „*colivia*” întregului neam înstrăinat, lipsit de libertate.

Deosebită în felul ei, prin relevarea stării sufletești a eului poetic condamnat la tăcere, este metafora *privighetorii împăiate*, care reprezintă negativul păsării cântărețe. Poetului i se declară sentința supremă: „Să *împăiem privighetoarea*/ să-i luăm *amprenta aripilor*/ și, principalul, să strângem toate datele/ cu privire la *fermecătorul ei glas*/ căci anume el/ este cel mai periculos element/ în toată afacerea asta cu *cântecul*...” (*Lección de adevăr*, în vol. *Linia vieții*, p. 25). Autorul este conștient că în lumea în care trăiește i se creează toate condițiile pentru a fi transformat într-un poet artificial, lipsit de harul poeziei.

Lipsită de libertate, *pasărea* își pierde însușirea eliberatoare a cântecului. Acesta este sensul pe care îl dezvoltă imaginea păsării închise, prin șiretlicuri, în colivie: „Am ademenit-o/ cu fel de fel de momeli/ și ea credulă cum este din fire/ a intrat în colivie./ Când și-a dat seama/ că nu mai poate zbura/ prin lumea ei de păsări cântătoare/ era târziu” (*Pasărea paradisului*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 65). Închiderea *păsării paradisului* în colivie este, într-un anume sens, sinonimă cu *pasărea împăiată*.

Absența păsării din lumea ei de libertate semnifică dezastrul lumii întregi, constituind imaginea unui infern pământesc: „Gândacii de Colorado,/ săturându-se de cartofi/ intraseră în pădure/ văduvind-o/ de verdele-i freamăt./ Teii de pe strada Eminescu/ tunși mereu ca niște recruți primăvara/ nu mai știau de floare/ și albinele,/ recalificându-se,/ fac coadă la ușa laboratoarelor chimice” (*Păsărea paradisului*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 65–66). Șansa unei restabiliri este posibilă doar grație *lunii*, care, datorită spațiului cosmic în care se află, mai „continuă să-și arunce bănuții/ în lacul codrilor albastru” și, cel mai important, grație *cântecului*, pentru că nu poate fi întemnițat: „Cântecul păsării rămase afară” (*Păsărea paradisului*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 66). Sintagma „lacul codrilor albastru” intră în relații intertextuale cu poezia eminesciană¹⁴, simbolizând singurătatea suferindă, care la Eminescu vine din neîmplinirea iubirii, iar la Tărățeanu – din nerealizarea visului libertății.

O interpretare specifică cere imaginea metaforică a *păsării-vultur*, care apare în ipostaza de oaspete pentru lumea poetului, exprimată și ea metaforic: „În grotă mea/ liniștea-i tulburată/ de oaspeți nepoștiți...”. Vulturului, aflat pe „creasta muntelui” și „scrutând depărtările cu ochiu-i ager”, îi este specific *zborul înaltului*. În antiteză cu el apare *șarpele* pământului, care râvnește zborul păsării. La îndemnul poetului, care îl sfătuie să-și continue mai departe sâsăiala și târâșul „prin subteranele ființei” sale, șarpele răspunde: „Nu vreau să mă târâsc/ vreau să zbor/ ca vulturul/ și să cad ca el/ peste capetele dușmanilor mei./ Viermel și așa voi ajunge” (*Apus de vis*, în vol. *Dinafară*, p. 79). Este semnificativă aici și „căderea” păsării, care, deși moartă, reprezintă un pericol pentru dușmanii de jos.

Zborul, simbol al dezmarginirii, care depășește restricțiile, rămâne neînsușit de sufletul poetic. Durerea profund națională face imposibil zborul peste semne mărginitoare: „Sufletul meu/ tot învață/ să zboare/ sângerând/ între două hotare” (*Sângerând*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 14). Sunt o serie de elemente care țin de această durere principală pe care și-a asumat-o poetul. Ea impune obsedantă imaginea *detrunchierii*, care reprezintă o stare a Țării Fagilor, deplânsă cu mare dragoste și durere de către poet: „Aer pur ameiând înălțimile/ Ape reci cristaline înfiorând adâncimile./ Răcoritoare adieri de legendă/ în câte-or fi zările./ Numele tău arboros străjuind depărtările./ Tragic destin blestemat/ încontinuu să îndure –/ *Detrunchierea –/ Nesfârșit de cruntă și dureroasă/ secure*” (*Țara Fagilor*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 3–4). Cu valoare de epitet *detrunchierea* aduce caracteristici lipsite de optimism, diferitelor spații și realități evocate. Mai întâi de toate într-un stil de curriculum-vitae, poetul se declară descendent al pământului despăcat: „Io, Vasile Tărățeanu,/ din mila lui Dumnezeu, moștenitorul/ unui *regat detrunchiat*/ de la trupul sfânt al țării...” (*În loc de prefață*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 6). Cu același epitet sunt calificate și speranțele eului poetic: „Doar iluzia unor *dorințe detrunchiate* iară și iară/ îmi învăluie trupul/ ca un fum amăruit de țigară...” (*Colecție de răni*, în vol. *Dinafară*, p. 39).

Personificată fiind, imaginea *detrunchiatului* reprezintă fantoma care-l urmărește pe poet în noaptea Învierii printre crucile unui cimitir: „Dintr-o parte ne veghează *Detrunchiatul*/ Ca niște ochi de veghe stau *monturile ramurilor tăiate* în 1775/ în 1812/ Dar pentru că acestea/ în 1918/ crescuseră la locul lor străvechi,/ *securea vrăjmașă*/ le-a mai tăiat încă o dată/ în 1940/ Astfel/ cu amintirea ciuntită/

băjbăim printre cruci/ în căutarea luminii/ reînvierilor noastre” (*Luarea luminii*, în vol. *Dinafară*, p. 15–16). Imaginea detrunchierii care reflectă trăirea poetică a ruperii Bucovinei de Patria-mamă este dominată de sensul lingvistic. Poezia devine discursivă, amară, istoricul se impune. Imaginea *securii* amintește de *Doina* lui Eminescu: „Își dezbracă țara sânul,/ Codrul – frate cu Românul –/ De *secure* se tot pleacă/ Și izvoarele îi seacă –/ Sărac în țară săracă! (M. Eminescu, *Doina*, în *Pagini alese*, Editura Regis, București, 2000, p.175).

Poetul nu întârzie prin versuri de un lirism retrospectiv să anunțe matricea genezei „detrunchierii” noastre: „Din Europa/ plouă cu promisiuni încă deșarte:/ să fiți cumiști copii/ că la noapte/ nu va mai ploua cu steluțe roșii/ *dinspre fostul centru de gravitație/ al detrunchierii* voastre...” (*Tranziție*, în vol. *Dinafară*, p. 67).

Arborele este prezent prin toate componentele, instituind o imagine complexă guvernată de durere. În acest sens sicriul este singurul termen care semnifică moartea: „Dacă frunzele acestea/ ajung numai pentru un copac,/ Dacă rădăcinile acestea/ pot îmbrățișa doar o moșie/ Dacă tulpina aceasta/ ajunge pentru un singur sicriu/ De ce arborele acesta/ își suferă mereu *detrunchierea?*” (*Interogație*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 59).

În durerea neamului despicat de țară este învăluit poetul în trup, în suflet, în gânduri și în cuvânt. El își asumă această nedreptate ca pe un păcat personal, simțind nevoia de a și-l expune într-o spovedanie: „Doamne, nu pot să împart/ Trupu-acesta în trei țări/ Că e unul și-i prea slab/ Pentru-asemenea-ncercări./.../ Cum să-mpart, Doamne, Moldova/ Și prea dulcea Bucovină,/ Lăsând *crengile de-o parte/ De străbuna lor tulpină?*...” (*Spovedanie*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 16).

Ținând de același câmp semantic al dezbinării de neam, apare imaginea grănicerului de la frontieră, căruia poetul într-un discurs retoric îi înșiră toate nefoloasele serviciului militar: „La ce bun arma ta, *grănicerule!* înfipt ca un *ghimpel* între soră și frate/ între mamă și tată/ de aici și de dincolo/de dincolo și de aici./ E timpul să știi/ că o *frontieră strâmbă!* ca aceasta/ *fi-va mereu violată de lacrimi și vise...*” (*Frontiera*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 10). Ce se întâmplă apoi cu părțile detrunchiate putem descifra ușor din metafora care completează imaginea Cernăuților: „Provincia *se mai zbate încă!* în *plasa de păianjen!* a uneltirilor imperiale/ care au îmbătrânit-o înainte de vreme” (*Poem aproape atemporal II*, în vol. *Dinafară*, p. 18). Imaginea evocă, într-o vie plasticitate, lumea de clește în care este surprins pământul poetului, revelând, totodată, cititorului starea de respirație defectuoasă, care duce spre metamorfozări de proporții, sfârșind cu o moarte lentă. În lumea unde libertatea este absentă, amintirea rămâne unica și ultima șansă izbăvitoare de mancurtismul istoric al ființei de neam: „Numai *aerul amintirii mai paște liniștit!* printre dealurile *decapitate* de fagi/ sub care *se revoltă munți de oase*” (*Poem aproape atemporal II*, în vol. *Dinafară*, p. 19). În acest context al neamului dezintegrat, prin raportul metaforic „*glia-păpădia*” din poemul *Diptih*, se dă o interpretare poetică adevăratului proprietar pe fondul unei stări de tensiune instituită de întrebările ființei: „Noi suntem *glia!* *țărâna comoară!* cu care asfinte/ și-ncepe o țară,/ iar ei – *păpădia!* *sămânța-i ușoară!* gata oriunde și/ oricum să răsară./ Și-n cazul acesta/ stăpâni peste *glie!* *adușii de vântur!* pot oare să fie?” (vol. *Pământ în retragere*, p. 18). Realitatea însă rămâne a fi crudă și în pofida adevărului istoric, noțiunii de neam i se atribuie epitete cu cât mai reușite ca

valoare, cu atât mai dureroase după semnificație: „Și-așa din an în an cu fală/ *deposedați* am fost pe rând/ ba de un sat, ba de o școală/ ba de un nume, ba de un gând...” (*Mărturisire și răspuns*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 32). În această perspectivă dimensiunea sacrului intervine doar prin imaginea răstignirii, care reflectă tot ruperea în două a ființei umane. Poetul, care acceptă mai ușor răstignirea trupească decât pe cea teritorială: „Răstignit pot fi chiar mâine/ numai nu pe două hărți...” (*Spovedanie*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 16), și pentru care „poezia/ nu-i altceva decât/ un fel de speranță”, își asumă obstacolele vieții, întregind mitul zădărniceii prin neabandonarea încrederii: „Ci ca *Sisif* / îmi car în spate/ *speranța până peste poate*” (*Până peste poate...*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 62).

Altă dominantă a poeziei lui V. Tărățeanu este reprezentată de întrebările despre *viața însăși*. Întâlnim imagini ale vieții, de zi cu zi, lipsite de satisfacție: „Dichisită cu flori/ și dreasă cu condimente/ ca să fie gustoasă/ și bună de mâncat/ viața mea cea de toate zilele/ a devenit cu voia voastră/ o *gumă de mestecat*” (*Viața mea de toate zilele*, în vol. *Dinafară*, p. 80). Plictisul vieții cotidiene abundă în scrierile poetului, transformându-i zilele într-un dezgust abisal: „*Înghit în secl*/ nodurile existențiale/ *dumicate* de alții/ până când mi *se face greață*/ de viața mea/ și silă de mine...” (*Colecție de răni*, în vol. *Dinafară*, p. 38). Viața, privită, în mod ironic, ca un produs alimentar pentru trup, este supusă adesea unor acțiuni digestive: „...*să mușc* o bucată/ din viața aceasta/ și *s-o rumeg*...” (*Dar nu tu prea curatule fiu*, în vol. *Dinafară*, p. 30). Dominată de o stare de plictis, viața are și o cromatică specifică: „Printre convulsiile/ unei *existențe cenușii*/ refuz să mă gândesc/ la ziua de azi...” (*Colecție de răni*, în vol. *Dinafară*, p. 38). S-ar părea că plumbul bacovian, măcinat fiind, s-a împrăștiat peste tot, imprimând realității culoarea cenușie. Altădată, cenușiu trece în negru, care devine, prin excelență, culoarea care determină viața eului poetic izolat într-un „infern personal”: „Aici totul are *culoarea cernelei cu care scriu*/ iar ea, ca de obicei, este *neagră*” (*Contradicție*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 8).

Într-o poezie, intitulată *Mereu*, cu o deosebită predilecție în utilizarea gerunziilor figurative, poetul înșiră unele caracteristici ale vieții și lumii acesteia: „prin viață trecem/ *galopând*/ .../ prin lume trecem/ *dispărând*...” (vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 46). Caracteristica definitorie, inseparabilă vieții omenești, rămâne *suferința*, care impune imaginea patimilor lui Hristos urcând Golgota: „Și-o *Golgotă* nouă/ ne așteaptă-n față/ dată pân-la moarte/ pe întreaga viață” (*Căsuța noastră*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 23). Ceea ce nu se realizează în viața pământescă, este cu puțință în cealaltă lume, unde predomină „eterna pace” a paradisiului. Eul poetic se alimentează cu speranța „într-o viață bună/ și-o stea cu noroc/ numai că nu-n Țară/ ci, vai/ în alt loc./ Cu verdeață multă/ cu lumină dulce/ *unde-i multă tihnă*/ și la cap o cruce” (*Căsuța noastră*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 23). Doar într-o singură poezie viața este calificată prin epitetul *dulce*. Dar și aici epitetul are o dezvoltare semantică specifică. În titlu, *dulcele* creează cu antonimul său lexical, oximoronul: „*Dulce-amar de Bucovină*”, care în contextul poeziei revelă trăirea dureroasă a frumuseților pământului detrunchiat. Înstrăinat, *dulcele* aparține izvodului, credinței, depărtărilor, pământului, geniului (Mihai Eminescu).

Drept concluzie pentru viața care *trebuie* trăită, versurile devin declarative, vădesc o luciditate poetică acută în problema existențială: „Nimic nu mi-e străin/

din ce e omenesc/ Condamnat la viață/ pe viață –/ trăiesc”. Viața, care precede moartea, decurge și pentru V. Tărășeanu în ritmul eminescian al „învățării de-a muri”: „Tot învăț mări/ să fiu/ chiriaș într-un/ sicriu” (*Triptic*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 20). Moartea, revelată și ea prin metafore originale, nu vine ca o bestie, brusc, ci se substituie treptat vieții: „Devreme-i clipa-n care eu/ mă macin în păreri de rău...” (*Stare [III]*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 36) sau: „Și-n clipa aceea/ de ești încă viu/ tot cerul îți pare/ capac de sicriu” (*Stare*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 11). Bătrânețea și moartea lentă completează cromatica vieții în trecere, printr-o culoare metaforică: „Pustiu înăuntru/ pustiu înafară –/ capăt culoarea lumânării de ceară”. O filozofie interesantă a morții ni se propune în poezia cu titlul metaforic *Anotimpul al cincilea*: „Dincolo de toate câte sunt/ există un anotimp/ pe care-l intuim doar cu sufletul/ .../ anotimpul al cincilea – Moartea./ Împovărat de cele patru/ omul/ intră în el/ luminând amintiri” (în vol. *Pământ în retragere*, p. 73).

Corelația viață-moarte, care constituie continuitatea și contopirea într-o existență supremă, duce, în cele din urmă, și la o sudare a termenilor lexicali: „Într-o continuă luptă – Viața,/ Într-o continuă dăruire – Moartea,/ într-o continuă mișcare/ dinspre una spre alta,/ într-o continuă transformare/ din una în alta,/ într-o continuă devenire/ de piatră,/ de țărână,/ de iarbă,/ de pom,/ de OM/ și tot așa înainte,/ și tot așa mai departe/ de-a pururea și-n vecii vecilor/ și Viața și moartea,/ și Moartea și viața...” (*Cea de a doua întrebare*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 63).

Cu valoare metaforică, revelând de asemenea starea trecerii în neființă, poetul bucovinean utilizează antonimul cuvântului moarte însoțit de forma negativă a verbului durerii: „mă lasă pe gânduri/ între patru scânduri/ trece noaptea trece/ trupul mi-l petrece/ Înspre-o ziuă-n care/ Viața nu mai doare” (*Înspre ziuă*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 30). Într-o altă metaforă a morții, poetul împărtășește ideea biblică despre întruparea omului din țărână: „Între timp păcătosul meu trup/ se prăbușește în sinele său/ de pământ în retragere” (*Pământ în retragere*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 25). Prin moarte ființa revine la condiția primordială.

Originală în felul ei este expresia „Marea Moartă”, căreia poetul îi atribuie proprietățile litotei: „Cu Marea Moartă în brațe/ cobor înspre izvoare/ să-i dau o gură din apa lor vie/ și pururea curată” (*Naufragiații morții*, în vol. *Dinafară*, p. 69). Dar evadarea din moarte în această lume este fără succes. Dimpotrivă, suntem cât mai des apropiați de moartea timpurie. Această apropiere se explică, de cele mai multe ori, prin stările de nervozitate, care mereu tulbură ființa contemporană: „Între timp/ mașina de tocat nervi/ funcționează ireproșabil./ Ea transformă tot:/ oameni, dureri și speranțe/ într-o masă vâscoasă cenușiu-vineție,/ care se scurge, se scurge/ uniformă și cazonă/ peste prăpastia dintre noi ce crește/ de la o zi la alta,/ de la o oră la alta,/ de la o moarte la alta” (*Mașină de tocat nervi*, în vol. *Dinafară*, p. 77).

Moartea nu este numai o izbăvire de suferințele și durerile lumești, ci și un spațiu care promite realizarea speranțelor neîndeplinite în viață. Una din ele, visul reîntregirii de neam („În sufletul fiecărui din noi/ se răzvrătește o altă geografie” – *Lección de geografie*, în vol. *Dinafară*, p. 35), își are realizarea în lumea de dincolo: „Important că peste mine/ va fi românesc pământ” (*Etern la Bucovina*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 28).

Într-o altă ipostază a poeziei, ființa umană este așezată în raport cu Dumnezeu. Suflul *mesianic* al versurilor lui Vasile Tărățeanu învâluie poezia sa într-o aureolă a speranței și purificării. Ruga și credința în Dumnezeu reprezintă căile de evadare din lumea insuportabilului, aglomerată de dureri și necazuri. Totodată, prin rugă și credință se tinde mereu spre *Mântuire*, care înseamnă desăvârșirea absolută. În toată această cale a perfecționării, eul poetic se roagă, în primul rând, pentru o *purificare a sinelui*, ca una din condițiile strict necesare în atingerea scopului propus: „Din toate câte îți cer/ întru ființă/ miluiește-mi, Doamne, pura credință/ Pre mine însumi –/ mereu întru tine/ Cu gândul înalt/ al uitării de sine” (*Rugă*, în vol. *Pământ în retragere*, p. 7).

Poetul, care ar fi vrut ca măcar unul din versurile-i scrise să fi avut caracter de *verset*, se roagă pentru sporirea binelui pe pământ, ferindu-se cu teamă de păcatul ucigător: „Ajută-ne, Doamne,/ să înăbușim orgoliul răului din noi./ Mântuitorule ochi divin,/ fă să cunosc și eu puterea rugăciunii nestinse/ întru voia Ta,/ Cerescule Tată,/ Salvează-mă de la păcatul/ de-a Te răstigni încă o dată” (*Început de psalm*, în vol. *Dinafară*, p. 74).

Puterea divină reprezintă calea soluționării problemelor. Sufletul este într-un perpetuu dialog cu Dumnezeu. El cere și se roagă pentru multe. Un răspuns al Celui de Sus îl atestăm în poezia *Din îndemnurile Marelui Creator către palidul său învățacel*: „În numele Celui Adevărat/ ce o scrie/ lasă-te, fiule, de poezie./ Nu silui Cuvântul nesupusul/ Nu împreuna Răsăritul cu-Apusul/ Nu căuta în adâncuri Înaltul/ Nu te transpune pe tine în altul/ Nu te bucura că veșnicia e în clipă/ Nu te-ntrista că-ți lipsește-o aripă/ Nu fura frumuseți din natură/ Nu omorî Îngerul ce-ți iese din gură/ Nu șopti întru țipăt tăcere/ Nu insinua întru bucurie durere/ Și ca să nu-ți meargă toate pe dos/ Nu privi la lume cu capul în jos// Nu te lauda cu ghebul în spate/ Nu te mândri că acum ai de toate/ Așteaptă Pasărea lui Brâncuși să se ouă/ Nu crede că puritatea se ascunde în rouă/ Nu spera să găsești mântuirea-n lumină/ Nu-ncerca să faci din iad o grădină/ Că tot binele se-ntoarce în rău/ Învață-te să renunți chiar la numele tău/ Dacă totuși te-ncumeți să-l pui pe o carte/ Crezând că prin el te-i salva de la moarte/ Facă-se voia ta, fiule! Fie!/ Ia toiagul meu: du-te și scrie” (vol. *Dinafară*, p. 7). Acest răspuns al divinității, care întâi îndemna poetul să renunțe în poezie la numele său, binecuvântează, în cele din urmă, îndeletnicirea scrisului și respinge toate negațiile enumerate în text. Iar dubla negație, semnificând contrariul, face din poezie o dovadă traică a concepției că poeții sunt aleșii și binecuvântații lui Dumnezeu. Aici este pusă în raport cu divinitatea ființa poetică și se exprimă din nou caracterul sacrului, de astă dată, al poeziei. Pöemul poate fi considerat, pe bună dreptate, o *ars poetica*. Acestui poem i se adaugă și altele: „...dintre ele (armele de foc – *n.n.*) cel mai des folosită/ este *arma cuvântului*/ rostit cu duritate stropsită/ cu blândețe mieroasă/ insinuată/ otrăvitoare/ cuvântul care dezbină/ care seamănă vrajbă și ură/ care înăbușă orice elan/ care stă la pândă ca limba de șarpe/ și care transformă viața celor condamnați/ la moarte lentă” (*Plutoane de execuție*, în vol. *Dinafară*, p. 89). Grație acestor funcții, cuvântul își dobândește atemporalitatea și depășește limitele spațiale. El reprezintă, în primul rând, „tot ce rămâne”, despre care poetul spune: „Tot ce rămâne, e bine să știți/ e în afară de spațiu/ și-n afară de vreme” (*În afară*, în vol. *Dinafară*, p. 91). Pentru poet moartea nu înseamnă dispariție fără urme, ci o treaptă de trecere în cuvânt:

„Degeaba strig căutându-mi salvare/ cuvântu-mi succede/ jumătatea-mi de drum și de viață/ și nimeni nu crede” (*Și nimeni nu*, în vol. *Dinafară*, p. 92).

Pluralitatea funcțiilor și caracteristicile cuvântului artistic sunt revelate prin metafore specifice. Ele reflectă atât imaginea *cuvântului poetic inocent*, cât și imaginea *cuvântului artistic trădat*. De la „copil”, la „împărat”, apoi la „un Hristos răstignit”, evoluția metaforică a cuvântului inspirat ia proporții în versurile lui Vasile Tărățeanu: „Ca pe-un copil/ din sfânt duh/ îl încălzim cu respirația noastră” (*O altă mitologie*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 74). Nevinovăția, puritatea, supunerea cuvântului în creație cer și de la Creator aceleași calități. De aceea poetul se roagă într-una din poeziile sale să nu fie ucis copilul din el. Cuvântul – stăpân al poetului, apare în poezia *Legământ*: „O, împăratule, cuvânt/ Dulcele meu jurământ” (vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 24).

Fidel poetului, cuvântul suportă uneori chinurile Mântuitorului, care stau în legătură cu actul trădării: „Primejdiile îl pasc/ la fiecare pas/ căci cum e bolnav/ de prea multă încredere în oamenii/ se găsește întotdeauna câte unul/ care îl vinde pe 30 de arginți.../ Ca pe un Hristos noi răstignim Cuvântul” (*O altă mitologie*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 74).

Poetul recunoaște și trădarea personală prin cuvânt, supus ideologiei comuniste, despre care declară cu sinceritate: „Le-aș da la fier vechi acum/ că sunt inutile/ și trag înapoi/ dar, vezi, de pe file,/ nu pot să le șterg/ nici să le tai cu bărdița –/ nu mâna altuia, ci a mea ținut-a penița...” sau: „O, dac-aș putea, m-aș lepăda de ele/ Precum șarpele de propria-i piele!” (*Interogatoriu de suflet la muzeul din Sighet*, în vol. *Dinafară*, p. 22–23).

O suită de metafore „dulci”, revelatoare de stări încântătoare, definesc poezia: „La un capăt de gând –/ Izvor murmurând./ Lin./ Cristalin/ Pentru suflet/ Alin./ La un capăt de vis –/ Efemer paradis./ Plăpândă lumină/ De farmece plină,/ tainic mă-nvăluu/ și lumii mă dăruu” (*Dor de poezie*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 29).

Interpretarea metaforică a poeziei cere interpretarea metaforică a poetului: „Poetul –/ gura de rai a cuvântului/ sau pasărea zburătoare/ ce-și moaie aripa-n veșnicie/ pentru a sfinți/ pâinea noastră/ și sarea./ Poetul –/ piciorul de plai al gândului/ sau meșterul care/ se zidește pe dinăuntru/ și se bucură/ numai atunci/ când îl doare” (*Poetul*, în vol. *Și ne izbăvește pre noi*, p. 9).

În acest context recunoaștem imagini prezente în interpretarea metaforelor sufletului. V. Tărățeanu aspiră să creeze imaginea poetului adevărat: „În viața mea/ n-am întâlnit/ nici un poet adevărat/ care să jure strâmb./ Poeții adevărați/ nu sunt deprinși/ să privească la lume/ prin broasca de la ușă” (*În viața mea*, vol. *Teama de înstrăinare*, p. 75). Poeții au o viziune deplină despre lume, nu limitată și nereală. Afară de aceasta, sunt enigmatici și imprevizibili: „Poeților adevărați/ orice teoremă./ orice regulă/ le este străină./ Doar ecuațiile/ cu un infinit de necunoscute/ se pot compara cu ei” (*În viața mea*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 76). Dincolo de expresiile metaforice imaginea poetului este prea des construită discursiv. Poetul își creează un univers specific al necunoscutului și imprevizibilului: „Cu-atâta cât am, cu-atâta cât sunt,/ eu vin din niciunde, plec în nicicând” (*Mai lasă-mă*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 105). Deoarece poetul este chemat să exprime adevărul, cuvântul poetic devine suveran și nu poate fi oprit decât pentru moment:

„Când poetul cere cuvântul –/ să i se dea!/ Mai târziu sau mai devreme/ el totuna va spune/ ce are de spus” (*Când poetul cere cuvântul*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 84). Viața poetului este o căutare continuă a cuvântului inspirat, care în limbaj folcloric este numit „vorbă cu tâlcuri”: „...Doar pe cea cu tâlcuri/ o cat în adâncuri...” (*Căutarea în adâncuri*, în vol. *Teama de înstrăinare*, p. 97).

Cedează efemerului doar ipostaza fizică a poetului: „... pe fruntea mea senină/ riduri-valuri se adună” (*Plecarea*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 30), valoarea spirituală depășește timpul mărginit: „... timpul e în mine,/ cu cât trece,/ cu-atât vine” (*Cu cât trece*, în vol. *Litanii din Țara de Sus*, p. 39).

BIBLIOGRAFIE

I. Poezia lui Tărățeanu:

- Teama de înstrăinare*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990;
Litanii în Țara de Sus, Editura Augusta, Timișoara, 1995;
Litanii, Editura Bucovina, Iași;
Linia vieții, Editura Carpați, Ujgorod, 1998;
Pământ în retragere, Editura Augusta, Timișoara, 1999;
Și ne izbăvește pre noi, Editura Helicon, Timișoara, 1999;
Iluzii și lanțuri, Editura Fundației „Scrisul Românesc”, Craiova, 2001;
Dinafară, Editura Augusta, Timișoara, 2003;
Ocean cu cioburi sângerânde, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004;
Infern personal, Editura Danaster, Iași, 2005;
Orizonturi decapitate, Editura Augusta, Timișoara, 2005;
Aruncarea zarurilor, Editura Timpul, Iași, 2005;
Stâlpul de foc, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2007;
Cimitir ambulant, Editura Rafet, Râmnicu-Sărat, 2008.

II. Exegeze:

- Ch. Mauron, *De la metafore obsedante la mitul personal*, Dacia, Cluj, 2001;
Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuți 1775–2000*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, 2000;
Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2002;
Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005;
Adrian Dinu Rachieru, *Vasile Tărățeanu – Don Quijote de la Sinăuți*. În postfață la volumul *Litanii din Țara de Sus*, Editura Augusta, Timișoara, 1995;
Gheorghe Tomozei, *Precuvântare*, în prefață la volumul *Litanii din Țara de Sus*, Editura Augusta, Timișoara, 1995.

NOTE

- 1 Poet și publicist din nordul Bucovinei. Născut la 27 septembrie 1925, în Sinăuți de Jos, actualul raion Hliboca. Cunoscut prin volumele: *Harpele ploii* (1981, Ujgorod), *Dreptul la*

- neliniște* (1984, Ujgorod), *Linia vieții* (1988, Ujgorod), *Teama de înstrăinare* (1990, Chișinău), *Litanii din Țara de Sus* (1995, Timișoara), *Litanii* (1996, Iași), *Pământ în retragere* (1999, Timișoara), *Și ne izbăvește pre noi* (1999, Timișoara), *Iluzii și lanțuri* (2001, Craiova), *Orizonturi decapitabile* (2005, Timișoara), *Infern personal* (2005, Iași), *Cimitir ambulant* (2008, Râmnicu Sărat).
- 2 Adrian Dinu Rachieru, *Vasile Tărățeanu – Don Quijote de la Sinăuți*. În postfața volumului *Litanii din Țara de Sus*, Editura Augusta, Timișoara, 1995, p. 63.
 - 3 Gheorghe Tomozei, *Precuvântare*, în prefață la volumul *Litanii din Țara de Sus*, Editura Augusta, Timișoara, 1995, p.5.
 - 4 Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 67. Ideea este reluată și de M. Cimpoi în *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2002, p. 222, și de Ștefan Hostiuc în *Scriitori români din Nordul Bucovinei*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005, p. 176.
 - 5 Vasile Tărățeanu, *Iluzii și lanțuri*, Editura Fundației „Scrisul Românesc”, Craiova, 2001, p. 130;
 - 6 Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 67.
 - 7 M. Cimpoi, *op. cit.*, p. 212; 223.
 - 8 Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuți 1775–2000*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, 2000, p. 471.
 - 9 Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din Nordul Bucovinei*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005, p. 176.
 - 10 *Ibidem*, p. 178.
 - 11 Ch. Mauron, *De la metafore obsedante la mitul personal*, Dacia, Cluj, 2001.
 - 12 Săptămânalul „Concordia”, nr. 38, 2005, p. 3.
 - 13 A se vedea M. Eminescu, poezia *Melancolie*.
 - 14 Idem, poezia *Lacul*.

SUMMARY

The poems of V. Tărățeanu specifically deepen and nuance the Romanian national contours of Bucovinian poetry. The aesthetic of his work, which has stirred much debate at the level of literary criticism, is argued through his volumes of poetry, which, in the order of their publication, reveal an increasing worth. The volume *On the Outside*, of high aesthetic worth, looks forward to the even more pronounced achievement of the volume *Personal Hell*.

Simple on a first reading, the poems of V. Tărățeanu necessarily demand a poetic decipherment at the level of the text as a whole, one that is not isolated from the time and the space in which they were created, but also one that goes beyond this time and space.

The poetry of V. Tărățeanu is a poetry of the profoundly lived and relived sentiments of the poetic soul, for the most part grief-stricken, sorrowing, mutilated... His metaphors are metaphors of the soul, metaphors of life, of creation, of pain, of alienation, etc.

In order to understand the full value of V. Tărățeanu's poetry and its role in literature, it is sufficient to try to imagine what the literature of northern Bucovina would be like were it to be deprived of the presence of this missionary poet. It would be orphaned and widowed...

CÂTEVA CONSIDERAȚII PE MARGINEA UNEI CĂRȚI DESPRE MULTICULTURALISM ÎN ȚARA MARAMUREȘULUI

Vasile Tărățeanu

Cernăuți

I.

S-ar părea că, pornind de la statutul meu de minoritar și de cetățean al tânărului stat ucrainean, ce tinde astăzi să devină uninațional și monocultural, ar trebui să îmbrățișez toate ideile multiculturalismului ca filozofie/ ideologie/ politică socială general-liberală, bazată pe drepturile și libertățile individuale și de grup ale oamenilor.

Mai mult chiar, de vreme ce multiculturalismul este conceput de principalii lui teoreticieni ca o soluție viabilă pentru rezolvarea problemelor fiecărui stat care nu dispune de un singur model cultural și sunt generate de existența mai multor culturi, etnii și confesiuni, ar trebui să mă înscriu în rândurile celor mai ardente susținători ai lui, să fiu unul dintre promotorii de bază ai acestui concept în spațiul încă multicultural cum este actuala regiune Cernăuți, apărută pe harta Ucrainei, ca o consecință a Pactului Ribbentrop-Molotov.

Anume așa, probabil, aș fi procedat dacă aș fi ceea ce cred că sunt, un adevărat om de cultură. Eu însă mă consider mai întâi de toate un adevărat român, un român european. Și așa vreau să rămân chiar dacă acum nu e la modă să fii, pur și simplu, român, nici să-ți afișezi iubirea de neam și țară. O asemenea dorință, subliniată în mod special, îi poate aduce oricui eticheta de conservator și de naționalist, de extremist, de antidemocrat și de antieuropean. Mai ales că prin înaltele saloane europene sunt la modă doar discursurile cu tentă multiculturalistă. Acum arăți foarte bine dacă de la catedrele diverselor instituții de învățământ și de la tribunele unor conferințe internaționale vorbești numai în termeni supraelogioși despre multiculturalism, ca o unică șansă de salvare a identității grupurilor etnice, culturale, confesionale, sexuale etc., în cadrul globalizării tehnologice.

La fel, „faci figură frumoasă” când citezi în paginile diverselor reviste și cărți diverse studii teoretice și filosofice postmoderniste despre valorificarea tuturor culturilor și modurilor de viață prezente într-o societate.

Așa că, ar fi o eroare din partea mea ca minoritar, să nu pledez pentru multiculturalism, când triumful acestei ideologii ar putea fi unica portiță de salvare pentru noi, românii minoritari din teritoriile strămoșești, atât de vitregite de soartă.

De aceea, pe măsură ce teoria multiculturalismului, ca orientare politică, îmi oferă instrumentele necesare de apărare și de promovare a propriei identități, mă simt obligat să mă declar într-un fel adeptul ideologiei diversității, promovate de această orientare. Protestez însă împotriva politicii monoculturale, naționaliste, monolingve promovate de statul ucrainean, în primul rând, prin restrângerea de către Ministerul Învățământului și Științei de la Kiev a dreptului la învățământ în limba maternă, încălcând astfel Constituția țării și legislația în vigoare, obstrucționând dezvoltarea grupurilor minoritare.

Astfel, nu pot să nu recunosc că sunt pe această platformă politică numai până la un anumit punct. Deși punctul acesta de vedere nu-i chiar atât de ușor să-l descoperi și să-i stabilești granițele, așa că, definitivându-l, până la urmă să poți afirma cu siguranță cum că, iată, de aici, de la punctul acesta încolo nu mai împărtășesc ideile și principiile multiculturalismului.

De fapt, nici cei mai cunoscuți cercetători și teoreticieni ai multiculturalismului, cum sunt Charles Taylor, Jürgen Habermas, Ernest Gellner, Liah Greenfeld, Yael Tamir, Joseph Raz, James D. Fearon, Bhikhu Parekh, Will Kymlicka și alții, în cercetările lor privind fenomenul diversității etnoculturale, nu ajung la un numitor comun în această problemă. Unii dintre ei confundă în mod voit termenul de cultură cu cel de națiune, în timp ce, după cum se știe, termenul de multiculturalitate are conotații aparte, implicând diferențe etnice și naționale. Alții, susțin că multiculturalismul se manifestă nu atât prin existența unor diferențe de rasă, culturale, profesionale, tradiționale deosebite, cât prin voința forțelor politice care radicalizează cerințele grupurilor etnice, supuse unui proces de asimilare forțată până la lupta cu arma în mână pentru recunoașterea lor oficială, pentru dreptul lor la autonomie, la propriul lor stat (aici amintim evenimentele din Nagornii Karabah, Kosovo, Osetia...).

Cu alte cuvinte, termenul *multiculturalism* astăzi nu are un înțeles clar stabilit. Pentru că nu există un larg consens întru definirea cât de cât cuprinzătoare a realității pe care o exprimă. Fiecare îl explică în dependență de interesele forțelor politice pe care le reprezintă sau de curente existente în aceeași concepție filosofică. Mai mult, am putea vorbi despre o anumită inflație, termenul respectiv fiind utilizat chiar în contexte contrastive, când idealurile și obiectivele urmărite, pe de o parte, de culturile dominante și de cele minoritare, pe de altă parte, aflate în interiorul statelor existente, intră în contradicție directă. Grație popularității lui suntem nevoiți să recunoaștem și noi că „am ajuns să fim toți multiculturaliști“, după cum afirma unul dintre teoreticienii acestei orientări, Nathan Glazer, în 1997.

Mai mult chiar, în viziunea unor teoreticieni și politicieni contemporani, sfera multiculturalismului este redusă doar la unele aspecte superficiale, neesențiale, de coloratură politică, ale identității noastre culturale, cum ar fi, de exemplu, bucătăria națională, costumele populare, unele obiceiuri și tradiții, pe care societatea ar trebui, după părerea lor, să le transforme în niște bunuri de larg consum, comercializându-le. În rest... În rest, teoreticienii multiculturalismului trec cu vederea cele mai importante lucruri care țin de ființa națională a etniilor și grupurilor etnice, îndeosebi de funcționarea limbilor materne ale acestora. Am impresia că de la un anumit moment, multiculturalismul devine un fel de spoyală, de vrăjeală de adormit vigilența spiritului național în manifestările sale firești.

Nu sunt un om suspicios. Dar, nu știu de ce, simt intuitiv că într-o societate de consum abil dirijată de specialiștii în marketing comunitar, care știu să comercializeze și să ne insufle iluzia cum că ei ar putea fi garantul apărării identității grupurilor minoritare, după fațada frumoasă și într-un fel acceptată de mai toată lumea, adeptă a multiculturalismului ca principiu al democrației, se ascund niște capcane loyolaiste și tehnocrat-globaliste. Or, nu o dată am fost cu toții ba martori oculari, ba participanți involuntari sau victime ale omogenizărilor globale efectuate sub diverse pretexte, când dincolo de scopurile declarate descopeream fel de fel de intenții diabolice. Cum a fost, de exemplu, politica promovată în tot spațiul ex-sovietic de educare, de creare a unei noi identități – „omul sovietic”, căruia i se permitea să-și păstreze unele tradiții, cântece, jocuri, costumele populare și, mai des, bucătăria națională. Acum, în cazanul european se fierbe cam aceeași mâncare de pește, prins într-un lac artificial, unde „peștele cel mare” îl papă „pe cel mai mic”. Scopul este crearea unei identități unice noi, acel „homos economicus”, care se întrevede undeva la orizont.

Tare mă tem, însă, că și această politică americano-europeană a multiculturalismului să nu eșueze până la urmă în derizoriu, ducând la niște rezultate, complect altele decât cele așteptate de fiecare dintre toți cei care sperăm să beneficiem de pe urma afirmării definitive a multiculturalității. Acum, când fiecare crede că numai pe această cale și-ar putea apăra și proteja propria identitate de la contopirea ei în masa uniformă a globalismului, nu ne dăm seama de capcanele ascunse ale multiculturalismului și de posibilele efecte nocive ale manipulării politice.

În lumea relativistă a multiculturalismului, revendicările firești și legitime în continuă creștere ale minoritarilor, divergențele dintre drepturile comunitare și libertățile individuale ar putea să ducă ori la enclavizarea grupurilor etnice, ori, de la un anumit moment, la diverse confruntări, la impunerea intereselor sale sau chiar la confruntări sângeroase, dat fiind faptul că până la urmă orice orânduire socială și statală este reprezentată de o anumită etnie majoritară, care, fiind națiune titulară a statului, va dori, întotdeauna, să dicteze condiții de viațuire în comun, să-și impună limba și simbolurile naționale, să instaureze un anumit monoculturalism statal, care să devină din ce în ce mai pronunțat, menit să ducă, în ultimă instanță, la asimilarea și la deznaționalizarea celorlalte etnii minoritare.

Dat fiind aceste adevăruri incontestabile, nu e greu să ne dăm seama că multe dintre problemele cu care se confruntă omenirea sunt legate de discrepanța dintre numărul relativ mic de state, pe de o parte, și numărul mare al culturilor și grupurilor etnice, al limbilor vorbite și al confesiunilor, pe de altă parte. De aici și apariția unor state noi pe harta Europei. E destul să amintim că, după cel de-al doilea război mondial, numărul statelor în lume a crescut cu aproape 50 la sută. De remarcat că noile state nu se deosebesc de celelalte printr-un grad cu mult mai mare de omogenitate decât celelalte.

Într-un raport al UNESCO din anul 1996 aflăm că trăim într-o lume în care, în aproximativ 200 de state, există peste 10 000 de culturi. Aceste cifre demonstrează că majoritatea absolută a statelor lumii sunt diverse din punct de vedere etnic, lingvistic și confesional. Mai târziu, în alte rapoarte ale aceleiași prestigioase

instituții internaționale s-a subliniat, printre altele, că pe glob există peste 5 000 de grupuri etnice și că în lume se vorbesc în prezent între 4 000 și 6 000 de limbi.

Citind aceste cifre mă întreb câte dintre aceste etnii vor supraviețui provocărilor contemporanității, inclusiv ale ideologilor multiculturalismului? Or, nu toate statele sunt preocupate de păstrarea diversităților culturale existente în interiorul lor. O parte din ele, conform unei tradiții adânc înrădăcinate în istoria gândirii politice, se conduc după alte principii care încearcă să demonstreze că stabilitatea comunităților politice, supraviețuirea lor, inclusiv a statelor, poate fi asigurată mai ușor dacă cetățenii lor sunt de aceeași etnie, dacă vorbesc aceeași limbă și nu sunt divizați în mai multe confesiuni. Pornind de la aceste deziderate, în cadrul lor se întreprind diverse măsuri (deschis sau pe ascuns) în scopul omogenizării vieții publice prin asimilarea culturilor minoritare, prin deznaționalizarea minorităților.

Un aspect interesant al fenomenului a fost evidențiat într-un raport al UNDP din 2004, în care se declară că, pe glob, o persoană din șapte suportă consecințele negative ale faptului că aparține unei comunități culturale minoritare în statul pe teritoriul căruia trăiește. Așa stau lucrurile și în Franța, Germania, Anglia și chiar în Statele Unite ale Americii și în alte țări în care în trecut au funcționat „mașini de sfărâmat identitățile naționale” cu scopul de a produce numai greci, francezi, germani, engleji, respectiv americani.

Acum așa ceva se întâmplă și în tânărul stat ucrainean, care, de asemenea, încearcă să impună anumite reguli ale jocului politic, cerând stricta lor respectare, constând în „educarea mentalității ucrainene” la alojeni, după cum s-a menționat în diverse documente și directive.

De fapt, mai toate minoritățile din Europa se confruntă cu o criză de identitate. Chiar dacă, la cele mai înalte niveluri, se fac declarații încurajatoare întru sprijinirea lor. În realitate însă, cred că intrăm într-un mileniu din ce în ce mai puțin dispus să accepte, să tolereze, fără să ceară o schimbare fundamentală a culturii și tradițiilor etniilor minoritare. Am impresia că toate proiectele multiculturalismului ce se derulează acum în majoritatea țărilor europene au un singur scop: nivelarea deosebirilor dintre minorități și majoritate în favoarea națiunilor titulare.

Cine și cum în cazul acesta poate să asigure dreptul la propria identitate a minorităților, căroră, în unele momente, poate să nu le convină tratamentul diferențiat între cetățeni după criteriile etnice, confesionale, culturale, sexuale ș.a., asigurat, chipurile, de națiunea majoritară?

II.

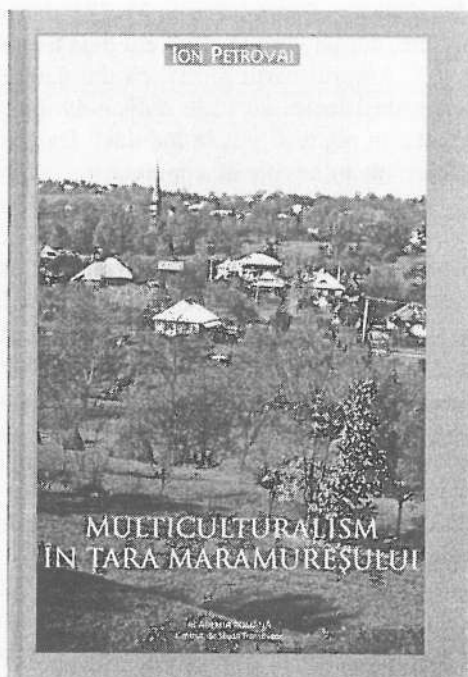
M-am gândit la toate acestea și la multe altele în timpul lecturii monografiei *Multiculturalism în Țara Maramureșului*, semnată de Ion Petrovai și apărută la Editura Centrului de Studii Transilvane a Academiei Române în anul 2007. În prefața semnată de profesorul universitar dr. Onufrie Vențler de la Universitatea din Cluj este subliniat un adevăr, care nu mai poate fi pus la îndoială, în legătură cu istoria poporului român, inclusiv a Maramureșului. El scrie: „Nu cunoaștem exact cât de omogenă a fost populația Maramureșului în perioada Daciei și nici în veacurile ce au urmat după ocupația ei de către romani. Însă, începând cu prima

jumătate a celui de al doilea mileniu, ea devine treptat-treptat tot mai eterogenă. Astfel, timp de câteva veacuri, alături de români, au trăit, într-o simbioză exemplară, maghiari, ucraineni, germani, evrei și alții. *Spre deosebire de alte popoare, românii nu au dus niciodată o politică de românizare sau anihilare a altor etnii, dovadă că pe întreg teritoriul României, populațiile care se află de veacuri își continuă și în prezent existența ca entități distincte* (subl. n.). Prin urmare, Maramureșul se legitimează pe deplin ca o zonă multiculturală, cultivată pe un fond autohton indiscutabil”.

La citirea acestor rânduri, scrise de un reprezentant al unei minorități naționale din România, am simțit cum mă cuprinde un sentiment de mândrie pentru patria mea istorică și pentru conaționalii mei. Ele redau o realitate frumoasă, ce denotă calitățile umane excepționale ale poporului român: generozitatea lui sufletească, caracterul înțelegător și deschis către necesitățile reprezentanților altor etnii și popoare. Dacă n-ar fi fost așa, excepționalele realizări ale etnicilor ucraineni din România, pe care le descrie în cartea sa domnul Ion Petrovai, cunoscut specialist în cultura și tradițiile Țării Maramureșului, nu aveau loc și autorul monografiei n-ar fi dispus de atâta material pentru susținerea tezelor propuse.

De fapt, această monografie nu este unică. Despre valorile culturale ucrainene din ținutul Maramureșului au scris și alți cercetători. La începutul secolului al XX-lea, bunăoară, de această problemă, mai mult sau mai puțin, s-au ocupat Ion Mihali de Apșa, Tit Bud, Alexandru Țiplea, Ion Berlea, Alexandru Filipașcu și alți cercetători.

În prima parte a cărții, după prefața semnată de O. Vințler, urmează capitoul *Țara Maramureșului – zonă multiculturală*, în care la modul general se face o incursiune în istoria Maramureșului, menționându-se cum și când au apărut în această zonă reprezentanții altor etnii: germani, maghiari, ruteni, evrei etc. și cum coabitează ei în prezent în România, – se fac diverse afirmații în legătură cu data apariției populației ucrainene și numărul ei. Autorul menționează, fără a reproduce vreun document concret, că, în documentele de epocă (secolele XIII și XIV) se constată cu precizie că, în zona dată, alături de populația autohtonă a Maramureșului locuiau comunități importante de maghiari, de ucraineni, de germani și de evrei. Drept argumente autorului îi servesc principalele localități din Maramureș, populate majoritar de etnici ucraineni, precum și datele furnizate de câteva recensăminte ale populației care atestă că, la 1910, în întreg Comitatul Maramureș (*inclusiv teritoriile*

din dreapta Tisei) locuiau 21 271 de ucraineni, iar în 1930 – numai 19 293 de suflete, număr care în 1992 era deja triplu.

Autorul cărții afirmă că din datele recensămintelor efectuate în diverse perioade ale istoriei se vede cum a evoluat populația ucraineană din zonă. Și lucrul acesta nu poate fi pus la îndoială. Datele și faptele vorbesc de la sine. Ele, la urma urmei, nu au nevoie de comentarii.

În cel de al doilea capitol, *Comunitatea ucrainenilor din Țara Maramureșului*, se vorbește mai pe larg despre așezarea ucrainenilor în comitatul Maramureș, se face o incursiune în trecutul învățământului în limba ucraineană din această zonă a României, se arată cum s-a produs cristalizarea și afirmarea spiritualității ucrainene în Maramureșul istoric, sunt stabilite treptele devenirii ei.

Autorul descrie principalele etape ale apariției ucrainenilor în Maramureș, trage concluzii privind creația populară și, în special, literatura ucraineană din această zonă. O atenție deosebită se acordă studierii procesului literar ucrainean contemporan, momentele de vârf ale afirmării lui în spațiul cultural românesc. În carte sunt prezentate diverse programe și dezbateri literare, cuantificări și recunoașteri ale valorilor. Nu numai a celor din Țara Maramureșului, ci din întreg spațiul cultural românesc.

În cel de al treilea capitol – *Personalități culturale ucrainene din Țara Maramureșului* – sunt incluse 27 de medalioane despre principalii piloni ai spiritualității ucrainene din Maramureșul românesc. Printre cei prezentați, unii mai amănunțit, alții la modul succint, se numără scriitorii Havrelo Clempuș, Ivan Fedco, Ioan Ardelean, Maria Bota, Myhailo Nebeleac, Mykola Corsiuc, Pavlo Romaniuc, Mihai Traista, Iurii Pavliș, Ivan Onujek ș.a.

Pe lângă scriitorii numiți mai sus, în cele peste 200 de pagini ale cărții se vorbește pe larg și despre activitatea și realizările altor personalități de origine ucraineană din Maramureș, ce s-au afirmat în alte domenii de activitate decât literatura: istoricul Irina Liuba Horvat, juristul Danusia T. Pușcașu, folcloristul Oleksa Bevka, clericii Ioan Pițura, episcop vicar al Vicariatului ucrainean al Bisericii Ortodoxe Române, și Mykola Lauruk, publicistii Ștefan Buciuța și Iaroslava Colotelo, medicul Ivan Brona, muzicologii Myhailo Mitriniuc și Ivan Liber, Mykola Pavliuc, patriarhul ucrainisticii din Maramureș, filosoful Ioan Semeniuc și mulți alții.

Cu alte cuvinte, în monografia lui Ion Petrovai se creează o panoramă destul de bogată a celor mai importante realizări ale cetățenilor români de etnie ucraineană în diverse domenii de activitate științifică, literară, muzicală etc.

În finalul monografiei sunt trase concluziile necesare la care subscriem în întregime, deoarece ele reprezintă adevărul incontestabil că „Țara Maramureșului este o provincie istorică a spațiului românesc, care, prin împământinirea maghiarilor, ucrainenilor, germanilor, evreilor și a altor etnii alături de românii autohtoni, a devenit o zonă multiculturală”.

III.

În încheierea acestor însemnări sumare pe marginea unei cărți, destul de interesante mai ales prin bogatul material informativ adunat în paginile ei despre

viața și activitatea reprezentanților de vârf ai minorității ucrainene din România, nu putem să nu ne referim măcar în treacăt și la unele scăpări, inexactități, greșeli de ortografie etc.

Lăsăm la o parte faptul că o asemenea carte trebuia concepută, structurată sau compartimentată puțin altfel. Mai ales în cazul când majoritatea personalităților culturale, științifice ucrainene, dar nu numai ucrainene din România, sunt legate, în mod organic, de mai multe provincii istorice și zone sau unități teritorial-administrative, etnofolclorice. Fie prin locul lor de naștere, fie prin locul unde și-au făcut studiile sau prin locul unde au activat aproape toată viața lor conștientă, împlinindu-se profesional. E o întreprindere cam riscantă să-i nominalizezi pe unii oameni de creație ca fiind reprezentanții numai ai unei anumite zone. Unele dintre afirmațiile Domniei sale, cum este cea de la p. 106, unde basarabeanul Mihai Mitriniuc, originar de prin părțile Hotinului, este numit ca fiind bucovinean.

Ni se pare discutabil și titlul cărții vizavi de conținutul ei. Or, cred că nu putem vorbi despre „o istorie a ucrainisticii din Maramureș și din România”, de parcă Maramureșul n-ar fi România, ci numai despre o istorie a ucrainisticii din România în ansamblu, deoarece principalele lucrări în domeniu au fost elaborate de cercetătorii ucraineni și români, de profesorii universitari, dialectologii Nicolae Pavliuc, născut în Maramureș, și Ion Robciuc, născut în satul Mariței, Suceava, doctor în filologie, de Magdalina Laszlo-Kuțiuc, născută la Timișoara, și de Ion Rebușapca, născut în Dărmăneștii Sucevei, de Aspasia Reguș, născută în Călineștii Sucevei, lingvist doctor în filologie, și de Corneliu Reguș din Ipoteștii Sucevei, lingvist și scriitor, doctor în filologie și-n dialectologia ucraineană, și de mulți alți savanți de la diverse instituții de învățământ din București, Cluj-Napoca, Baia Mare, Sighet, Târgu-Mureș ș.a.

În această ordine de idei, credem că este absolut firesc faptul că Ion Petrovai nu s-a putut menține strict doar în aria Maramureșului și la originarii din această zonă. Or, în carte nu puține pasaje sunt consacrate scriitorilor născuți în alte zone decât în Maramureș, cum au fost, de exemplu, regretații poeți și traducători Stelian Gruia-Iașeniuc și Ștefan Tcaciuc, prozatorii Corneliu Reguș și Corneliu Irod, originari de prin părțile Sucevei. Ca și distinsul om de cultură, profesorul universitar Ioan Rebușapcă, specialist notoriu în domeniul lingvisticii, etnologiei și istoriei literaturii, născut și el în altă zonă decât cea maramureșeană. În același timp, maramureșanul Ivan Liber a locuit mai mult în Banat, alți originarii din Maramureș și-au trăit viața de la maturitate până la adânci bătrânețe în capitala României, orașul București, afirmându-se aici ca dialectologi, folcloriști, teoreticieni, scriitori, ziariști, muzicieni, pictori etc. Unii chiar peste hotarele României. Medicul militar, specialist în chirurgia oftalmologică, Ivan Brona, de exemplu, și-a trăit o bună parte din viață, în perioada interbelică, la Budapesta.

Dar cum îl plasezi din punct de vedere geografic pe Ivan Onujek, poet ucrainean, născut în Maramureș, emigrant mai întâi în Israel, apoi în SUA, iar acum în Canada? Același renumit savant, mare specialist în ucrainistică, dialectologul și lingvistul Nicolae Pavliuc, nu mai trăiește în Maramureș de mult, nici la București, de unde a emigrat în Europa, în 1977, ca mai apoi să se oprească la Toronto, în Canada, unde susține diverse conferințe științifice în multe centre universitare ca membru al Asociației Slaviștilor Canadieni, la care categorie să o înscrii, de

exemplu, pe Oxana Melniciuc (pseudonimul literar al doamnei Maria Panciuc), una dintre cele mai prolifiche poete de expresie ucraineană din România, născută la 16 iulie 1909 în orașul Grozni, Cecenia, având numele inițial de Galinadze, absolventă a Universității din Harkov, ziaristă în Ucraina, deportată în Magadan din 1947 până în 1957 ca soție a profesorului universitar M. A. Panciuc al Universității din Harkov? Din 1957 până la moarte ea a locuit în București, a lucrat la ziarul „Novyi Vik”. Nu o dată a fost la Cernăuți, unde locuia fiica ei. Despre ea autorul afirmă că a publicat, în 1957, „întâia poezie originală ucraineană din România”.

La drept vorbind în monografia lui Ion Petrovai se fac și alte afirmații asemănătoare. De exemplu: „Prima carte de poezie ucraineană” din România, sau „prima carte de proză” (p.162), sau „prima apariție în proză din literatura ucraineană din România” (p.164), spuse la adresa cărții lui Ivan Fedco, *Pe drumul cel nou*, apărută în 1960, când se știe că scriitoarea ucraineană Olga Kobyleanska, născută la Gura Humorului, și-a tipărit una din cărțile sale, *Dar Dumnezeu tace*, în 1927, la Cernăuți, pe atunci capitala Bucovinei tradiționale.

Aceste afirmații ni se par nu tocmai corecte, deoarece în studiul lui Ivan Petrovai se vorbește despre realizările ucrainenilor din România fără a specifica în titlul lucrării și o anumită perioadă de timp. În cazul acesta, nu era cazul să se uite la faptul că în perioada interbelică cei mai mulți oameni de cultură ucraineni au trăit și au activat la Cernăuți, oraș care în acea perioadă făcea parte din România. Și atunci cum poți să afirmi că Oxana Melniciuc este autoarea „primei poezii în limba ucraineană din România”, când se știe că înainte de 1957, chiar unul dintre poeții prezentați în carte, și anume Havrilo Clempuș, născut în Maramureș, a tipărit primele poezii în ziarul cernăuțean „Ceas” în 1936 și în „Calendarul ucrainean” din 1939, locuind timp de un an și ceva la Cernăuți, în perioada 1940–1941. Mai mult, când se știe că tot în perioada interbelică la Cernăuți și-au publicat primele încercări literare cunoscuții poeți ucraineni Mykola Marfievici și Orest Masykevyci. Primul, născut la Ispas, nu departe de Vijnița, a editat la Cernăuți încă în anii 1922 și 1923 două culegeri de versuri în limba ucraineană, ultima confiscată de cenzură. Cel de al doilea, Orest Masykevyci, născut la 9 august 1911 în satul Nopolokivți, nu departe de Cernăuți, mort în 1980 la Buftea, și-a tipărit, în 1933, primele sale versuri în ziarul cernăuțean „Ceas”.

Dar ce facem cu creația voloceanului de lângă Vijnița, Theodot Halip, cunoscut poet ucrainean care între anii '20–'30 a publicat mai multe grupaje de versuri la Cernăuți? Unde mai pui și de primele versuri ale chițmăneanului Mihailo Ivasiuc, care a debutat în anul 1934, în revista „Lastivka”, fiind elev la gimnaziul din Cernăuți care pe atunci făcea parte din România?

Și apoi, prin afirmația făcută în pasajul cu privire la creația Oxanei Melniciuc, autorul se contrazice pe sine, care, în alt loc, la p. 68, că despre bucovinenii Iuri Racocea, Mykola Koțar, Osip Duda sau „autohtonizatul” maramureșean de origine bucovineană Denis Oneștiuc (născut la Doroșivți 1901, debutul în 1921 cu poezii umoristice și lirice) afirmă că au fost și primii „stihuitori” de la jumătatea anilor '50 în limba ucraineană.

Cât privește proza amintim că primele lucrări în proză, de asemenea, au apărut cu mult înainte de data și de autorul menționat de Ion Petrovai în lucrarea sa, citată mai sus. Ele au fost semnate de Mihail Dașkevici, născut în satul Chiselița de

lângă Putila, în 1875, și mort la Râmnicu Vâlcea în 1948, care a scris și a publicat povestiri și piese pentru copii în limba ucraineană, în România, în cel de al treilea deceniu al secolului trecut. Sau de Klavdia Bobikevici-Sora, susținută de Olga Kobyleanska, autoarea unor povestiri pentru copii scrise și publicate în aceeași perioadă. Același lucru se poate spune și despre perioada apariției lucrărilor în proză aparținând scriitorilor ucraineni Mykola Koțar, născut în satul Bulboaca, Ucraina, în 1910, care debutează, în 1956, în paginile ziarului „Novyi Vik” din București odată cu Kyrylo Kuțiuik-Kotrzyński, născut în 1910 la Volinia, Ucraina.

Dar să amintim și de celelalte puncte slabe ale cărții. Acestea țin de nenumăratele greșeli gramaticale, ortografice, stilistice. Spicuum doar câteva dintre ele: *brîcușiană*, p.192 (corect: brâncușiană), centre *uniresitare*, p. 128 (corect: universitare), *i ih y macenije dlja slavianskoj gialektologii*, p. 124 (corect: ih znacenie... dialectologhii), Havrelo Clempuș *moji spivaju*, p. 239 (corect: moje spivaty), „... sela Luh *nod* Tysoju”, p. 240 (corect: nad), cacofonii care puteau fi evitate, „cunoașterea *științifică ca reflecrare* (p. 149), lipsa cuvântului determinant în propoziția „*La anii senectuții, Ioan Semeniuc devine redactor al emisiunii în limba ucraineană de la Radio Cluj și...*” (și ce – secretar, coordonator, decan, profesor? – *al secției ucrainene din cadrul Facultății de Litere din Cluj-Napoca, dezacorduri regretabile* (profesorul Nicolae Pavliuc *a încredințat tiparul doar pe această carte...*) (p.129), alte dezacorduri, cum sunt în frazele: „... un răspuns convingător privind *stare (a) literaturii noastre...*” (p. 90), „... profesorul Nicolae Pavliuc *a încredințat tiparul (lui) doar pe acelea...*” (p.129) ș.a.

În multe locuri este greșită ortografierea numelui sau a prenumelui chiar a clasicilor literaturii ucrainene. Primul dintre ei, Ivan Kotlearevski este scris *Kotlirevskyi* (p. 55), la aceeași pagină, romanticul clasic ucrainean P. Kuliș este notat greșit *Caliș*. Același lucru se întâmplă cu scriitorii contemporani. Poetul A. Miastkivski ortografiat *Miatkivski* (p.49), Pavlo Movcean e ortografiat greșit *Momcean* (p. 97) etc.

Același autor Mihailo Nebeleac apare în două variante în mod diferit: în cea românească este scris Nebeleac, iar în cea ucraineană *Nebileac* (p. 223), prezentat ca „autor al primului roman ucrainean din România”, iarăși o afirmație neîntemeiată. De asemenea credem că e greșit ortografiată sau numită cartea lui Nicolae Pavliuc, *Ucraineanka literatura* (corect: *Ukrainska literatura*).

S-ar putea aduce și alte exemple de greșeli, incorectitudini care credem că se explică prin graba autorului sau lipsa de atenție, deoarece nu credem ca un profesor universitar să nu cunoască regula transcripțiilor dintr-o limbă în alta, sau cum se scrie corect cutare sau cutare nume sau cuvânt. Oricum, cartea lui Ion Petrovai, *Multiculturalism în Țara Maramureșului*, apărută sub egida Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române reprezintă un studiu important într-un domeniu destul de controversat al multiculturalismului. Dar bogatul material informativ cu privire la minoritatea națională ucraineană din România, la studiile lingvistice, dialectologice și de altă natură, efectuate în cea de a doua jumătate a secolului trecut, trimerile și opiniile despre opera scriitorilor ucraineni pot fi un bun început în direcția studierii și altor zone multiculturale cum sunt Bucovina, Dobrogea și Banatul, unde locuiesc importante comunități ucrainene.

La fel, deosebit de binevenite ar fi și alte studii, de exemplu, studiile demografice ale grupurilor etnice, pentru a oferi cu adevărat un tablou al multiculturalismului, nu numai în Maramureș sau în Bucovina, ci în întreaga Românie.

SUMMARY

In the book *Multiculturalism in Maramureș Country*, written by Professor Ion Petrovai, a well-known specialist in the field of Ukrainian-language literature in Romania, an attempt is made to tackle the subject of multiculturalism by placing the emphasis on the situation of Ukrainians in Romania and on their achievements in various domains: science, literature, the plastic arts, and music.

Ion Petrovai's study represents the first attempt to research and evaluate *in extenso* Ukrainian cultural values in historical Maramureș, viewing them "in the ensemble of the complex and unique process of formation, structuration and affirmation of Ukrainian spirituality in Romania.

In his thoughts in the margins of this important subject, the author also expresses his own opinion as regards the endeavours of multiculturalism as a philosophy or policy pursued at the international level with the object of protecting the identity of national minorities, at the same time also mentioning the fact that we all live in a multicultural society, however we might regard it, whether in national, European or international terms, and that we are obligated, regardless of our political will or choices, to respond to the various challenges of the contemporary world.

It is no coincidence that in the European Union last year was designated the Year of Intercultural Dialogue. The goal pursued by European institutions can be none other than to draw the attention of world public opinion, in an official way, to the process connected with the linguistic amalgam and mixture of religions and other processes that dominate in Europe. As is well known, the Second World War brought with it the deplorable effort on the part of some of the combatants to eliminate from history peoples (races) such as the Jews and the Roma.

Particularly rich in information are the artistic medallions dedicated to the life and work of some of the best-known Ukrainian-language writers in Romania: Havrelo Clempuș, Ivan Fedko, Ioan Ardelean, Maria Bota, Myhailo Nebeleak, Mykola Tkaciuk, Mykola Corsiuc, Pavlo Romaniuk, Mihai Traista, Iurii Pavliș, and Ivan Onujek, as well as scholars, such as Nicolae Pavliuk, to whom the Romanian State has offered ample opportunities for professional and national affirmation.

ANUL 2008. CONFERINȚE ȘI CURSURI DE VARĂ

Alexandrina Cernov

Cernăuți

SIMPOZIONUL „GHEORGHE ASACHI», CTITOR DE CULTURĂ ROMÂNEASCĂ», IAȘI, BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „GHEORGHE ASACHI”

Simpozionul organizat de Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” din Iași, între 15–16 mai 2008, a reușit să reevalueze activitatea iluministului moldovean Gheorghe Asachi. Printre alocuțiunile rostite la simpozion menționăm pe cele ale prof. univ. dr. Cătălin Bordeianu, director al Bibliotecii Județene „Gh. Asachi” din Iași, *Pedagogie și politică educațională la Gheorghe Asachi*; Dan Jumară, director al Muzeului Literaturii Române din Iași, *Asachi – vocația de întemeietor*; Varlam Merticaru, părinte vicar, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, *Familia lui Gheorghe Asachi – mediu al formării marelui patriot și cărturar*; Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, redactor-șef al revistei „Glasul Bucovinei” din Cernăuți, *Gheorghe Asachi în epoca iluminismului*; Gheorghe Jernovei, prof. univ. dr., șef al Catedrei de filologie română și clasică, Universitatea Națională din Cernăuți, *Gheorghe Asachi – modernizator al limbii române etc.*

PARASTAS PENTRU FAMILIA BARNOVSCHI

(375 de ani de la decapitarea la Constantinopole a voievodului martir Miron Barnovschi)

Pe 29 iunie 2008, la biserica din Toporăuți, ctitorită de Dimitrie Barnovschi, tatăl viitorului domnitor al Moldovei, Miron Barnovschi (1590–1633), a avut loc o slujbă de pomenire, oficiată de către parohul bisericii, părintele Iuriy Vișniovetski, împreună cu părintele Pahomie de la Mănăstirea Bârnova din Iași, ctitorie a lui Miron Barnovschi. Biserica din Toporăuți a fost închinată acestei mănăstiri cât și celei de la Muntele Athos. Fiind biserică domnească, satul a fost scutit de-a lungul perioadei medievale de tot felul de dări, fapt consemnat în *Documentele bucovinene ale istoricului T. Balan*. S-a restabilit astfel legătura istorică între mai multe biserici și mănăstiri ctitorite de voievodul Barnovschi.

Inițiativa de a veni la Toporăuți, satul de baștină al voievodului, pentru a oficia o slujbă de pomenire ctitorilor bisericii, i-a aparținut scriitorului ieșean Ion Muscalu, care a lansat cu această ocazie romanul istoric, *Osândă și izbândă*, despre voievodul martir Miron Barnovschi. Împreună cu Aurica Ichim, directorul

Muzeului Unirii din Iași, care a participat la organizarea acestui eveniment, am reușit să realizăm o apropiere de suflet cu oamenii din sat, care ne-au întâmpinat cu o mare deschidere și prietenie. Dacă ar fi să vorbim despre importanța „diplomației populare”, parastasul de la Toporăuți este cea mai bună dovadă că astfel de manifestări sunt foarte benefice pentru stabilirea unor relații pașnice și de prietenie dintre oameni.

Familia Barnovschi își administra cu hărnicie moșiile de la Toporăuți, Groziști și Podagra, cât și cele moștenite de la Stroici și Balica. Într-un document din 1616 se menționează că Miron Barnovschi a fost staroste de Cernăuți și deținea puterea centrală de la granița de nord a Moldovei, având și atribuții militare, fiscale și judecătorești.

Când am plecat la Toporăuți să discutăm despre posibilitatea de a organiza un parastas pentru familia Barnovschi aveam emoții. Satul Toporăuți, situat doar la 16 km de Cernăuți, este ucrainizat și doar bătrânii mai cunosc limba română. În istoriografia ucraineană însă este considerat ca „străveche localitate ucraineană”.

Surpriza noastră însă a fost să descoperim că oamenii din sat țin minte că biserica veche a fost ctitorită de către Dimitrie Barnovschi, tatăl voievodului. Ei ne-au arătat chiar și locul unde se presupune că acesta a fost înmormântat. Oamenii cunoșteau și faptul că fiul său a fost staroste de Hotin și Cernăuți și a fost decapitat de turci, la Constantinopol, pentru creștinism. Ne explicau simbolul de pe crucea bisericii (semiluna este situată sub cruce, simbol pe care turcii îl impuneau la construirea bisericilor creștine). Am aflat și multe alte lucruri despre familia Barnovschi, care circulă în istoria orală a satului.

Din partea colectivului redacției revistei „Glasul Bucovinei” și a Editurii Alexandru cel Bun din Cernăuți au participat la organizarea parastasului Alexandrina Cernov, Ilie Luceac și Nadina Cioban-Olaru.

COLOCVIILE PUTNEI

Între 9–13 iulie 2008 a avut loc cea de a VI-a sesiune a *Colocviilor Putnei*, organizate de Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Mănăstirii Putna, care se ocupă de studierea epocii medievale, a personalităților istorice și culturale, laice și religioase, ale acestei perioade a Țării Moldovei. Documentele, care sunt moștenite, sunt astăzi pentru noi o sursă de cunoaștere a unei glorioase epoci.

Programul sesiunilor a fost deschis pe data de 9 iulie cu un *te deum officiat de Înalț Prea Sfințitul Pimen, arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*.

În zilele următoare (10–11 iulie) au fost prezentate comunicările, repartizate pe două secțiuni: *Ștefan cel Mare și epoca sa* și *Mitropolitul Iacov Putneanul și vremea sa*.

Ștefan cel Mare și Sfânt, domn al Moldovei (1457–1504), este pentru români un simbol, apărător al credinței și al libertății neamului, cârmuitor înțelept și ctitor de biserici și mănăstiri.

Sesiunea din 10 iulie, *Ștefan cel Mare și epoca sa*, a fost deschisă cu comunicarea *Raporturile dintre puterea politică și autoritatea ecleziastică în Moldova lui Ștefan cel Mare. Între tradiția ortodoxă și specificul local*, susținută de Bogdan-Radu Maleon. Menționăm și alte comunicări care au adus noi și importante contribuții la cercetările istorice ale epocii lui Ștefan cel Mare: Liviu Pilat, *Mitropolitul Teoctist I și Biserica Moldovei*; Ștefan Andreescu, *Data scrisorii lui Uzun Hassan către Ștefan cel Mare*; Nagy Pienaru, Ovidiu Cristea, *Moldova, Imperiul Otoman și Veneția în 1497. Un document otoman inedit*; Tudor Radu Tiron, *Despre „soarele de amiază” din stema lui Ștefan cel Mare*; Ierom. Dosoftei Dijmărescu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sisastrul*; Emil Dragnev, „*Judecata de apoi*” în istoriografia picturii murale din Moldova de la mijlocul secolului XV până la mijlocul secolului XVI. *Observație asupra unei „absențe” stranii și asupra unei „aparitii” miraculoase*; Paraschiva-Victoria Batariuc, *Fragmente vestimentare aflate în mormintele Mănăstirii Putna*. Alte două comunicări au fost consacrate cercetărilor de la Mănăstirea Voroneț: Nicolae N. Pușcașu (†), Voica Maria Pușcașu, *Cercetările arheologice de la Voroneț (1964–1967)* și Maria Magdalena Székely, *Ctitorii Voronețului*.

Cea de a doua zi a avut ca tematică *Mitropolitul Iacov Putneanul și vremea sa*.

Mitropolitul Iacov Putneanul (1719–1778) a fost călugărit la 14 martie 1731 la Mănăstirea Putna, iar din 1744 devine egumen al mănăstirii. În noiembrie 1750 este ales mitropolit al Moldovei.

Activitatea lui Iacov Putneanul constituie o epocă în viața spirituală și culturală a Moldovei medievale: a reînființat la Iași Tipografia Mitropoliei, a încheiat refacerea Mănăstirii Putna (biserica domnească, zidul din incintă, chiliile, turnul clopotniței și turnul tezaurului, a reparat clopotul Buga); au fost tipărite cu îndemnul, blagoslovenia sau cheltuiala episcopului, apoi a mitropolitului, cărți liturgice, abecedare etc. Cartea, *Mitropolitul Iacov Putneanul. Cuvinte alese*, tipărită anul acesta la Sfânta Mănăstire Putna, în seria *Mitropoliți de seamă ai Moldovei*, cuprinde patru capitole: *Repere cronologice, Activitatea culturală, Cuvinte alese, Mărturii documentare*. În finalul cărții sunt expuse izvoarele narrative și documentare, referințele la tema respectivă.

La sesiunea din 11 iulie au participat, cu alocuțiuni importante pentru istorie și istoria religiilor, istorici și monahi ai Mănăstirii Putna, printre care menționăm: Ștefan S. Gorovei, *Arhimandritul Vartolomei Mazareanu și activitatea sa. Contribuții*; Andrei Pippidi, *Mitropolitul Antonie, Ion Neculce și rușii*; Ierom. Marcu Petcu, *Mănăstiri și schituri din vremea lui Iacov Putneanul*; monah Alexie Cojocaru, *Moștenirea lui Iacov Putneanul la Putna*; Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, *O operă nevalorificată a lui Vartolomei Mazareanu: pomelnicul Mănăstirii Voroneț*; Lucian Lefter, *Iacov Putneanul, școala din Satul Putna și Școala Domnească din Iași*; pr. Constantin Cojocaru, *Antonie, mitropolit al Moldovei (1740–1750), predecesorul lui Iacov Putneanul etc.*

În zilele de 12–13 iulie, dedicate excursiilor de documentare, participanții la seminare au vizitat câteva obiective istorice din nordul Bucovinei, avându-i în calitate de coordonatori pe redactorii revistei „Glasul Bucovinei” – Alexandrina Cernov și Ilie Luceac: Biserica de la Cernauca, ctitorită de Doxachi Hurmuzaki; Biserica de

la Toporăuți, ctitorită de Dimitrie Barnovschi, tatăl lui Miron Barnovschi; Biserica din Lujeni, ctitorită de kneazul Vitold; cetățile Camenița și Hotin. În drumul lung de la Putna și până pe meleagurile Pocuției de altă dată s-a făcut un popas și la Mănăstirea „Înălțarea Domnului” din Bănceni, ctitorită de părintele protoiereu Mihail Jar, starețul mănăstirii.

Pe lângă tristețea, de care am fost cuprinși cu toții la biserica din Lujeni, unde am găsit frescele medievale lăsate să mucegăiască, fără aer și neîngrijite, acoperite de prapore și alte rechizite bisericesti, ne-a fost dat să trecem printr-o durere profundă când am vizitat cimitirul din Cernăuți, în a cărui capelă sunt înmormântați mitropoliții Bucovinei. Am găsit mormintele profanate, oasele scoase din sicrie și puse în saci, iar sicriile – aruncate în dezordine unul peste altul. Părințele stareț al Mănăstirii Putna, arhimandritul Melchisedec Velnic, a făcut o slujbă de pomenire. A fost pentru prima dată de la 1940 încoace când s-au spus rugăciuni la mormintele mitropoliților Bucovinei.

LECTIILE ISTORIEI. ȘCOALA DE VARĂ A CENTRULUI DE STUDII TRANSILVANE AL ACADEMIEI ROMÂNE

DEVA, 20–26 IULIE 2008

Dascălii sunt oamenii aplecați în fiecare zi asupra istoriei, iar misiunea lor este de a menține nestinsă flacăra identității noastre. Fenomenul istoric românesc face parte dintr-un proces european universal de păstrare și perpetuare a identității. Profesorul de istorie este cel ce va duce mai departe acest mesaj. Lecțiile pe care ni le oferă istoria sunt semnificative în acest sens. Din antichitate și până în prezent istoria ne oferă modele de comportament și de sacrificiu în numele idealurilor naționale.

Școala de vară, organizată de Centrul de Studii Transilvane (CST) al Academiei Române, ajunsă la cea de a IV-a ediție, având ca problemă generală de dezbatere *Provocările istoriei ca disciplină de învățământ la începutul mileniului trei*, invită an de an profesori de istorie și literatură, români din Republica Moldova, Ucraina, Serbia și Ungaria, oferindu-le o unică posibilitate de comunicare cu importanți istorici din țară și străinătate, de împărtășire a unor experiențe în ceea ce privește predarea istoriei, în general, și a istoriei românilor în special, în țările lor de origine. Acestea sunt țările din jurul României, în care, așezate ca un brâu, locuiesc importante comunități etnice românești: Basarabia (astăzi Republica Moldova) și nordul Bucovinei (astăzi Ucraina), Valea Timocului și Voievodina (Serbia), fiind cele mai numeroase și bine organizate, care au școli cu limba română de predare. Alegerea, de fiecare dată, a unor centre istorice de cultură și civilizație românească, precum Cluj, Arad, Alba-Iulia și Deva, oferă posibilitatea ca în cadrul cursurilor să se organizeze și excursii de documentare istorică.

CST a fost înființat în anul 1991 ca filială a Fundației Culturale Române, președinte acad. Augustin Buzura, care din 2003 a fost reorganizată în Institutul

Cultural Român (ICR). Din aprilie 2007, CST a fost integrat în structura institutelor de cercetare ale Academiei Române.

Pe lângă activitățile de cercetare științifică (istorice, demografice, istorico-literare și publicații de periodice, cea mai veche și prestigioasă „Revue de Transylvanie”, din 1992 – „Transylvanien Review”, și cărți), CST organizează și alte manifestări de prestigiu. Anul acesta Școala de vară a fost găzduită la Deva.

Am fost întâmpinați și susținuți pe toată perioada de desfășurare a Școlii de vară de către domnii Silviu Dinulescu, subprefectul județului Hunedoara și Ivan Rus, din partea Consiliului județean. Am fost susținuți și de Primăria municipiului Deva, Inspectoratul Școlar județean Hunedoara, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Hunedoara, Muzeul Civilizației Dacice și Romane. Vizitele și activitățile practice și didactice de la Liceul Pedagogic „Sabin Drăgoi” din Deva (moderatori: prof. Mirela Grădină, inspector de specialitate, prof. Sorin Vlaic, consilier, prof. dr. Liviu Lazăr, prof. Felicia Adăscăliței, directoarea liceului) ne-au dat posibilitatea de a cunoaște activitățile practice extracurriculare în domeniul istoriei și educației civice. În program au fost prevăzute și activități cu caracter didactic aplicativ, desfășurate la Liceul Pedagogic. Profesoara Adăscăliței Felicia ne-a prezentat un curs opțional de istorie locală, *Ținutul Hunedoarei*, având ca finalitate – *excursia tematică* și un proiect de activitate didactică extracurriculară: *Turismul hunedorean între fascinația naturii și legendele daco-romane – tabăra de vară de la Costești (1 iulie 2008 – 12 septembrie 2008, coordonată de profesorul Sorin Vlaic. Este o experiență pe care ar trebui s-o preluăm și noi cu scopul de a ne cunoaște mai bine istoria ținutului natal.*

Ni s-a oferit o posibilitate unică de a ne întâlni cu domnul prof. univ. dr. Dumitru Preda, director în Ministerul Afacerilor Externe, ministrul României la UNESCO, care ne-a inițiat în activitatea Direcției pentru originarii din România și Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, cu proiectele pentru sprijinirea activităților românilor din jurul graniței României. În conferința Domniei sale, *Acțiuni politice și militare ale României în anii 1919 – 1920 pentru consolidarea și recunoașterea Marii Uniri*, ne-a prezentat activitatea diplomaților români pentru recunoașterea Marii Uniri și integrarea României în comunitatea europeană și a vorbit despre documentele diplomatice de epocă.

România, ca stat european, în arhitectura de astăzi, a subliniat oratorul, are de rezolvat multe probleme, uneori contradictorii. Pe de o parte nu trebuie să uităm trecutul: „Cine și-a uitat istoria, nu are identitate”; pe de altă parte trebuie să realizăm un proiect educativ în spirit european. Astfel dascălilor le revine misiunea grea de a menține nestinsă flacăra identitară – limba și istoria. Fenomenul românesc face parte dintr-un proces universal european de păstrare a identității.

Integrarea europeană începe de la educație, în spirit european. În acest sens o importanță primordială o au programele școlare, în care ar trebui să se dea prioritate contextelor în care apar evenimentele cu caracter istoric identitar.

Oratorul a evidențiat ideea că creștinismul are valoare identitară europeană. Tinerii trebuie educați prin adevăr. Minciuna sau omiterea adevărului aduc o mare defavoare comunităților identitare. „Suntem o generație, a spus conferențiarul, care a trăit șase decenii de pace.” În acest răstimp, nu întotdeauna comunicarea a însemnat și cunoaștere. Nici un regim totalitar nu poate împiedica comunicarea, dar poate

impune minciuna și omiterea adevărului. Aici trebuie să vorbim despre importanța dascălilor de limbă și istorie, care sunt angajați prin profesiunea lor în lupta identitară, și, nu în ultimul rând, despre rolul presei. Din păcate, ziariștii preferă scandalul și senzația, ceea ce nu întotdeauna sunt sinonime cu adevărul. Astfel, în presă termenul de „românism” s-a uzat astăzi, iar programele școlare s-au transformat într-un corset, mult prea strâns pentru profesori.

S-a vorbit și despre curentul negaționist în istorie, despre miturile istorice etc., cu care se încearcă uneori să se înlocuiască evenimentul istoric, diminuându-se astfel importanța lui.

Integrarea europeană și naționalismul efervescent – a fost încă o temă care a menținut atenția noastră. S-a subliniat că „în momentul când țara își împarte cetățenii săi în diferite categorii, ea nu poate aspira la intrarea în Uniunea Europeană”.

Ținuta academică a Școlii de vară de la Deva a fost susținută de prezența acad. Ioan Aurel Pop și a prof. univ. dr. Ioan Bolovan.

Conferințele acad. Ioan Aurel Pop, *Conștiința românilor în Evul Mediu și Români și cruciada târzie*, au impresionat prin elocvența și documentarea istorică, concepția și viziunea atotcuprinzătoare asupra umanității. Construcția unei noi Europe înseamnă și rezistența identitară a comunităților europene, libertatea lor de gândire și exprimare. Vorbind despre Evul Mediu ca despre „o epocă plină de lumină”, conferențiarul a insistat asupra unui fapt semnificativ pentru români: „Românii, a afirmat Domnia sa, și-au apărât mai mult limba decât viața. Limba și conștiința originii ne-a apărât”. Spiritul a fost mai important decât existența fizică, iar în această luptă dintre spirit și existență contează „convingerea din mintea noastră”. Limba română, aflată la marginea latinității, este cea mai latină dintre toate limbile romanice. Al doilea factor păstrător de identitate este religia ortodoxă care „ne-a apărât” în Evul Mediu, dar și mai târziu.

Poporul român s-a creștinat treptat prin răspândirea cuvântului sfânt din om în om, prin misionari, de jos în sus, ca și grecii și alte popoare romanice. Împăratul Constantin cel Mare, printr-un edict din anul 313, a legalizat creștinismul, care până atunci era o religie interzisă. Poporul român, la epoca lui de formare, era deja creștin. Biserica ca instituție s-a organizat mai greu. Românii au preluat modelul bulgar, tot de la ei au preluat limba slavă bisericească cu influențe rusești și caracterele chirilice. Noi suntem unicul popor latin de credință ortodoxă care a avut în epoca medievală slavona ca limbă de cultură. Geografic, am fost înconjurați de popoare cu limbi nelatine. Limba oficială a Constantinopolului (veche colonie numită Bizanț) era limba greacă, care era limba unei culturi superioare, care avea o civilizație înaltă și nu a putut fi romanizată.

Slavii s-au așezat la sud de Dunăre până la Marea Adriatică și au rupt orice legătură cu Constantinopolul și Roma. Istoricii lor nu pot înțelege cum poporul român este mai vechi și s-a creștinat înaintea lor. Cei mai vechi creștini în sud-estul european sunt grecii, albanezii și românii, restul popoarelor s-au creștinat mai târziu, multe așezându-se pe foste teritorii romane. Românitatea a predominat la nord de Dunăre, unde a fost protejată de relief, de pădurile care se întindeau la nord de Dunăre.

Cea de a doua conferință a fost rostită de prof. univ. dr. Ioan Bolovan: *De la dezideratele revoluției pașoptiste la împlinirea idealurilor democratice în anul*

1918. El a demonstrat că în spațiul locuit de români a existat întotdeauna o voință politică de unitate și până la 1848, în toate provinciile (Moldova, Transilvania și Muntenia). Anul 2008, a subliniat profesorul, este un an aniversar, având două repe-re cronologice. În anul 1848, în spațiul locuit de români a existat o voință politică de unitate, care nu a fost deloc un act de conjunctură politică. Anul 1848 a fost o consecință a activităților anterioare. Anul 1918 a fost rezultatul bunăvoinței marilor puteri.

Și alți conferențieri au abordat diferite aspecte ale unirii românilor. În alocu-țiunea sa, *Ideea de națiune la români: de la 1848 la 1918*, prof. univ. dr. Nicolae Bocșan a definit termenul de *națiune*, a vorbit despre relația dintre stat și națiune și dreptul public național. El a vorbit despre cauza limbii și a naționalităților din Aus-tria.

Au fost extrem de interesante excursiile de documentare prin așezările dacice din munții Orăștiei – Costești, Blițaru, Piatra Roșie, Fețele Albe, la Sarmizegetusa Regie, care s-au constituit ulterior într-un adversar de temut pentru Imperiul Roman; Cetatea Devei; Castelul Corvineștilor, construit în secolul al XIV-lea; excursiile pe traseul Deva–Brad–Țebea etc.

DISTORSIONĂRI ÎN COMUNICAREA LINGVISTICĂ, LITERARĂ ȘI ETNOFOLCLORICĂ ROMÂNEASCĂ ȘI CONTEXTUL EUROPEAN (SIMPOZION ORGANIZAT DE INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „AL. PHILIPPIDE”, ACADEMIA ROMÂNĂ, FILIALA IAȘI)

Una dintre preocupările Institutului de Filologie Română „Al. Philippide” este cea a evoluției limbii și literaturii române în spațiile locuite de români. În anul 2007 a avut loc Simpozionul internațional „Români majoritari/ români minoritari: interferențe și coabitări lingvistice, literare și etnologice”. Anul acesta, între 25–27 septembrie tematica Simpozionului, care are loc în fiecare an, a fost „Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică românească și contextul european”. Alocuțiunea de deschidere a Simpozionului a fost rostită de directorul Institutului, prof. univ. dr. Dan Mănucă; iar cuvântul de salut de președinta Asociației Culturale „Al. Philippide”, cercetător științific gr. I, dr. Ofelia Ichim, care a prezentat proiectul în curs de desfășurare, finanțat de MAE, *Emigranți din România la Torino (1989–2006) – o abordare cultural-antropologică*.

Prelegerile în plen au fost susținute de către acad. Eugen Simion, președintele Secției de Filologie și Literatură a Academiei Române, directorul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, *Cultura diferențelor*; Gabriela Stoica, directorul Direcției de Comunicare, Afaceri Europene și Proiecte, Consiliul Național al Audiovizualului, *Modele europene de apărare a limbii naționale*; lector univ. dr. Laurențiu Șoitu, MAE, Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, *Educația pentru media*, și cercetător științific principal dr. Anna Bórbely de la Institutul de Cercetări Lingvistice al Academiei Ungare de Științe, Budapesta, Ungaria, *Bilingvismul*.

Lucrările Simpozionului s-au desfășurat pe mai multe secțiuni: *Mass-media și standardele limbii române* (moderator: Anna Bórbely, Ungaria), *Dialog între secole și spații culturale* (moderator: Iulian Costache, România), *Tradiția românească, încotro?* (moderator: Ion H. Cibotaru, România), *Comunicarea interculturală între deziderat și realitate* (moderator: Cornel Munteanu, România), *Limba română și provocarea computațională* (moderator: Dorin Urișescu, Canada), *Ziua europeană a limbilor* (moderator: Rudolf Windisch, Germania), *Literatura și integrarea europeană* (moderator: Dan Mănuță), *Limba română în scrieri vechi* (moderator: Thede Kahl, Austria) și *Limba română între tradiție și modernitate* (moderator: Alexandrina Cernov, Ucraina, Cernăuți).

Cercetătorii și-au consacrat studiile lor mai ales problemei evoluției limbii române contemporane, influențelor limbii engleze în limbajul documentelor de afaceri. Astfel, Ana Sanduloviciu (Iași, România) a prezentat un studiu în care au fost cercetate profund aceste transformări, *Aspecte ale transformărilor limbajului de afaceri în limba română*, iar Mada Stanca și Răzvan Săftoiu (Brașov, România) au cercetat limbajul profesional în *Influența culturii corporatiste (a corporațiilor) asupra comunicării în cadrul profesional*. S-a constatat că astăzi limba română, îndeosebi limbajul profesional și al mass-mediei, se află sub influența limbii engleze. Practic, noi nu putem înțelege anumite cuvinte, îndeosebi cele profesionale, mai ales limbajele informaționale, și astăzi, dacă nu avem un minim bagaj de cuvinte din limbajul respectiv al limbii engleze, inclusiv și pentru înțelegerea limbajului din mass-media contemporană, suntem sortiți să nu înțelegem toată informația.

Multe dintre fenomenele lingvistice analizate sunt caracteristice și pentru limba română vorbită în Ucraina, mai ales din domeniile sus-amintite – limbajul profesional și cel al mediului de afaceri. Din Cernăuți a participat la Simpozion Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, cu alocuțiunea *Limba și cultura – componente esențiale ale existenței și conștiinței naționale (sec. al XX-lea, regiunea Cernăuți)*. Cercetarea face parte dintr-o tematică mai largă, în care se analizează felul în care a evoluat limba română sub influența limbilor germană, rusă și ucraineană în nordul Bucovinei. Câteva aspecte ale acestei lucrări au fost publicate deja în paginile revistei noastre.

SIMPOZIONUL NAȚIONAL „MONUMENTUL”. TRADIȚIE ȘI VIITOR

Ediția a X-a

Ediția a X-a a Simpozionului, care avut loc între 2–5 octombrie 2008, a fost consacrată evenimentului aniversar: 600 de ani de la prima atestare a orașelor Iași și Cernăuți, în *Privilegiul* de la 8 octombrie 1408, emis de domnitorul Moldovei Alexandru cel Bun și intitulat: *Alexandru Voievod dă neștătorilor din Liov un privilegiu comercial*, document în care negustorilor lioveni li se fixează taxele vamale ce aveau să le plătească aceștia pentru mărfurile care le treceau prin vama Cernăuților. Acest document, al cărui original se păstrează astăzi la Muzeul de Stat

de Istorie din Moscova, a fost încheiat la Suceava. Din conținutul lui reiese că orașul Cernăuți a apărut în contextul altor orașe din Moldova medievală, și anume, Siret, Suceava, Iași, Hotin, Tighina, Cetatea Albă, Bacău, Baia, Bistrița, Brăila, Bârlad și altele, orașe prin care treceau importante drumuri comerciale.

Cu acest prilej au fost lansate în plen două albume, unul despre Cernăuți și altul despre Iași. Albumul *Cernăuți 1408–2008*, realizat de către Alexandrina Cernov și Ilie Luceac din Cernăuți și artistul fotograf Mihail Cratofil din București. A fost editat de Institutul Cultural Român, București. Mulțumim cu această ocazie și arhimandritului Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, care ne-a oferit imagini ale vechii Mitropolii a Bucovinei. Mulțumirile noastre se îndreaptă și către Victoria Paraschiva Batariuc de la Muzeul județean de Istorie din Suceava, și, nu în ultimul rând, Consulatului General al României la Cernăuți. Așa cum a afirmat directoarea Muzeului ieșean, Aurica Ichim, Iașul este o carte de istorie. Îndrăznim și noi să afirmăm că și Cernăuțiul este o carte de istorie, ceea ce o confirmă fotografiile din album. Cu această ocazie autorii albumului au lansat și o medalie jubiliară cu imaginea voievodului Alexandru cel Bun și a vechii peceți a Moldovei medievale.

Al doilea album lansat a fost *Iașii între medieval și modern*, autor Valentin Ciucă, editat la Iași, la Editura ART XXI. Cităm din introducerea lui următoarele: „Marile așezări urbane, din antichitate și până astăzi, participă prin destinul lor împlinit sau supus vitregiilor timpului la definirea unui sens al istoriei comunităților și așază la temelia ei povești reale și imaginare, cu intenția de a spori noblețea originii lor”.

Aniversarea a șase secole de la prima atestare documentară ne-a dat posibilitatea de a identifica noi documente istorice, aflate astăzi prin arhive străine.

Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale a organizat cu această ocazie o expoziție *Iași 600. Documente și imagine* (a prezentat Adrian Codreanu). A avut loc și vernisajul expoziției *Priviri asupra trecutului României. Imagini aeriene* de Georg Gester.

La deschiderea oficială a lucrărilor Simpozionului au participat: Gheorghe Nichita – primarul orașului Iași, Vasile Munteanu, directorul Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Iași. Au conferențiat personalități importante pentru știința și cultura română: acad. Alexandru Zub, *Mihail Kogălniceanu și instituționalizarea culturii la Iași*; dr. Voica Maria Pușcașu, *In memoriam: personalități marcante în activitatea de restaurare–conservare a monumentelor istorice (I)*. Împreună cu Elena Gherman, Voica Maria Pușcașu a prezentat o lucrare cu rezultatele preliminare ale investigațiilor realizate în regim de cercetare arheologică în toamna anului 2008. Au fost găsite elemente noi privind structura fundației. Din cercetările arheologice preliminare rezultă că aici ar fi existat o biserică anterioară.

Au fost prezentate și alte comunicări referitoare la reabilitarea și restaurarea unor vestigii arheologice.

În final, a avut loc o evocare a personalității voievodului Miron Barnovschi. Scriitorul ieșean Ion Muscalu a vorbit despre *Voievodul martir Miron Barnovschi*; cernăuțeanul Ilie Luceac a ținut comunicarea *Miron Barnovschi – „săvârșitorul”*

stavropighiei de la Lviv și Alexandrina Cernov, Toporăuți, leagănul copilăriei lui Miron Barnovschi.

În zilele următoare, de sâmbătă și duminică, 4 și 5 octombrie, participanții la Simpozion au făcut vizite de documentare pe traseul Cernăuți – Toporăuți – Hotin – Putna și Dragomirna.

**SUMARUL REVISTEI „GLASUL BUCOVINEI”
PE 15 ANI
NR. 1–60, 1994 – 2008**

EDITORIAL

- Cernov, Alexandrina, „*Glasul Bucovinei*” – *la început de drum*, an. I, nr. 1, 1994, p. 3–5.
Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”: *cinci ani de existență*, an. I, nr. 3, 1994, p. 3–4.

„GLASUL BUCOVINEI” – 10 ANI DE APARIȚIE

- Cernov, Alexandrina, „*Glasul Bucovinei*” – *o mărturie și o prezență a culturii românești*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 7–13.
Gânduri aniversare: Andrieș Tudor; Anghelescu Mircea, Broască Ștefan, Chivu Gheorghe, Lutic Mircea, Mareci Harieta, Pintescu Florin, Popescu Ion, Purici Ștefan, Rachieru Adrian Dinu, Satco Emil, Suceveanu Arcadie, Ștefănescu Ștefan, Toacă Maria, Țugui Pavel, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 14–42.

IN HONOREM

- Luceac, Ilie (I. L.), *Dimitrie Vatamaniuc – membru de onoare al Academiei Române*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 3–4.
IN HONOREM – acad. Radu Grigorovici la 90 de ani. Gânduri despre adevărul vieții și adevărul științei (Marin Aiftincă – acad. Radu Grigorovici – dialog), an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 24–38.

IN MEMORIAM

- Academicianul Nicolae Corlăteanu (14 mai 1915 –21 octombrie 2005)*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 190–191.
Bodea, Cornelia, *Memoriei profesorului Gheorghe G. Ursul*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 27–32.
„Bucovina e o istorie vie...”. Dialog: dr. Nicolae Bilețchi – acad. Nicolae Corlăteanu, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 196–200.
Cernov, Alexandrina, *Vasile Bizovi*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 6–8.
Demciuc, Vasile M., *Emil Satco*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 44–45.
Devenyi, Andrei, *La mormântul academicianului Radu Grigorovici*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 18–19.
Grigorovici, Radu, *Vladimir Trebici*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 3–6.
Hostiuc, Ștefan, *Vasile Levițchi. Mesaje către celălalt versant al existenței*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 3–11.

- Hostiuc, Ștefan, Vasile Levițchi:** *Un destin în simboluri arboricole. Antologia unei poezii (selecție: Ștefan Hostiuc)*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 12–19.
- Jernovei, Gheorghe,** *Academicianul Nicolae Corlăteanu*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 192–195.
- Jernovei, Gheorghe, Grigore C.** *Bostan – un an de la trecerea în „Eterna...”*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 201–203.
- Levițchi, Vasile,** *Inedite*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 20–23.
- Luceac, Ilie,** *Zigu Ornea și „Glasul” întristat al Bucovinei*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 5–8.
- Luceac, Ilie,** *Profesoara Zinovia Florian Peniuc*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 53–55.
- Luceac, Ilie,** *La despărțirea de Anatoli Dobreanski*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 97–100.
- Luceac, Ilie,** *Pentru Ion Mamina, un cuvânt de amintire...* an. XIII., nr. 2 (50), 2006, p. 91–94.
- Patraș, Eugen, Radu Economu,** an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 3–5.
- Popescu, Mihai,** *Cuvânt la înmormântarea academicianului Radu Grigorovici*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 9–11.
- Radu Grigorovici,** *membrou al Academiei Române*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 7–8.
- Telegrame și mesaje de condoleanțe din țară și străinătate*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 12–17.
- Popescu-Sireteanu, Ion,** *La moartea lui Traian Cantemir*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 77–80.
- Sandu, Dumitru,** *La despărțirea de profesorul Vladimir Trebici*. 16 februarie 1999, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 7–9.
- Trebici, Vladimir,** *Cuvânt rostit la funerariile prof. dr. Victor Săhleanu, în ziua de 28 august 1997, la Cimitirul Evanghelic din București*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 56–57.
- Țugui, Pavel,** *Acad. Radu Grigorovici, președintele de onoare al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 20–25.
- Zub, Alexandru,** *Zoe Dumitrescu-Bușulenga: In memoriam*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 62–66.

DIALOGURI CU BUCOVINENII

- Cernov, Alexandrina,** *Dialog cu acad. Vladimir Trebici*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 3–9.
- Cernov, Alexandrina,** *Dialog cu acad. Radu Grigorovici*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 3–9.
- Cernov, Alexandrina,** *Dialog cu prof. dr. Dimitrie Vatamaniuc*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 3–7.
- Luceac, Ilie,** *Poetul Arcadie Suceveanu (dialog cu poetul Arcadie Suceveanu)*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 3–10.
- Luceac, Ilie,** *Un bucovinean devotat artei corale (dialog cu dirijorul Ștefan Andronic)*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 3–14.

- Luceac, Ilie**, *Constantin Flondor – umilul mărturisitor al culorii sau recuperarea tradiției prin credință* (dialog cu pictorul Constantin Flondor), an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 7–35.
- Luceac, Ilie**, *Dan Onofreiciuc: „Prin suflet, tot ce cânt se toarnă-n amintiri...”*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 43–67.
- Luceac, Ilie**, *„Dincolo de spectacolul lumii...” cu Hortensia Maschievici-Mișu – artist plastic*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 7–28.
- Luceac, Ilie**, *Nina Cionca: „Din noianul vremurilor, cu amintirile mele despre familia Porumbestilor...”*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 13–34.
- Luceac, Ilie**, *Tenorul dramatic Marian Talabă: o mărturie a talentului autentic bucovinean pe scena Staatsoper-ei din Viena*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 7–36.
- Luceac, Ilie**, *Mihai Amihalachioaie sau cele două pasiuni ale unui muzician nativ* (dialog cu dirijorul și acordeonistul Mihai Amihalachioaie), an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 7–33.
- Luceac, Ilie**, *Maria cântecului bucovinean sau privighetoarea de sub geana Carpaților* (dialog cu interpreta de muzică populară Maria Iliuț), an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 7–32.
- Luceac, Ilie**, *Nicolae Hacman – un artizan al sublimului pact dintre vioară și baghetă*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 26–49.
- Luceac, Ilie**, *Cheia de boltă în activitatea artistică a pictorului bucovinean Ștefan Purici*, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 7–28.
- Hostiuc, Ștefan**, *Dialog cu prof. univ. dr. Gherman Ion*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 9–18.
- Tărățeanu, Vasile**, *Între nostalgice amintiri și luminoase speranțe* (dialog cu Radu Economu), an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 3–12.
- Tărățeanu, Vasile**, *Călătorie la origini (Cernăuți – Bahrinești – București)* (dialog cu Vasile Andru), an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 3–21.
- Tărățeanu, Vasile**, *Bucovina e iluzia mea* (dialog cu Adrian Dinu Rachieru), an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 3–19.
- Tărățeanu, Vasile**, *Încerc să întreprind ceva în numele aceluiași înălțător ideal* (dialog cu Ion Beldeanu), an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 3–15.

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE

- Anghel, Florin**, *Evoluția comunității polone din România, 1919–1926*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 23–37.
- Bizovi, Vasile**, *Boianul lui Ion Neculce*, an. I, nr. 4, 1994, p. 10–17.
- Bizovi, Vasile**, *Predarea limbii și literaturii române în școlile din regiunea Cernăuți*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 31–37.
- Bordeian, Valentina**, *Biserica Sf. Spiridon din Herța*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 30–34.
- Bostan, Grigore C.**, *Universitatea din Cernăuți, 1998*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 26–31.
- Bostan, Grigore C.**, *Limba de cultură și civilizație*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 41–44.

- Bostan, Grigore C.**, *Coordonatele culturii românești din spațiul carpato-nistrean (regiunea Cernăuți)*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 56–60.
- Burdeak, Vera**, *Specificul dezvoltării democrației liberale în Ucraina*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 84–89.
- Căruntu, Mihai-Aurelian**, *Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940–iunie 1941)*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 52–63.
- Căruntu, Mihai-Aurelian**, *Dimensiunea represivă a ocupației horthyste din nordul Transilvaniei reflectată în informații obținute de la refugiații stabiliți în Bucovina*, an. XIII, nr. 3 (51), p. 81–94.
- Cârlan, Nicolae**, *Despre „un proiect naufragiat” și semnificațiile lui: „Novele sau gazete românești”, Cernăuți, 1817*, an. I, nr. 3, 1994, p. 12–18.
- Cernov, Alexandrina**, *Problemele naționale ale românilor din regiunea Cernăuți. Anul 1998*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 65–80.
- Cernov, Alexandrina**, *Congresul al doilea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 33–34.
- Cernov, Alexandrina**, *Statutul limbii române în școlile cu limba de predare română din regiunea Cernăuți*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 45–49.
- Cernov, Alexandrina**, *Cultura – componentă esențială a existenței și conștiinței românești*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 61–67.
- Cernov, Alexandrina**, *Românii din nordul Bucovinei (Ucraina): interferențe lingvistice și culturale*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 29–43.
- Cernov, Alexandrina**, *Universitățile multiculturale – produsul unor contexte politice și tradiții lingvistice*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 90–108.
- Ciobanu, Petre**, *Din trecutul satului bucovinean Cupca*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 27–33.
- Ciorănescu, George**, *Un moment din istoria Bucovinei*, an. I, nr. 1, 1994, p. 15–20.
- Congresul al II-lea al Intellectualității Românești (inclusiv a conaționalilor recenzați moldoveni) din regiunea Cernăuți, Ucraina: Memorandumul celui de al doilea Congres al Intellectualității Românești (inclusiv al conaționalilor recenzați moldoveni) din regiunea Cernăuți, Ucraina**, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 50–52.
- Congresul al II-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți**, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 53–60.
- Congresul al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți: Rezoluția Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți. Declarații și adresări ale Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți. Apelul Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți „Cu privire la consolidarea tuturor forțelor politice, economice, culturale și profesionale ale minorității românești din Ucraina”, adresat Societăților naționale românești din regiunea Cernăuți**, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 72–90.
- Duțu, Tatiana, Anghel, Florin**, *În legătură cu „așa-zisa răscoală de la Hotin” (7–21 ianuarie 1919)*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 3–10.
- Economu, Radu**, *Relațiile politico-diplomatice dintre România și Ucraina în perioada 1918–1940*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 8–12.

- Fassel, Horst, *Ambianța plurilingvă și Teatrul German din Cernăuți. Colaborare și concurență în creația teatrală*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 42–53.
- Gherman, Marin, *Focarul nivelurilor politice. Monitoring-ul presei (1 ianuarie – 15 martie 2007)*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 55–71.
- Gherman, Marin, *Florilegiul revoluțiilor de primăvară. Monitoring-ul presei (15 martie – 15 mai 2007)*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 46–65.
- Gherman, Marin, *Soluțiile crizei dezolante. Monitoring-ul presei (I) (15 mai – 1 august 2007)*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 82–95.
- Gherman, Marin, *În afara limitelor de cunoaștere. Monitoring-ul presei (1 august – 15 noiembrie 2007)*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 9–21.
- Gherman, Marin, *Efectele democratizării sporadice. Monitoring-ul presei (15 noiembrie – 15 februarie 2008)*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 97–105.
- Gherman, Marin, *Tendențe și legități politice: spectrul evenimentelor. Monitoring-ul presei (15 februarie – 18 aprilie)*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 44–54.
- Gherman, Marin, *Epicentrul deciziilor politice: un model de tranziție. Monitoring-ul presei (15 aprilie – 25 iunie)*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 72–83.
- Gherman, Marin, *Personificare politică și războaie informaționale. Monitoring-ul presei (25 iunie – 1 noiembrie 2008)*, an. XV, nr.4 (60), 2008, p. 29–42.
- Gorda, Gheorghe, *Demagogia: armă a dezmoștenirii băștinașilor*, an. I, nr. 1, 1994, p. 37–40.
- Grigorovici, Radu, *Comentariu la „Descrierea Bucovinei” a generalului Gabriel Splény*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 3–10.
- Grigorovici, Radu, *Viitorul unei iluzii*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 15–22.
- Grigoroviță, Mircea, *Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România (Cernăuți, 1931–1936)*, an. I, nr. 4, 1994, p. 18–25.
- Grigoroviță, Mircea, *Ziarul „Bucovina” despre Max Hacman*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 13–14.
- Grigoroviță, Mircea, *Facultatea de Științe din Cernăuți în perioada interbelică*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 31–46.
- Hacman, Serghei, *Problemele Basarabiei și nordului Bucovinei în relațiile sovieto-germane (iunie 1940 – iulie 1941). Aspecte geopolitice și geostrategice*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 24–31.
- Hostiuc, Ștefan, *Jocul de-a cultura sau cultura ca instituție? O retrospectivă tematică a presei românești din nordul Bucovinei (I)*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 31–46.
- Hostiuc, Ștefan, *Jocul de-a cultura sau cultura ca instituție? O retrospectivă tematică a presei românești din nordul Bucovinei (II)*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 11–28.
- Hrenciuc, Daniel, *Conferința de la Locarno și atitudinea guvernului polonez*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 99–116.
- Hrenciuc, Daniel, *Societățile culturale ale polonezilor din Bucovina istorică*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 39–47.

- Hrenciuc, Daniel**, *Problema Bucovinei în dezbaterile Conferinței de Pace de la Paris (1919–1920)*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 7–16.
- Hrenciuc, Daniel**, *Aspecte privind integrarea germanilor bucovineni în Regatul României Mari (1919–1940)*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 57–80.
- Iacobescu, Mihai**, *Elita românilor din Bucovina anilor 1775–1862*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 18–32.
- Iacobescu, Mihai**, *Împreună împotriva vicisitudinilor istorice: crâmpie din istoria relațiilor româno-poloneze din Bucovina*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 22–31.
- Iacobescu, Mihai**, *Aspecte ale sistemului bancar din Bucovina în ajunul primului război mondial*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 20–32.
- Iacobescu, Mihai**, *Evoluția românilor bucovineni între anii 1821–1919 [I]*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 3–32.
- Iacobescu, Mihai**, *Evoluția românilor bucovineni între anii 1821–1919 [III]*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 16–29.
- Lazăr, Mihai**, *Unele considerații privind politica fiscală în Moldova medievală*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 5–16.
- Lazăr, Mihai**, *Importanța izvoarelor statistice pentru cunoașterea realităților fiscale din Moldova medievală*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 78–96.
- Lazăr, Mihai**, *Realități fiscale din Țara Moldovei în vremea lui Ștefan cel Mare*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 37–44.
- Lazăr, Mihai**, *Educația în spirit național a românilor din Bucovina – obiectiv prioritar al „Revistei politice”*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 95–100.
- Leapunov, Iuri, Olaru, Dragoș**, *Refugiații ruși la Cernăuți (1919–1923)*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 11–16.
- Lipan, Vasile I.**, *Învățământul farmaceutic la Universitatea din Cernăuți*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 32–44.
- Luceac, Ilie**, *Cultura românească în Bucovina în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea [I]*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 29–36.
- Luceac, Ilie**, *Cultura românească în Bucovina în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea [II]*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 33–45.
- Luceac, Ilie**, *Repercusiuni culturale ale Revoluției de la 1848 în Bucovina și intelectualitatea românească în devenire*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 3–11.
- Luceac, Ilie**, *Procese politice, sociale, culturale și economice în Bucovina din 1861 până în 1918: aspecte edificatoare pentru o Europă unită?*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 3–7.
- Luceac, Ilie**, *Editarea de carte și manuale școlare la Cernăuți (trecut, prezent, viitor)*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 68–71.
- Luceac, Ilie**, *Intelectualii români din Bucovina între diplomația austro-ungară și cea românească la sfârșitul secolului al XIX-lea*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 12–18.
- Lupu, Ioan**, *Scurt istoric al căilor ferate din Bucovina*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 37–47.
- Lupu, Ioan**, *Linii ferate „locale” pe teritoriul istoric al Bucovinei*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 14–25.
- Mamina, Alexandru**, *Minoritățile și noua ideologie democratică*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 15–23.

- Mareci, Harieta**, „*Europeanism și regionalism*”. *Debutul unei polemici între „Ideea europeană” și „Junimea literară”*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 40–46.
- Mareci, Harieta**, *Orizont istoriografic*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 71–77.
- Moisuc, Viorica**, „*Moldovenismul*” – cauza pierdută a fundamentalistilor de peste Prut, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 29–38.
- Muntean, George**, *Lingviști și filologi bucovineni. (Schiță istorică)*, an. I, nr. 2, 1994, p. 19–22.
- Olaru, Constantin**, *Urmele românismului în unele localități din nordul Bucovinei – anul 1991 în comparație cu 1926*, an. I, nr. 1, 1994, p. 28–36.
- Olaru, Marian**, *Mișcarea națională a românilor din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea [I]*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 23–28.
- Olaru, Marian**, *Mișcarea națională a românilor din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea [II]* (continuare), an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 13–30.
- Pahomi, Mircea**, *Academia Duhovnicească de la mănăstirea Putna din secolul al XVIII-lea*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 11–21.
- Partidele istorice din Bucovina*, an. I, nr. 1, 1994, p. 41–46.
- Patraș, Eugen**, *Minoritățile naționale din Ucraina și statutul lor juridic*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 12–22.
- Patraș, Eugen**, *Statutul juridic al minorităților din Republica Moldova*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 35–51.
- Patraș, Eugen**, *Problema protecției drepturilor minorităților naționale în contextul relațiilor reciproce dintre Ucraina, România și Republica Moldova*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 41–48.
- Pânzariu, Cristina**, *Satul bucovinean în contextul evenimentelor de la 1848*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 33–39.
- Petrescu, Nicolae**, *Istoria dramatică a monumentului Unirii de la Cernăuți*, an. I, nr. 1, 1994, p. 6–14.
- Pintescu, Florin**, *Bucovina, zonă de convergență etnică și spirituală*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 30–35.
- Pintescu, Florin**, *Euroregiunea „Prutul de Sus” între prezent și perspective. Marginalii la o conferință științifică internațională*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 91–98.
- Pintescu, Florin**, *Considerații preliminare și date statistice privind potențialul și rolul județului Suceava în dezvoltarea Euroregiunii „Prutul de Sus”*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 47–53.
- Pintescu, Florin**, *Considerații privind situația demografică, socio-economică și culturală a comunității polone din sudul Bucovinei în perioada 1945–1989*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 65–72.
- Platon, Gheorghe**, *Bucovina – centru de concentrare românească în Revoluția de la 1848*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 8–14.
- Plăvan-Ștefănescu, Georgeta**, *Vasile Plăvan, gazetar și publicist bucovinean*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 33–35.

- Popa, Angel**, *Dimitre Onciul și Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 27–29.
- Popa, Angel**, *Bucovina și Transilvania unite în lupta pentru apărarea românismului*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 23–27.
- Popescu, Ilie**, *Calvarul românilor din regiunea Cernăuți sub regimul stalinist*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 37–41.
- Popescu, Ion**, *Partea românofonă a regiunii Cernăuți și zonele ei socio-lingvistice*, an. I, nr. 1, 1994, p. 21–27.
- Popescu, Ion**, *De ce românii din Țara Fagilor sunt tratați în conformitate cu legea lui Murphy: adevărul învinge totdeauna în trei din șapte cazuri*, an. I, nr. 2, 1994, p. 15–18.
- Popescu, Ion**, *Angajamentele internaționale ale Ucrainei referitoare la asigurarea dezvoltării grupurilor naționale*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 34–43.
- Popescu, Ion**, *Cele cinci etape și cinci condiții de acordare și realizare a drepturilor grupurilor etnice: experiența și opțiunea europeană*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 35–40.
- Popescu, Ion**, *Românii – a treia etnie din Ucraina (monitorizare sociolingvistică) [I]*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 27–52.
- Popescu, Ion**, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți (nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și Ținutul Herța) – monitorizare sociolingvistică [II]*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 22–31.
- Popescu, Ion**, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți. Românii din raionul Herța (monitorizare sociolingvistică). [Partea a III-a]*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 92–99.
- Popescu, Ion**, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți. Românii din raionul Putila (monitorizare sociolingvistică). [Partea a IV-a]*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 24–38.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *Ocupația treptată a nordului Moldovei și numele Bucovina*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 3–15.
- Poștarencu, Dinu**, *Ținutul Hotin în perioada 1812–1818*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 7–22.
- Purici, Ștefan**, *Emigrarea populației bucovinene în Moldova (1775–1848)*, an. I, nr. 3, 1994, p. 5–11.
- Purici, Ștefan**, *Statutul limbii române în Bucovina între anii 1775–1861*, an. I, nr. 4, 1994, p. 3–9.
- Purici, Ștefan**, *Un moment din istoricul luptei românilor din orașul Siret pentru învățământul național*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 23–26.
- Purici, Ștefan**, *Bucovina: 1775–1862. Aspecte politice, sociale, culturale, economice și demografice (Conferința științifică internațională, Rădăuți, 31 mai – 3 iunie 1996)*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 29–41.
- Purici, Ștefan**, *Relații româno-ucrainene în epoca contemporană*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 32–40.
- Purici, Ștefan**, *Foametea ca metodă de impunere a comunismului*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 76–91.
- Rad, Ilie**, *O secvență importantă din istoria culturală a Bucovinei în Fundăciunea Pummuleană*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 7–24.

- Rusu, Dorina N., *Bucovina în Academia Română*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 68–75.
- Sandul, Grigore, *Orașul Cernăuți și populația sa de-a lungul istoriei*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 64–71.
- Stan, Constantin I., *Un moment al luptei pentru unitate națională: Congresul românilor de peste hotare – 15 martie 1915*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 3–13.
- Stan, Constantin I., *Evacuarea administrației românești din nordul Bucovinei (1940)*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 23–33.
- Șandru, Vasile, *Relațiile româno-ucrainene: scurtă privire asupra istoriei Ucrainei*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 19–39.
- Șapcă, Florea, *Privilegiile ale locuitorilor „de margine”*, an. I, nr. 4, 1994, p. 26–31.
- Șapcă, Florea, *Particularitățile stăpânirii pământului conform dreptului de preemțiune în Moldova și reflectarea lui în documentele privitoare la Bucovina*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 16–22.
- Ștefănescu, Ștefan, *Istoria – carte de înnobilitare umanistă a națiunilor*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 52–53.
- Tărășeanu, Vasile, *Plaiule, plai răstignit...*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 3–10.
- Tărășeanu, Vasile, *La răscruci de drumuri europene. Anul 2006*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 40–54.
- Toacă, Maria, *Elita intelectuală își promovează prioritățile (Congresul al III-lea al Intelectualității Românești din Regiunea Cernăuți)*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 53–55.
- Tomulescu, Alexandru, *Moldovenismul și ineptia ideologică*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 106–110.
- Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 46–55.
- Trebici, Vladimir, *Diaspora bucovinenilor din București*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 10–22.
- Trebici, Vladimir, *Despre demografia Bucovinei*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 11–17.
- Trebici, Vladimir, *Democrație – origini, evoluție, caracteristici și perspective (Comunicare ținută la Congresul al IV-lea al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina)*, Rădăuți, 29 august 1998, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 41–47.
- Țăruș, Didina, *Șase veacuri de statornicie*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 72–79.
- Ungureanu, Constantin, *Procese migraționiste în Bucovina în perioada administrației militare (1774–1786)*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 3–16.
- Ungureanu, Constantin, *Populația ținutului Cernăuți la recensământul din anul 1774*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 12–24.
- Ungureanu, Constantin, *Exodul populației din Bucovina între anii 1814–1816*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 12–30.
- Ungureanu, Constantin, *Evoluția etno-demografică a Bucovinei între anii 1774–1850*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 36–52.

- Ungureanu, Constantin**, *Structura etnică a Bucovinei la mijlocul secolului al XIX-lea*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 5–26.
- Ungureanu, Constantin**, *Populația Bucovinei în anii 1880–1910*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 45–70.
- Ungureanu, Constantin**, *Populația Bucovinei în perioada stăpânirii austriece (1774–1918)*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 7–21.
- Ungureanu, Constantin**, *Știința de carte în Bucovina la începutul secolului al XX-lea*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 44–64.
- Ungureanu, Constantin**, *Inspectorii școlari din Bucovina în perioada 1869–1918*, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 7–28.
- Ungureanu, Constantin**, *Salariile învățătorilor bucovineni în perioada 1869–1914*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 45–62.
- Ungureanu, Constantin**, *Inspectorii școlari din Bucovina în perioada 1869–1918*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 23–37.
- Ungureanu, Constantin**, *Învățământul primar din orașul Cernăuți (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 55–78.
- Văratec, Vitalie**, *Bucovina, 1941: românii și naționalismul ucrainean*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 48–64.
- Văratec, Vitalie**, *Problema Bucovinei în perioada dintre semnarea protocolului adițional secret sovieto-german (23 august 1939) și nota ultimativă sovietică (26 iunie 1940) [I]*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 40–51.
- Văratec, Vitalie**, *Problema Bucovinei în perioada dintre semnarea protocolului adițional secret sovieto-german (23 august 1939) și nota ultimativă sovietică (26 iunie 1940) [II]*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 19–33.
- Vergatti, Radu-Ștefan**, *Harta etnodemografică a României în anul 1940*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 17–22.

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE – CERNĂUȚI. PRIMĂVARA ANULUI 1999

- Andrieș, Tudor**, *Potențialul intelectual al românilor din nordul Bucovinei*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 33–34.
- Bostan, Grigore C.**, *Întru păstrarea și cultivarea spiritului românesc*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 35–40.
- Bostan, Grigore C.**, *Învățământul superior în limba română la Cernăuți: Istorie – contemporanietate – perspective*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 63–67.
- Cernov, Alexandrina**, *Învățământul în limba română în Ucraina: Condiții, probleme și perspective*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 41–43.
- Cernov, Alexandrina**, *Conferința „Limba și literatura română în școlile din Ucraina” (14–15 mai 1999). Cuvânt de deschidere*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 61–62.
- Cernov, Alexandrina**, *Problemele și specificul predării limbii și literaturii române în școlile din Ucraina: Concepții și legi, programe și manuale*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 68–72.

- Chivu, Gheorghe**, *Cultivarea limbii române în școlile românești din afara granițelor României*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 78–82.
- Conferința „Limba și literatura română în școlile din Ucraina”**. *Propunerile cu privire la proiectul Universității de Stat „Mihai Eminescu” din Cernăuți*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 85–86.
[Rezoluția Conferinței „Limba și literatura română în școlile din Ucraina”, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 83–84.]
- Congresul I al Intelectualității Românești din regiunea Cernăuți**: *Doleanțele populației românești din regiunea Cernăuți (Ucraina) în domeniul social-politic, al culturii și învățământului*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 52–55.
- Legea Ucrainei despre introducerea modificărilor la Legea Ucrainei „Cu privire la minoritățile naționale din Ucraina”* (proiect), an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 56–58.
- Memorandumul Congresului Intelectualității Românești (inclusiv a conașionalilor ce se consideră moldoveni) din regiunea Cernăuți (Ucraina)*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 44–52.
- Luceac, Ilie**, *Cultivarea vorbirii orale și scrise la ciclul primar în școala generală: situația actuală și perspective pe viitor*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 73–77.
- Toacă, Maria**, *O nouă etapă în lupta pentru dăinuirea limbii române*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 59–60.

DIN ISTORIA NEAMULUI

- Moisuc, Viorica**, *Tezaurul României evacuat la Moscova în 1916 și confiscat de Soviete – problemă internațională actuală*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 9–23.
- Moisuc, Viorica**, „Un teritoriu care se cheamă Transilvania...”, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 7–14.
- Nandriș, John**, *Epoca de fier în Dacia. Comentariu în context european*, an. I, nr. 2, 1994, p. 3–15.
- Platon, Gheorghe**, *Austria și Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Politică de anexiune sau misiune civilizatoare?*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 5–12.
- Ștefănescu, Ștefan**, *Românii și conștiința europeană în secolul al XVI-lea*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 3–11.
- Ștefănescu, Ștefan**, *Ștefan cel Mare – orizonturile domniei*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 10–14.
- Ștefănescu, Ștefan**, *Istoria și toleranța*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 3–4.
- Ștefănescu, Ștefan**, *Mihai Viteazul și epoca sa*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 5–11.
- Ștefănescu, Ștefan**, *Mari istorici și ideea națională: A. D. Xenopol*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 36–44.

PERSONALITĂȚI BUCOVINENE

- Berejan, Silviu**, *Dialectologul Vasile Pavel în geografia lingvistică românească și romanică*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 18–21.
- Bodea, Cornelia**, *Isidor Bodea, Sextil Pușcariu și Bucovina*, an. I, nr. 3, 1994, p. 34–38.
- Cârlan, Nicolae**, *Dimitre Onciul în scrisori adresate lui S. Fl. Marian*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 35–39.
- Ceașu, Mihai-Ștefan**, *Raimund Friedrich Kaindl: de la Universitatea din Cernăuți la cea din Graz*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 79–86.
- Corlățeanu, Nicolae**, *Maeștri ai filologiei române din Bucovina*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 62–66.
- Coșocariu, Oltea**, *Dimitre Onciul, istoric modern al României*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 31–34.
- Economu, Radu**, *George Popovici (T. Robeanu), 1863–1905*, an. I, nr. 2, 1994 p. 39–43.
- Economu, Radu**, *Iancu Flondor (1865–1924)*, an. I, nr. 3, 1994, p. 39–45.
- Economu, Radu**, *Procesul lui Ciprian Porumbescu*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 61–86.
- Fodor, Ligia-Maria**, *Dimitre Onciul, Director General al Arhivelor Statului din România*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 39–50.
- Giurcă, Gheorghe**, *George Tofan – profesorul*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 59–68.
- Hasdeu, Bogdan Petriceicu**, *Răspunsul la Discursul de recepțiune al părintelui S. Fl. Marian*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 80–81.
- Hrehor, Constantin**, *Silvestru Morariu Andrievici între pionierii școlii românești. Câteva coincidențe*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 26–43.
- Iorga, Nicolae**, *Răspunsul la Discursul de recepțiune al d-lui I. Nistor*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 22–25.
- Luceac, Ilie**, *Un pictor bucovinean: Epaminonda Bucevschi (I)*, an. I, nr. 1, 1994, p. 53–65.
- Luceac, Ilie**, *Un pictor bucovinean: Epaminonda Bucevschi (II)*, an. I, nr. 2, 1994, p. 28–38.
- Luceac, Ilie**, *O corespondență dintre Ciprian Porumbescu și Epaminonda Bucevschi*, an. I, nr. 3, 1994, p. 50–57.
- Luceac, Ilie**, *Unele considerații cu privire la originea familiei pictorului Epaminonda A. Bucevschi*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 17–30.
- Luceac, Ilie**, *Câteva date despre istoricul și arhivistul Teodor Balan. Un manuscris nepublicat*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 14–24.
- Luceac, Ilie**, *Constantin Hurmuzaki – conștiință a culturii și a statalității românești moderne*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 47–54.
- Luceac, Ilie**, *O boală mistuitoare și dulce: dorul de Bucovina (Poetul Arcadie Suceveanu la 50 de ani)*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 86–105.
- Luceac, Ilie**, *Eudoxiu Hurmuzaki și istoriografia românească în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 38–70.
- Luceac, Ilie**, *Dimitre Onciul: omagiul Bucovinei recunoscătoare*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 26–38.

- Lutic, Mircea**, *Ierarhi ai Bucovinei. O făclie a credinței și etnicității românești*, an. I, nr. 1, 1994, p. 47–52.
- Lutic, Mircea**, *Ierarhi ai Bucovinei: Bărbat de aleasă simțire națională și de înaltă virtute creștinească*, an. I, nr. 2, 1994, p. 23–27.
- Lutic, Mircea**, *Ierarhi ai Bucovinei: Nectarie Cotlarciuc – un arhipăstor înzestrat cu alese virtuți naționale*, an. I, nr. 3, 1994, p. 19–27.
- Lutic, Mircea**, *Ierarhi ai Bucovinei: Episcopul Dositei Herescu – un ocrotitor al continuității românești în Bucovina înstrăinată*, an. I, nr. 4, 1994, p. 32–44.
- Mamina, Ion**, *Oameni politici și diplomați din Bucovina*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 81–84.
- Mareci, Harieta**, *Teodor Balan – viața unui istoric*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 55–71.
- Mareci, Harieta**, *Teodor Balan, culegător și editor de documente*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 73–86.
- Mareci, Harieta**, *Vasile Grecu (1885–1972) (Repere în destinul unui savant)*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 100–107.
- Mareci, Harieta**, *Nicolai I. Grămadă*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 17–22.
- Mareci, Harieta**, *Teodor V. Ștefanelli (1849–1920)*, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 39–46.
- Mareci, Harieta**, *George Tofan (Sugestii pentru o posibilă nouă deschidere)*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 119–126.
- Mareci, Harieta**, *Dimitre Onciul. Etape și valențe formative*, an. XII, nr. 3 (51), 2006, p. 51–56.
- Marian, Simeon Florea (Medalion)**, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 49–50.
- Marian, Simeon Florea**, *Cromatică poporului român. Discurs de recepție ținut în aula Academiei Române (12/24 martie 1882)*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 51–79.
- Moisei, Arcadie; Moisei, Antonie, Dimitrie Dan – valorificator al culturii tradiționale a românilor din Bucovina**, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 23–29.
- Moldovan, Eleonora**, *Inițiativele politice ale liderului Partidului Național Român din Bucovina George Popovici*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 87–96.
- Muntean, Ștefan**, *Profesorul Teodor Balan*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 54–58.
- Nandriș, Gheorghe, Ion Nandriș (1890–1967)**, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 15–36.
- Nistor, Ion (1876–1962) (Medalion)**, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 7–9.
- Nistor, Ion**, *Un capitol din viața culturală a românilor din Bucovina (1774–1857). Discurs de recepție rostit la 21 mai/3 iunie 1916. (Partea I)*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 10–39.
- Nistor, Ion**, *Un capitol din viața culturală a românilor din Bucovina (1774–1857). Discurs de recepție rostit la 21 mai/3 iunie 1916. (Partea a II-a)*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 7–21.
- Olaru, Dragoș, Isidor Bodea (1866–1938)**, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 25–37.
- Onciul, Dimitre (1856–1923), Medalion**, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 7–8.
- Onciul, Dimitre**, *Epocele istoriei române și împărțirea ei. (Discurs de recepție rostit la 22 martie/4 aprilie 1906)*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 9–21.
- Pavel, Vasile, Vitalie Sorbală, un distins dialectolog (1926–1979)**, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 7–15.

- Pavel, Vasile *Medalion*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 16–17.
- Popa, Anghel, *Ilie Dugan-Opaiț și Georges Richter cavaler de Rosticki*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 43–46.
- Stan, Constantin, *Activitatea lui Dimitrie Marmeliuc pentru realizarea desăvârșirii unității naționale*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 45–54.
- Sturdza, Dimitrie A., *Răspunsul la Discursul de recepție al D-lui Dimitre Onciul*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 22–25.
- Șcraba, Rodica, *Bădița Arcadie Dugan – ultima parte a vieții*, an. I, nr. 3, 1994, p. 46–49.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928) [I]*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 47–61.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928) [II]. Îngrijire și note la „Albumul Mare”*, vol. 1, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 28–38.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [III]*, vol. 1, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 48–58.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [IV]*, vol. 2, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 56–71.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [V]*, vol. 2, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 43–55.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VI]*, vol. 2, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 44–55.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VII]*, vol. 3, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 25–42.
- Șcraba, Rodica, *Membrii marcați ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei, în 1878, și până la jubileul semicentenar din 1928). Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VIII]*, vol. 3, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 85–95.
- Ștefănescu, Ștefan, *Mari istorici și ideea de unitate națională: Dimitre Onciul*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 38–44.
- Trebici, Vladimir, *Academicianul Radu Grigorovici la 85 de ani*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 15–19.

- Trebici (Trebiș), Vladimir** (1916–1999), *Medalion*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 71–73.
- Trebici, Vladimir**, *Geopolitica și demografia în România: Anton Golopenția (1909–1951). Discurs de recepție ținut în Aula Academiei Române, la 16 mai 1994*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 74–87.
- Trebiș, Vladimir**, *Sextil Pușcariu și Bucovina*, an. I, nr. 3, 1994, p. 28–33.
- Tufescu, Victor**, *Cuvânt de răspuns la Discursul de recepție al acad. Vladimir Trebici*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 88–90.
- Țugui, Pavel, I. G. Sbiera – evocare**, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 20–27.
- Țugui, Pavel**, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [I]*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 38–42.
- Țugui, Pavel**, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [II]*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 32–43.
- Țugui, Pavel**, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [III]*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 25–32.
- Țugui, Pavel**, *Teodor Balan. Profil biobibliografic*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 44–74.
- Țugui, Pavel**, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu [I]*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 54–88.
- Țugui, Pavel**, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu [II]*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 67–85.
- Țugui, Pavel**, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu (III). Note biobibliografice*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 48–64.
- Țugui, Pavel**, *Adolf Last: „Eram prieten declarat al tinerimei studențești și îndeosebi al tinerimei române*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 108–136.
- Vasile, Vasile**, *Ciprian Porumbescu – un militant pentru Unire*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 72–76.
- Vasile, Vasile**, *Ciprian Porumbescu – educator*, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 47–51.

ORAȘUL CERNĂUȚI LA 590 DE ANI

- Luceac, Ilie**, *Orașul Cernăuți cu bisericile sale în retrospectiva anilor*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 13–31.
- Vitencu, Dragoș**, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 32–40.
- Vitencu, Dragoș**, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți (continuare)*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 3–11.

ORAȘUL CERNĂUȚI LA 600 DE ANI

- Cernov, Alexandrina**, *Privilegiul lui Alexandru cel Bun – 600 de ani de la prima atestare scrisă a orașului Cernăuți*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 33–47.
- Luceac, Ilie**, *Orașul Cernăuți cu bisericile sale – la 600 de ani*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 7–35.

- Mareci, Harieta**, *Orașul Cernăuți în descrierile călătorilor străini din secolele XVI–XVIII*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 36–43.
- Mitric, Olimpia**, *Un document bibliografic mai puțin cunoscut: Inventarul Bibliotecii Universității din Cernăuți, evacuată la Sibiu, în anul 1944*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 48–54.
- Ungureanu, Constantin**, *Învățământul primar din orașul Cernăuți (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 55–78.
- Ungureanu, Constantin**, *Gimnaziul german din Cernăuți (1808–1918)*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 50–71.

CRONICA VIETII CERNAUTENE

- Andrieș, Tudor**, *Românii din nordul Bucovinei în campania electorală, 1998*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 63–66.
- Bizovi, Vasile**, *Unele aspecte ale funcționării limbii române în școlile românești din regiunea Cernăuți*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 88–90.
- Bostan, Grigore C.**, *Întru păstrarea ființei noastre naționale*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 70–72.
- Cernov, Alexandrina (A. C.)**, *În loc de post scriptum*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 134.
- Cernov, Alexandrina**, *Reflecții asupra Proiectului concepției învățământului național pentru minoritățile naționale din Ucraina*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 86–88.
- Cernov, Alexandrina**, (cronicar), *Problemele învățământului comunităților naționale din Ucraina: între lege și concepție*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 98–100.
- Cernov, Alexandrina**, *Biserica de la Hrușăuți*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 90–93.
- Cernov, Alexandrina (A. C.)**, *Școala: ignoranță sau pasivitate?*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 106–107.
- Cernov, Alexandrina**, *Obiectivele și funcțiile sociale ale școlii cu limba română de predare din Ucraina*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 78–81.
- Cernov, Alexandrina**, *A cincea toamnă cernăuțeană sub semnul cărții românești. (Salonul Internațional de Carte Românească la Cernăuți, 30 octombrie – 4 noiembrie 2006)*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 127–132.
- Cioban, Nadina**, *Sărbătorirea la Cernăuți a 156 de ani de la nașterea poetului național al tuturor românilor*, an. XIII, nr. 1 (49), p. 127–129.
- Ciobanu, Dorina**, *Destinul negru-alb al cărții românești la Cernăuți*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 97–105.
- Ciobanu, Dorina**, *Proiecte transfrontaliere: Euroregiunea „Prutul de Sus”*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 114.
- Ciobanu, Dorina**, *Despre cartea românească la Cernăuți [Reportaj de la Salonul Internațional de Carte Românească la Cernăuți. Ediția a VI-a, octombrie 2007]*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 118–122.
- Conferința științifico-metodică „Învățământul în școlile cu limba română de predare din Ucraina”**: *Rezoluția Conferinței științifico-metodice „Învă-*

- țământul în școlile cu limba română de predare din Ucraina”, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 91–92.
- Covalciuc, Constantin**, *O biserică ce trebuia să fie*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 94–97.
- Despre ridicarea monumentului lui Ștefan cel Mare în Codrii Cosminului: o concluzie, o notă informativă și o interpelare de deputat*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 135–143.
- Jar, Mihai**, *Instrucțiunile și ordonanțele Ministerului Învățământului din Ucraina referitoare la predarea limbii ucrainene în școlile cu limba română de predare. Starea reală*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 75–77.
- Jernovei, Gheorghe**, *Programele și manualele școlare ca factor primordial necesar pentru verificarea eficientă a cunoștințelor*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 85–87.
- Luceac, Ilie**, *Pregătirea cadrelor didactice la ciclul primar pentru școlile cu limba de predare română din Ucraina (structură, programe, manuale)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 82–84.
- Olaru, Constantin**, *Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina (ACDR)*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 103–105.
- Popescu, Ion**, *Deschidem parantezele (observațiile, completările de rigoare ale d-lui Ion Popescu, deputat în Rada Supremă a Ucrainei, referitoare la elaborarea bazelor concepției învățământului național pentru minoritățile naționale*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 91–93.
- Popescu, Ion**, *Legislația internă și obligațiile internaționale ale Ucrainei în domeniul învățământului popoarelor și minoritățile naționale băștinașe*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 73–74.
- Programul Salonului Internațional de Carte Românească Cernăuți. Ediția a V-a*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 133–137.
- Protest. Cerem să fie respectate drepturile noastre legitime*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 101–105.
- Purici, Ștefan**, *Studenți suceveni la Cernăuți*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 135–136.
- Tărățeanu, Vasile**, *Pe tabla de șah a jocului politic*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 124–132.
- Tărățeanu, Vasile**, *Răsfoind presa cernăuțeană*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 120–134.
- Toacă, Maria**, *Liderii vin și se duc*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 133–134.
- Toacă, Maria**, *O fisură primejdioasă în organismul limbii materne*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 67–69.
- Toacă, Maria**, *Un alt mod de a rezista prin cultură (manifestări culturale la Cernăuți: Anul 2001)*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 105–110.

**CONGRESUL AL IV-LEA AL INTELECTUALITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN
REGIUNEA CERNĂUȚI. ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN LIMBA ROMÂNĂ:
REALIZĂRI, PROBLEME, PERSPECTIVE (17 DECEMBRIE 2005)**

- Cernov, Alexandrina, *Morala rostirii și înțelepciunea înțelegerii*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 63–67.
- Cernov, Alexandrina, *Învățământul în limba română din Ucraina: modernizarea și emanciparea vieții profesionale*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 81–90.
- Gociu, Simion, *Oglindă a neamului*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 108–111.
- Jernovei, Gheorghe, *Problemele învățământului superior în limba română din Ucraina*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 91–99.
- Kramar, Valeri, *Învățământului minorităților naționale din regiunea Cernăuți*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 74–80.
- Lutic, Mircea, *Școala – exponentă autentică a specificității românești*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 112–114.
- Pâslaru, Vlad, *Educația lingvistică și literară în școala românească modernă*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 100–107.
- Popescu, Ion, *Învățământul în limba maternă: legislație, realitate, perspective*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 68–73.
- Rezoluția Congresului al IV-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți*, an. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 115–118.

ANIVERSĂRI CERNĂUȚENE

- Bostan, Grigore C., *Aspecte din activitatea Societății „Mihai Eminescu”*, an. I, nr. 3, 1994, p. 150–154.
- Cernov, Alexandrina, *Societatea „Mihai Eminescu” în oglinda retrovizoare a momentului actual*, an. I, nr. 3, 1994, p. 155–158.
- Cernov, Alexandrina, *Universitatea din Cernăuți în contextul evenimentelor premergătoare inaugurării*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 59–67.
- Galan, George, *Școala Normală din Cernăuți (125 de ani de la înființare)*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 93–98.
- Gorda, Maria, *Intellectual cu brațe de plugar (80 de ani de la nașterea lui Măhailo Ivasiuk)*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 58–63.
- Grigorovici, Radu, *Școala de fizică de la Cernăuți (1918–1944)*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 56–63.
- Grigoroviță, Mircea, *Revista de pedagogie (1931–1943)*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 86–92.
- Grigoroviță, Mircea, *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Preliminarii*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 120–130.
- Grigoroviță, Mircea, *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Misiunea educativă și științifică*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 68–78.
- Grigoroviță, Mircea, *Facultatea de Filozofie și Litere din Cernăuți în perioada interbelică*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 105–120.

- Ivanciuc, Maria G., Litovcenco, Valentin A., Lazarovici, Ștefan G., Școala Normală din Cernăuți: perioada contemporană**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 109–115.
- Lutic, Mircea, Eusebie Popovici: un strălucit teolog și un mare istoric al bisericii**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 64–75.
- Mihail, Paul; Mihail, Zamfira, Difuzarea scrierilor lui Petru Movilă în limba română în sec. XVII–XIX (Mărturii inedite)**, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 87–92.
- Morărașu, Marcel, Neculai C. Enescu și învățământul normal în Bucovina**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 104–108.
- Morărașu, Veronica Elena, Absolvenți ai Școlii Normale din Cernăuți: promoția 1938**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 99–103.
- Olaru, Dragoș, „Dorind a merge în Bucovina la Cernăuți...” (130 de ani de la primele turnee teatrale românești la Cernăuți)**, an. I, nr. 2, 1994, p. 121–125.
- Olaru, Dragoș, Contribuții la istoricul creării Catedrei de istorie a românilor la Universitatea din Cernăuți**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 76–85.
- Pahomi, Mircea, Ctitorii românești la Cernăuți**, an. I, nr. 2, 1944, p. 113–120.
- Statutul Societății regionale pentru cultura românească „Mihai Eminescu”**, an. I, nr. 3, 1994, p. 158–163.
- Suceveanu, Arcadie, Cartea de vise, niciodată întregă**, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 85–89.
- Trebiș, Vladimir, Facultatea de Teologie din Cernăuți (1875–1940) și importanța sa ecumenică**, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 49–54.

DIN VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ ȘI CULTURALĂ A ORAȘULUI CERNĂUȚI

- Cernov, Alexandrina, Centrul de Studii Bucovinene – 15 ani de activitate. Reflecții jubiliare**, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 118–125.
- Gherman, Grigore, Întâlniri de suflet în inima Bucovinei**, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 126–132.

CĂLĂTORII STRĂINI DESPRE BUCOVINA

- Kohl, Johann Georg, Călătorii înăuntrul Rusiei și al Poloniei. Partea a treia: Bucovina, Galiția, Cracovia și Moravia. (Fragmentul Bucovina: traducere din germană de Zinovia Peniuc)**, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 56–66.

TEORIE, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

- Agachi, Catinca, Literatura română din țările vecine (1942–2000) (I)**, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 101–134.
- Agachi, Catinca, Literatura română din țările vecine (II). Generația anilor '50 și salvarea de infernul proletcultist**, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 72–89.
- Agachi, Catinca, Literatura română din țările vecine (III). Generația anilor '60 și deschiderea spre modernism**, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 74–117

- Andru, Vasile**, *Cele 11 moduri de contracarare a vigilenței cenzurii*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 45–50.
- Apetri, Elena**, *Imaginea artistică în poezia lui Ion Vatamanu*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 50–61.
- Apetri, Elena**, *Intertext eminescian în literatura română din nordul Bucovinei*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007 p. 115–126.
- Bilețchi, Nicolae**, *Mircea Lutic, un veritabil homo eruditionis*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 35–43.
- Bilețchi, Nicolae**, *Nicolai Costenco (1913–1993)*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 22–44.
- Blaj, Pavel**, *Familia Neculce și Boianul*, an. I, nr. 3, 1994, p. 115–118.
- Borca, Ana**, *Iulian Vesper – un cântăreț uitat al „Țării Fagilor”*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 34–48.
- Bostan, Lora, Grigorco, Brândușa**, *Proza bucovineană din sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 35–41.
- Cazacu, Mihail**, *Realitate. Realism. Artă*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 47–53.
- Cârlan, Nicolae**, *Leca Morariu – folclorist*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 79–84.
- Cârlan, Nicolae**, *Ideile literare ale lui Ion Luca*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 45–60.
- Cernov, Alexandrina**, *Pentru o istorie a culturii și literaturii române din Bucovina*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 58–61.
- Cervinski, Olga**, *Literatura: sete spirituală sau agresivitate intelectuală? (Experiența Anei Ahmatova)*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 101–113.
- Cimpoi, Mihai**, *Refuzul frontierei. Portret: Ion Vatamanu*, an. I, nr. 3, 1994, p. 100–108.
- Ciobanu, Mircea V.**, *Adevărul literar și artistic al lui Serafim Saka*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 45–49.
- Ciocanu, Ion**, *Gândire îndrăzneță și exprimare rafinată*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 81–86.
- Cionca, Nina**, *Iraclie Porumbescu – scriitorul „care trebuie dezgropat uitării”*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 38–55.
- Cozmei, Ion**, *Actualitatea Călineștilor lui Cuparencu*, an. I, nr. 3, 1994, p. 109–114.
- Cozmei, Ion**, *Trepte și ipostaze ale spiritului creator românesc în viziunea filozofică a lui Lucian Blaga*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 114–132.
- Diaconu, Mircea A.**, *Iulian Vesper. Destin și poetică*, an. I, nr. 1, 1994, p. 66–68.
- Diaconu, Mircea A.**, *Mircea Streinul și literatura bucovineană*, an. I, nr. 2, 1994, p. 50–61.
- Diaconu, Mircea A.**, *Poezia iconaristă. Câteva disocieri*, an. I, nr. 3, 1994, p. 78–86.
- Diaconu, Mircea A.**, *Poezia de la „Gândirea”*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 35–47.
- Diaconu, Mircea A.**, *Avatarurile pastelului de la „Gândirea”*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 43–48.
- Diaconu, Mircea A.**, *Mihail Iordache. Singurătatea și tristețea oglinzilor*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 37–42.
- Diaconu, Mircea A.**, *Destinul poetic al lui George Drumur*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 64–75.

- Diaconu, Mircea A.**, *Traian Chelariu, în căutarea unui gest de justiție literară. Printre „Memoriile” lui Traian Chelariu – RESTITUIRI*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 71–93.
- Diaconu, Mircea A.**, *De peste neguri, glasul lui Iulian Vesper*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 151–158.
- Diaconu, Mircea A.**, *Mircea Streinul sau voluptatea mistică a suferinței*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 65–72.
- Diaconu, Mircea A.**, *Cuvinte despre strigătul lui Paul Celan*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 30–37.
- Diaconu, Mircea A.**, *Scurtă introducere în postmodernism sau Un sceptic povestind copiilor*, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 52–70.
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe**, *Intellectualul și cultura în lumea secularizată (Ultimul articol scris de Acad. Prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga pentru întâlnirea ecumenică de la Mitropolia Alba-Iulia. Î.P.S. Andrei. Tipărit cu bunăvoința Î.P.S. Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 57–61.
- Filipciuc, Ion**, *Drumul împărătesc al poetului*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 42–48.
- Filipciuc, Ion**, *Vasile Posteuca, două scrisori, o mărturie*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 94–100.
- Filipciuc, Ion**, *Vasile Posteuca și despre I. E. Torouțiu*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 101–108.
- Filipciuc, Ion**, *I. E. Torouțiu și proiectele sale*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 109–113.
- Filipciuc, Ion**, *Eminescu la Costișa?*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 63–75.
- Filipciuc, Ion**, *Șapte referate la realismul critic*, an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 90–114.
- Filipciuc, Ion**, *Mircea Eliade printre bucovineni*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007 p. 54–66.
- Filipciuc, Ion**, *Mircea Eliade și tâlcul zilei sale de naștere*, an. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 111–150.
- Filipciuc, Ion**, *Trei prozatori bucovineni*, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 43–53
- Georgescu, Nicolae**, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 22–53.
- Georgescu, Nicolae**, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț (II)*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 84–118.
- Georgescu, Nicolae**, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț (III)*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 124–147.
- Gorda, Maria**, *Tragismul unui scurt destin (80 de ani de la nașterea prozatorului V. Bableak)*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 82–86.
- Halip, Teodot**, *Versuri*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 127–131.
- Havriliuc, Nicolae**, *Mircea Streinul și cotidianul „Suceava”*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 48–49.
- Hostiuc, Ștefan**, *Arcadie Suceveanu: Zborul din crisalida oglinzii sau jocul paradigmatic al scriiturii*, an. I, nr. 1, 1994, p. 69–76.
- Hostiuc, Ștefan**, *Poezia română postbelică din nordul Bucovinei: generalități și paradigme*, an. I, nr. 3, 1994, p. 87–99.

- Hostiuc, Ștefan**, *Gaston Bachelard: între instinctul imaginii și reveria anagogică [I]*, an. I, nr. 4, 1994, p. 45–56.
- Hostiuc, Ștefan**, *Gaston Bachelard: între instinctul imaginii și reveria anagogică [II]*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 22–34.
- Hostiuc, Ștefan**, *Ion Cozmei: poezia de(s)prinderii*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 47–51.
- Ilisei, Grigore**, *Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Portret în mozaicurile amintirii*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 67–71.
- Iordache, Mihai**, *Un precursor al avangardei: Adrian Maniu*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 43–47.
- Irimia, Dumitru**, *Eminescu și Putna*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 109–123.
- Irimia, Mihai P.**, *Gheorghe Asachi și tipărirea „Psaltirii tălmăcite”*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 76–81.
- Kolodii, Oksana**, *Scritorul și diplomatul Teodot Halip*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 117–126.
- Luceac, Ilie**, *Mihai Eminescu și intelectualitatea bucovineană față de teoria modernă a psihologiei popoarelor*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 15–26.
- Luceac, Ilie**, *Hurmuzăkeștii și scrisul românesc din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 66–73.
- Lutic, Mircea**, *Partea lui, rotundă, de cer*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 119–130.
- Macovei, Antoaneta**, *„Un diletant erudit”, Constantin Stamati-Ciurea*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 85–90.
- Mareș, Nicolae**, *Stan Velea – unul dintre cei mai prodigioși poloniști contemporani ai României*, an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 71–89.
- Mazilu, Dan Horia**, *Petru Movilă sau adevărata europeanizare a Estului*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 76–84.
- Mănicuță, Cornelia**, *Ștefan cel Mare, între istorie și ficțiune literară*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 137–150.
- Mănicuță, Cornelia**, *1904, Anul Sadoveanu*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 56–62.
- Mănicuță, Cornelia**, *Monografia folclorică a satului*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 73–89.
- Moldoveanu, Gheorghe**, *Aron Pumnul – profesor la Cernăuți*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 135–140.
- Muntean, George**, *Ion Neculce – astăzi*, an. I, nr. 3, 1994, p. 119–121.
- Munteanu, Ștefan**, *Despre arta cuvântului*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 67–75.
- Neamțu, Anatol**, *Modele culturale în literatura universală [I]*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 39–46.
- Neamțu, Anatol**, *Modele culturale în literatura universală [II]*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 59–63.
- Negru, Nina**, *Întârziere în obișnuit*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 39–43.
- Olaru, Dragoș**, *Contribuții documentare la biografia lui Mircea Streinul*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 54–63.
- Olaru-Nenati, Lucia**, *Spiritul Bucovinei, o componentă esențială în formarea personalității lui Mihai Eminescu*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 91–96.
- Olaru-Nenati, Lucia**, *George Voevidca – poet al Bucovinei*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 61–77.

- Olaru-Nenati, Lucia**, *Ștefan cel Mare în viziunea eminesciană*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 90–101.
- Olaru-Nenati, Lucia**, *Legături spirituale între Botoșani și Cernăuți în vremea Marii Uniri*, an. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 148–165.
- Olteanu, Vasile**, *Coresi Diaconul – 425 ani de la tipărirea „Psaltirii” și a „Liturgierului”*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 50–54.
- Olteanu, Vasile**, *Popa Bratu (1484–1515) de la biserica „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului – autorul primului text de limba română – 30 noiembrie 1495*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 40–43.
- Palladi, Tudor**, *Metafora între cuvânt și dramă*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 48–57.
- Popescu-Latiș, Cecilia**, *Inscripții convertite*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 114–118.
- Precop, Vasile**, *Iraclie Porumbescu – scriitor pașoptist*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 64–76.
- Precop, Vasile**, *Orest Horia Pașcanu – vrednic urmaș al lui Anton Pann*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 80–95.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Traian Chelariu sau rafinamentul clasicist*, an. I, nr. 2, 1994, p. 62–65.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Câteva repere pentru o istorie a poeziei bucovinene*, an. I, nr. 3, 1994, p. 65–77.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Profiluri poetice: Ion Beldeanu: Poezia provinciei; Constantin Hrehor și „viziunea cuvintelor”; Ion Cozmei și „fiorul călător”*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 55–62.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Marcel Mureșeanu sau „ironia cordială”*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 49–52.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Arcadie Suceveanu – pe „crucea sonetului”*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 69–72.
- Stanciu, Teodora**, *Academician Zoe Dumitrescu-Bușulenga la 85 de ani. (Interviu, I, august 2005)*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 72–75.
- Stanciu, Teodora**, *De vorbă cu acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga (Interviu, II, 2005)*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 76–83.
- Suceveanu, Arcadie**, *Ștefan Hostiuc sau copilul cuvântului scris în aventura sublimării poetice*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 73–78.
- Tărășeanu, Vasile**, *Un om dintr-o bucată*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 44–49.
- Tradiție spirituală românească și deschidere spre universal. (Colocviu închinat memoriei acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – maica Benedicta, Putna, 18–20 august 2007)*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 55–56.
- Țugui, Pavel**, *Profesorul bucovinean Constantin Loghin (note bibliografice)*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 96–110.
- Vasâlik, Liubov**, *Mihai Eminescu și poezia ucraineană din România*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 27–33.
- Vasile, Vasile**, *Motivul buciului în creația eminesciană*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 55–58.
- Vatamaniuc, Dimitrie**, *Eminescu și Bucovina*, an. I, nr. 2, 1994, p. 44–49.
- Vatamaniuc, Dimitrie**, *Eminescu și „Foaia Societății pentru Literatură și Cultura Română în Bucovina”*, an. I, nr. 3, 1994, p. 58–65.

Voicu, Mirela-Ana, *Scriitori bucovineni pe meleaguri dobrogene*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 89–99.

POEZIE. PROZĂ

- Andru, Vasile**, *Cronologia vieții de până acum*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 100–103.
- Andru, Vasile**, *Somnul de 100 de ani (fragment din romanul Grădinile ascunse)*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 104–113.
- Beldeanu, Ion**, *Poezie*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 87–94.
- Bojescu, Doina**, *Versuri*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 67–68.
- Bostan, Grigore C.**, *Poezie*, an. I, nr. 2, 1994, p. 77–87.
- Bostan, Grigore C.**, *In memoriam (Poezii inedite)*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 83–88.
- Bucevschi, Ștefan**, *Deștelenirea (fragment din romanul „Un târg la graniță”)*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 49–55.
- Calamanciuc, Gheorghe**, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 115–121.
- Cazan, Onu**, *Senzaționala descoperire a lui Tiberiu Stroia (fragment de roman)*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 89–97.
- Cenaclul „Mircea Streinul” de la Universitatea din Cernăuți** (Ion Bâcu, Doina Bojescu, Svetlana Iavorschi, Dumitru Mintencu, Lia Popov, Gheorghe Ungureanu, Rodica Ursuleac, Vitalie Zâgrea), an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 77–83.
- Chiriță, Nicolae**, *Poezii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 96–99.
- Crigan, Grigore**, *Casa cea nouă (fragment de povestire)*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 88–96.
- Crigan, Grigore**, *De ce ne iubesc femeile* (vol. de nuvele și povestiri în curs de apariție), an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 130–143.
- Gherman, Marin**, *Poezii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 89–95.
- Gherman, Marin**, *Poezii*, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 68–73.
- Gociu, Simion**, *Versuri*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 80–87.
- Gociu, Simion**, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 69–74.
- Gociu, Simion**, *la 60 de ani*, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 54–56.
- Gociu, Simion**, *Poezii*, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 57–66.
- Herghiligiu, Mihaela**, *Poezii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 74–80.
- Hostiuc, Ștefan**, *Poezii*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 63–74.
- Hostiuc, Ștefan**, *Râni deschise ale neamului (tabletă)*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 83–85.
- Hostiuc, Ștefan**, *Poezia între ingenuitate și grotesc*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 64–66.
- Hostiuc, Ștefan**, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 51–56.
- Hrehor, Constantin**, *Versuri*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 87–97.
- Hrehor, Constantin**, *Poezii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 67–73.
- Hrinciuc, Dumitru**, *„Flori de lumină a făcut să răsară”*, *Poezie. Proză*, an. I, nr. 2, 1994, p. 90–103.
- Kolodii, Vitali**, *Versuri*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 49–65.

- Levițchi, Vasile, *Poezii*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 93–107.
- Levițchi, Vasile, *Versuri*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 50–57.
- Levițchi, Vasile, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 74–78.
- Lutic, Mircea, *Versuri*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 78–97.
- Marcu, Emilian, *Versuri*, An X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 119–131.
- Marița, Elena, *Versuri*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 106–118.
- Marița, Elena, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 75–84.
- Mintencu, Dumitru, *Poezii*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 52–57.
- Morăraș, Mihai, *Poezii*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 58–62.
- Morăraș, Mihai, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 107–114.
- Motrescu, Ilie, *Poezii*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 94–104.
- Mureșeanu, Marcel, *Poezie*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 42–45.
- Muscalu, Ion, *Sub sabia cu straja-n cruce, III. Bătălia din Codrii Cozminului* (fragment), an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 82–97.
- Nenati-Olaru, Lucia, *Poezii*, an. I, nr. 4, 1994, p. 57–63.
- Nimigeanu, George L., *Poezie*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 111–116.
- Olevici, Ioan, *Versuri*, an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 133–139.
- Oniga, Dumitru, *Amintiri din închisoare. Eseuri autobiografice* (fragmente), an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 98–129.
- Partole, Claudia, *Versuri pentru copii*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 89–101.
- Pânzaru, Vasile, *Poezii*, an. I, nr. 4, 1994, p. 64–71.
- Popescu, Liviu, *Poezii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 81–88.
- Popescu-Sireteanu, Ion, *Tablete*, an. I, nr. 2, 1994, p. 88–89.
- Popescu-Sireteanu, Ion, *Tablete*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 96–100.
- Popov, Lia, *Versuri*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 69–72.
- Rezzori, Gregor von, *O hermină la Cernopol* (traducere de Catrinel Pleșu), an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 72–79.
- Saka, Serafim, *Ispășire sau capital politic? (fragment din romanul-fapt „Pe mine mie, redă-mă...”)*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 122–139.
- Spătaru, Nicolae, *Poezii*, an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 97–104.
- Spătaru, Nicolae, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 86–93.
- Steiciuc, Carmen Veronica, *Poezii*, an. XV, nr.4 (60), 2008, p. 76–80.
- Suceveanu, Arcadie, *Poezii*, an. I, nr. 2, 1994, p. 66–76.
- Suceveanu, Arcadie, *Versuri pentru copii*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 75–82.
- Suceveanu, Arcadie, *Versuri*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 159–176.
- Suceveanu, Arcadie, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 94–106.
- Șevcenko, Taras, *Poezie* (traducere și prezentare de Ion Cozmei), an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 56–65.
- Tărățeanu, Vasile, *Poezie pentru copii*, an. I, nr. 1, 1994, p. 77–83.
- Tărățeanu, Vasile, *Cu un mugur de credință legată de catarg*, an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 90–93.
- Tărățeanu, Vasile, *Versuri*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 75–88.
- Tărățeanu, Vasile, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 57–68.
- Teliman, Mihai, *Vai celor ce asupresc*, an. I, nr. 4, 1994, p. 72–76.
- Ungureanu, Gheorghe, *Versuri*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 132–142.
- Vatamanu, Ion, *Poezii*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 79–85.

Vicol, Mihai Sultana, *Versuri*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 100–107.
Zegrea, Ilie T., *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 44–50.

EMINESCIANA – 2000. POEZIE. PROZĂ

- Bostan, Grigore C., *Luceafărul; Sărbătoarea teiului în Bucovina, 1989*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 42–43.
Cernat, Paul, *În contra unei mistificări (opinie)*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 59–69.
Filipciuc, Ion, *Miorița și Luceafărul (eseu)*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 54–58.
Gociu, Simion, *Nevoia de Eminescu (tablete)*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 70–72.
Hostiuc, Ștefan, *Prin Eminescu Mihai*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 47.
Levițchi, Vasile, *Cuvânt pentru Luceafăr*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 34–35.
Lutic, Mircea, *Avem o singură tămadă...; Eminescu*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 50–53.
Spătaru, Nicolae, *Lângă poeme*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 48–49.
Suceveanu, Arcadie, *Nunta Graiului*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 36–39.
Tărățeanu Vasile, *Eminescu; Consolare; Sonet; Revenirea lui Eminescu la Cernăuți*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 44–46.
Zegrea, Ilie T., *Eminescu-i tot ce-avem mai sfânt; Dreptul la Eminescu*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 40–41.

FESTIVALUL DE POEZIE „ILIE MOTRESCU”

- Cimborovici, Leontina, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 127–129.
Dascaluiuc, Constantin, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 113–116.
Gherman, Grigore, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 117–122.
Gherman, Marin, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 123–126.
Zâgrea, Vitalie, *Numele poetului Ilie Motrescu a reînviat printre cei tineri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 111–112.

TINERI POEȚI BUCOVINENI

- Mintencu, Dumitru, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 85–89.
Ungureanu, Gheorghe, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 90–103.
Zâgrea, Vitalie, *Versuri*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 104–110.

ARHIVA BUCOVINEI

- Balan, Teodor, *Din arhiva istoricului Teodor Balan: Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [I], an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 83–96.
Balan, Teodor, *Din arhiva istoricului Teodor Balan: Din corespondența familiei Hurmuzachi (1831–1899). Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [II], an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 57–62.

- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [III], an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 147–164.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [IV], an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 116–124.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [V], an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 108–123.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [VI], an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 95–100.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831–1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [VII], an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 98–113.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele familiei Hurmuzachi 1636–1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [I], an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 147–152.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele familiei Hurmuzachi 1636–1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [II], an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 72–84.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele familiei Hurmuzachi 1636–1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [III], an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 58–72.
- Balan, Teodor**, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Conflictul pentru Tricolor. Un capitol din istoria politică a Bucovinei, 1898–1904*, an. X, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 121–153.
- Buta, Sanda Maria**, *Scrisori din Bucovina în arhiva Mureșenilor din Brașov*, an. I, nr. 4, 1994, p. 77–94.
- Diaconu, Mircea A.**, *Traian Chelariu (21.VII.1906–4.XI.1966). Fragmente cernăuțene*, an. XII, nr. 4 (52), 2006, p. 140–160.
- Filipciuc, Ion**, *Mircea Eliade și prudența oricărui gest de ajutor reciproc*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 108–113.
- Filipciuc, Ion**, *Doi poeți bucovineni: Teofil Lianu și Alfred Sperber*, an. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 141–149.
- Filipciuc, Ion**, *Cum n-a fost să fie tipărit în Argentina dialogul Lysis comentat de Constantin Noica*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 131–146.
- Hostiuc, Ștefan**, *Societatea academică „Junimea” din Cernăuți (Fondul Dugan, Arhivele Statului, Iași)*, an. I, nr. 2, 1994, p. 126–130.
- Hrehor, Constantin**, *Silvestru Morariu Andrievici. Efigia unui ales. Recuperarea unui document*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 96–100.
- Luceac, Ilie**, *Două corespondențe: Dimitre Onciul către Sever Zotta și Eudoxiu (Doxuță) Hurmuzachi către Dimitre Onciul*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 64–76.
- Luceac, Ilie**, *Câteva scrisori inedite ale lui Constantin Hurmuzachi*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 114–133.

- Luceac, Ilie**, *Din lucrările inedite ale istoricului Teodor Balan*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 143–146.
- Lupta mitropolitului Silvestru Morariu pentru apărarea bisericii ortodoxe din Bucovina**. Cuvântarea profesorului Ilie Mandiuc cu ocazia comemorării a 40 de ani de la moartea mitropolitului Silvestru Morariu Andrievicei. 1935 [Fond „Mitropolia Bucovinei”, F-320, inventar 2, document 4974, f. 1–41], an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 101–120.
- Lutic, Mircea**, *Institutul de Istorie de pe lângă Facultatea de Teologie din Cernăuți. Procese-verbale ale ședințelor ținute în perioada 29 noiembrie 1942 – 22 februarie 1944*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 79–98.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 117–127.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 97–108.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 77–85.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 71–73.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 77–82.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 51–56.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 131–146.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (continuare), an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 105–115.
- Morariu, Constantin**, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele* (sfârșit), an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 98–107.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu, București, 1965*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 139–149.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 131–140.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 99–107.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 86–99.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 105–109.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 63–83.
- Nandriș, Ionică**, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 107–116.

- Nandriș, Ionică**, Din arhiva familiei Nandriș: *Pictorul Løwendal în sat la noi*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 85–92.
- Olaru, Dragoș**, *Sextil Pușcariu. Scrisori către Ion Nistor*, an. I, nr. 1, 1994, p. 102–112.
- Olaru, Dragoș**, *Sextil Pușcariu. Scrisori către Ion Nistor*, an. I, nr. 3, 1994, p. 122–146.
- Olaru, Dragoș**, *Scrisori către Ion Nistor. George Enescu*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 152–155.
- Olaru, Marian**, *Lucrarea lui Teodor Balan: Conflictul pentru Tricolor. Un capitol din istoria politică a Bucovinei, 1898–1904*, an. IX, nr. 3–4 (35–36), 2002, p. 119–120.
- Puiu, Visarion**, *În Mitropolia Bucovinei* (fragment din lucrarea: *Amintiri din viața mea de P. S. S. Visarion Puiu*, aflată în manuscris), an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 100–110.
- Stavarache, Dumitru**, *Mitropolitul Bucovinei Visarion Puiu*, an. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 98–99.
- Șcraba, Rodica**, *Arcadie Dugan: o viață consacrată „Junimii”*, an. I, nr. 2, 1994, p. 131–135.
- Șcraba, Rodica**, *Șematismul Societății academice „Junimea” din Cernăuți*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 141–151.

CERCETĂRI SOCIOLINGVISTICE

- Bochmann, Klaus, Jernovei, Gheorghe**, *Limba română în Ucraina (proiect internațional de investigație sociolingvistică)*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 62–64.
- Jernovei, Gheorghe**, *Limba română – concept al sociolingvisticii și glotopoliticii din Ucraina*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 65–77.
- Jernovei, Gheorghe**, *Limba română vorbită în Ucraina (factori sociolingvistici sub aspect funcțional)*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 87–100.
- Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen**, *Limba română vorbită în regiunea Cernăuți, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 93–110.
- Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen**, *Limba română vorbită în regiunea Odesa, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 73–87.
- Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen**, *Limba română vorbită în regiunea Transcarpatică, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 114–120.
- Vrânceanu, Felicia**, *Probleme ale definirii conceptului de limbă vorbită*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 78–83.
- Vrânceanu, Felicia**, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite. Structuri anacolutice în texte de limba română vorbită [I]*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 101–108.
- Vrânceanu, Felicia**, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite. Structuri anacolutice în texte de limba română vorbită [II]*, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 153–158.

Vrânceanu, Felicia, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite în Ucraina. Strategii comunicaționale specifice oralului [III]*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 111–117.

Vrânceanu, Felicia, *Identitatea lingvistică – o problemă de actualitate a zonelor românofone din Ucraina*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 88–104.

CERCETĂRI LINGVISTICE COMPARATIVE

Paliy, Natalia, *Unele considerații cu privire la analiza comparativă a sistemelor fonetice ale limbilor ucraineană și română*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 102–108.

PROBLEME DE LINGVISTICĂ

Popescu, Ilie, *Îmbinări comparative înregistrate în graiurile moldovenești din regiunea Cernăuți*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 53–58.

Vrânceanu, Felicia, *Mărci ale raportului de coordonare în limba română*, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 73–82.

REFLECȚII PEDAGOGICE

Boca, Irina, *Educația religioasă în școala românească contemporană și drepturile omului*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 87–91.

Dancă, Wilhelm, *Drepturile și obligațiile părinților în educația copiilor*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 117–125.

Giurcă, Gheorghe, *Mitropolitul Silvestru, întemeietorul literaturii didactice românești din Bucovina*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 92–97.

Gorda, Maria, *Un luptător al școlii naționale ucrainene în Bucovina*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 98–104.

Gorda, Maria, *Cuvântul nemuritor al Cobzarului în serviciul prezentului*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 101–106.

Ivanciuk, Maria, *Instruire educațională prin obiectul de predare (aspectul istoric)*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 126–130.

CRONICA LIMBII

Munteanu, Ștefan, *O formă de hipercorectitudine: evitarea eliziunii. Neologisme și/sau barbarisme. Filosofie sau filozofie?*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 90–93.

LITERATURA ROMÂNĂ ÎN ȘCOALĂ

Grinea, Florin, *Schițe pentru un posibil manual alternativ de limba și literatura română*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 74–89.

Grinea, Florin, *Comentarii literare*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 73–76.

Horga, Jeana-Constanța, Lucian Blaga. *Activitatea creatoare. Universul liric. „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii” și „Gorunul” (texte comentate)*, an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 62–74.

Nicolae, Nicolae I., *Comentarii literare: Odă (în metru antic), Floare albastră, Glossă de Mihai Eminescu.* Texte comentate, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 75–90.

ȘCOLILE DE VARĂ – ABORDĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI DIDACTICE

Cernov, Alexandrina, *Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului III*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 121–127.

Gherman, Grigore, *În leagănul limbii române și culturii europene*, an. XIV, nr. 3 (54), 2007, p. 126–132.

CERCETĂRI SOCIO-MEDICALE

Tarallo, Vladimir, *Relațiile dintre modul de viață și sănătatea populației din nordul Bucovinei*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 165–179.

DOCUMENTE

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 120–127.

Patraș, Eugen, *Minoritățile naționale în atenția Consiliului Europei*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 116–119.

RESTITUIRI

Blaga, Lucian, *Poezii (publicate în gazeta „Glasul Bucovinei” din 1919)*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 94–112.

Cronică (Apud Anuarul Muzeului Bucovinei, Cernăuți, 1944, p. 292–296), an. II, nr. 4 (8), 1995, p. 120–124.

Hurmuzachi, Alexandru, *Care e caracterul și tendința învățământului public la noi?*, an. I, nr. 2, 1994, p. 136–150.

Loghin, Constantin, *Cernăuții sub stăpânirea moldovenească*, an. I, nr. 1, 1994, p. 113–115.

Organizarea studiilor la Institutul Teologic din Cernăuți, an. I, nr. 3, p. 164–171.

Pușcariu, Sextil, *Un poet: Lucian Blaga (gazeta „Glasul Bucovinei” [1919])*, an. II, nr. 2 (6), 1995, p. 91–93.

Teaci, Dumitru, *O operă monumentală uitată: Monografia Basarabiei în secolul XIX de Zamfir C. Arbure*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 97–101.

Zugrav, Ioan, *Muzeul bisericesc al Mitropoliei Bucovinei*, an. I, nr. 4, 1994, p. 121–127.

MEMORII

- Cazacu, Mihai, *Cum l-am cunoscut pe Mircea Streinul*, an. I, nr. 3, 1994, p. 147–149.
- Gherman, Ion, *Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți în refugiu la Cluj (1946–1948)*, an. I, nr. 4, 1994, p. 95–97.
- Trebici, Vladimir, *Memorii (fragmente)*, an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 10–26.

ARTĂ. FOLCLOR. ETNOGRAFIE

- Bostan, Grigore C., *Teatrul popular din spațiul carpato–nistrean. Substrat autohton și elemente suprapuse*, an. I, nr. 1, 1994, p. 84–90.
- Bostan, Grigore C., *Tradițiile populare românești în nordul Bucovinei (unele perspective ale studiului comparat)*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 128–138.
- Cehovski, Igor; Moisei, Antonie, *Apa în riturile magice ale românilor din zona Prutului de Sus*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 117–122.
- Costinean, Victoria, *Cântece de dor și înstrăinare ale românilor de pe Siret*, an. I, nr. 4, 1994, p. 103–108.
- Din colecția lui Dragoș Tochiță*, an. I, nr. 1, 1994, p. 96–99.
- Din colecția profesorului Valeriu Zmoșu*, an. I, nr. 1, 1994, p. 91–95.
- Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu, Irozii. Căluțul. Capra. Ursul. (Pătrăuții de Jos)*, an. I, nr. 4, 1994, p. 109–120.
- Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu. (Pătrăuții de Jos)*, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 84–106.
- Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu: Nunta la Pătrăuții de Jos*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 66–80.
- Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu: Cântece de dor*, an. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 109–116.
- Filipciuc, Ion, *Cântec despre oastea lui Ștefan Vodă*, an. XII, nr. 2 (50), 2006 p. 95–118.
- Folclor din satul Dinăuți de lângă Noua Suliță, cules de prof. dr. Ion Bejenaru*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 84–89.
- Moisei, Antonie, *Privire generală a istoriografiei dedicate etnografului Simion Florea Marian*, nr. 2 (46), 2005, p. 109–119.
- Moisei, Antonie, *Contribuții la o tipologizare a obiceiurilor pluviale în Bucovina (studiu de caz)*, an. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 119–131.
- Morar, Magdalena, *Rugă către Cel de Sus*, an. I, nr. 1, 1994, p. 100–101.
- Popescu-Sireteanu, Ion, *Doina*, an. I, nr. 4, 1994, p. 98–102.
- Restituiri folclorice din Foaia Societății pentru Literatura și Cultura Română în Bucovina, anul 1868*, an. I, nr. 2, 1994, p. 104–112.

ESEURI

- Dărămuș, Lucia**, *Mihai Eminescu între mit și demitizare*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 148–151.
- Diaconu, Mircea A.**, *Eminescu. Poezie și existență*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 144–147.
- Lutic, Mircea**, *Poezia în unghiul de incidență dintre tradiție și modernitate (eseuri despre poeții nord-bucovineni)*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 152–171.
- Rachieru, Adrian Dinu**, *Poeți bucovineni în Basarabia: Vasile Levițchi, Arcadie Suceveanu, Ion Vatamanu, Nicolae Spătaru*, an. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 62–73.

EVOCĂRI

- Bodea, Cornelia**, *Profesorul Gheorghe I. Brătianu – așa cum l-am cunoscut (Comunicare ținută la 10 februarie 1998 în Aula Academiei Române, în cadrul sesiunii științifice consacrate împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Gheorghe I. Brătianu)*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 6–13.

ANUL CIPRIAN PORUMBESCU

- Luceac, Ilie**, *Ciprian Porumbescu – un precursor al operetei românești*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 49–64.
- Vasile, Vasile**, *Vasile Alecsandri și Ciprian Porumbescu. Ciprian Porumbescu și Carol Miculi*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 64–70.

DRAGOȘ VITENCU: 90 DE ANI DE LA NAȘTERE

- Cozarescu, Epifanie**, *Scrisoare către Vladimir Trebici (27 august 1997)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 33–34.
- Cozarescu, Epifanie**, *Poetul și scriitorul bucovinean Dragoș Vitencu*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 38–40.
- Vitencu, Dragoș**, *Când ne-om întoarce iar la noi acasă... (poezii ale refugiului)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 41–44.
- Vitencu, Dragoș**, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți*, an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 32–40.
- Vitencu-Iliuț, Oltea**, *Poetul și scriitorul bucovinean Dragoș Vitencu (schiță bibliografică)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 35–37.

CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE

- Andrieș, Tudor**, *Mihai Patraș, Dicționar economic rus-român* (Chișinău, Ed. Gheorghe Asachi, 1994), an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 153.
- Andrieș, Tudor**, *Analele Bucovinei (an. III, nr. 1, 1996)*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 109–110.

- Andrieș, Tudor**, *Pentru apărarea ființei românești* (Valeriu Braniște, *În slujba Bucovinei. În slujba neamului românesc. Articole politice*, Ed. „Bucovina viitoare”, Suceava, 1998), an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 135–136.
- Andrieș, Tudor**, *Un păstor modern al „Mioriței”* [Ion Filipciuc, „Miorița” și alte semne poetice, Biblioteca Miorița, Câmpulung, Bucovina, 2002, 456 p.], nr. 1 (45), 2005, p. 114–116.
- Bodiu, Andrei**, *Pentru un Eminescu viu în memoria noastră (impresii de la o lansare de carte)*, an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 94.
- Cărți ale scriitorilor nord-bucovineni*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 216–231.
- Cernov, Alexandrina**, *Reîntoarcere asupra istoriei Bucovinei*, an. I, nr. 1, 1994, p. 116–119.
- Cernov, Alexandrina**, *O viziune istorică sau despre graiurile ucrainene din nordul Bucovinei* (C. F. Gherman, *Ukrainski hovirki Pivnicinoini Bucovinî, Cernivți, Ruta, 1995*; C. F. Gherman, *Atlas ukrainskih hovirok Pivnicinoini Bukovinî, 322 de hărți. Biblioteka gazetî „Ceas”, Cernivți, 1995*), an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 112–117.
- Cernov, Alexandrina**, *Destinul tragic al cărții* (Nicolae Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei, 2 vol., Academia Română, Filiala Iași, Centrul de Studii Bucovina, Ed. Anima, 1996*), an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 102–106.
- Cernov, Alexandrina**, *Salonul de Carte Românească la Cernăuți*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 132–145.
- Cernov, Alexandrina**, *Istorie și actualitate (despre conferințele de la Constanța, București și Câmpulung Moldovenesc)*, an. XI, nr. 1–2 (41–42), 2004, p. 177–185.
- Cernov, Alexandrina**, *Demersul analitic: Concepție, metodă, critică* [Simpozioane și conferințe științifice], an. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 99–111.
- Cernov, Alexandrina**, *Promovarea limbii și culturii române în lume (Limba română în liane: Comunicare – Cercetare – Export cultural, 28–30 octombrie 2005, București)*, an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 204–210.
- Cernov, Alexandrina**, *Anul 2008. Conferințe și cursuri de vară: Simpozionul „Gheorghe Asachi” ctitor de cultură românească, Iași, Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi”; Parastas pentru familia Barnovschi (375 de ani de la decapitarea la Constantinopole a voievodului martir Miron Barnovschi); Colocviile Putnei; Lecțiile istoriei: Școala de vară a Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, Deva: 20–26 iulie 2008; Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică și contextul european. (Simpozion organizat de Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” din Iași); Simpozionul Național „Monumentul”. Tradiție și viitor. Ediția a X-a*, an. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 95–104.
- Cioban, Nadina**, *Cartea lui Laurențiu Dragomir, Crasna un colț de eternitate românească din Bucovina: monografie etnografică și istorică*, (Editura Coralia, București, 2004, 230 p.), an. XII, nr. 2 (46), 2005 p. 143–147.
- Cioban, Nadina**, *Nicolae Motrescu, Crasna Bucovinei (I) (publicistică)*, (Editura Zoloti Lytavry, Cernivtsy, 2006, 276 p.), an. XIII, nr. 2 (50), p. 132–135.
- Cioban, Nadina**, *I. G. Sbiera – personalitate complexă a vieții social-politice și culturale a Bucovinei* (Alis Niculică, *Ion Sbiera. Viața și opera*, Suceava,

- Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbera”, 2005, 136. p. + Anexe [foto] și un arbore genealogic), an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 136–138.
- Ciobanu, Dorina**, *Despre trei țări într-o conferință de trei zile.* („Ucraina – România – R. Moldova: relații politice și culturale, economice în contextul proceselor europene contemporane”, Conferință științifică internațională, Cernăuți, 23–25 septembrie 2004), an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 111–116.
- Ciobanu, Dorina**, *Pătrăuții de Jos: Între neliniște și pace. Urme de cerneală.* (Valeriu Zmoșu, *Un sat bucovinean de pe Valea Siretului: Pătrăuții de Jos. Mărturii spirituale*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, 2006, 399 p.), an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 139–143.
- Cozmei, Ion**, *Trudind mereu la Eminescu* (Ioan Rebușapcă, *Individualitatea clasicilor*, OMERON S.A.S.C. – Casa EVIO de tipărituri, București, 1997, 268 p.), an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 183–187.
- Diaconu, Mircea A.**, *Mihai Iacobescu – o profesiune de credință*, an. XI, nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 107–110.
- Dinescu, Viorel**, *Escală în poezia nordului românesc* (Simion Gociu, *Bună dimineața, septembrie*, Editura Zoloti Lytavry, Cernăuți, 2004), an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 214–215.
- Giurcă, Gheorghe**, *O nouă carte despre Bucovina*, an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 94–97.
- Grigoroviță, Mircea**, *Maximilian Hacman, ultimul președinte cernăuțean al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 115.
- Horga, Jeana-Constanța**, (*Alexandru Toma: Constantin Dimitrescu-Iași – un democrat al românilor*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 1996, 114 p.), an. III, nr. 4 (12), 1996, p. 98–99.
- Hostiuc, Ștefan**, *Tragismul ființei sau vocația jertfei?* (Mircea Streinul, *Ion Aluion*, Ed. Cogito, Oradea, 1995), an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 116–120.
- Hostiuc, Ștefan**, *O monografie a Societății Academice „Junimea” din Cernăuți*, an. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 117–119.
- Jitaru-Stășkevici, Carolina**, „*Lumea Carpatică*”, nr. 1, octombrie–decembrie 2001, 67 p.; Nr. 4, 2002, 96 p., an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 140–144.
- Lazăr, Mihai**, *O carte de referință istorică. M. Iacobescu. Din istoria Bucovinei, vol. I (1774–1862). De la administrația militară la autonomia provincială* (Editura Academiei Române, București, 1993, 550 p.), an. I, nr. 1, 1994, p. 120–123.
- Luceac, Ilie**, *Analele Bucovinei, an. I, nr. 1, 1994, Centrul de studii „Bucovina”.* (Editura Academiei Române, București), an. I, nr. 4, 1994, p. 128–130.
- Luceac, Ilie**, *Ion Mamina, Ion Bulei, Guverne și guvernanți (1866 – 1916), SILEX* (Casa de Editură, Presă și Impresariat SRL, București, 1994, 254 p.), an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 108–110.
- Luceac, Ilie**, *Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ioan Scurtu, Enciclopedia partidelor politice din România (1862–1994)*, (Editura Mediaprint, București, 1995, 412 p.), an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 110–113.

- Luceac, Ilie**, *Al XI-lea Congres de Genealogie și Heraldică de la Iași (Iași, 20–23 septembrie 2001)*, an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 118–120.
- Luceac, Ilie**, *Al XII-lea Congres de Genealogie și Heraldică de la Iași*, an. X, nr. 3–4 (39–40), 2003, p. 146–151.
- Luceac, Ilie**, *Între devotamentul față de culoare și tentația pentru cuvânt* [Hortensia Maschievici-Mișu, *Microbul și alte povestiri adevărate*, Editura Anima, București, 2003, 182 p.; idem, *Povestiri mai mult sau mai puțin adevărate*, Editura Anima, București, 2004, 168 p.], an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 106–110.
- Luceac, Ilie**, *Conferințe și bilanțuri aniversare*. [Conferința „Europa regiunilor: Bucovina” – Academia Baltica, Sankelmark (Germania) –/– Centrul Bucovinean pentru studierea problemelor Bucovinei, Cernăuți (Ucraina)], an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 140–146.
- Mareci, Harieta**, *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzaki în Dieta Bucovinei (Din viața parlamentară a Bucovinei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*. [Ediție bilingvă, cu stabilire de text, prefață, note și comentarii de Ilie Luceac. Traducerea textului german de Catrinel Pleșu, București, Institutul Cultural Român, 2007, 367 p.], an. XIV, nr. 4 (56), 2007 p. 134–139.
- Mănicuță, Cornelia**, *Note de lectură pe marginea unor note de călătorie*, an. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 137–142.
- Mârza, Iacob**, *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzaki în Dieta Bucovinei. Din viața parlamentară a Bucovinei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*. Ediție bilingvă, cu stabilire de text, prefață, note și comentarii de Ilie Luceac. [Traducerea textului german de Catrinel Pleșu, București, Institutul Cultural Român, 2007, 367 p. (cu rezumate în limbile germ., rom., ucr. și engl.)], an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 130–132.
- Munteanu, Ștefan**, *O carte cutremurătoare: Dumitru Nimigeanu, Însemnările unui țaran deportat din Bucovina*, (Editura de Vest, Timișoara, 1993), an. III, nr. 1 (9), p. 100–107.
- Nisioiu, Dragoș**, *Ion Popescu-Sireteanu: „Între două veșnicii”*, an. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 111–112.
- Olaru, Dragoș**, *Un început promițător: Sergij Osaciuk, Germanii și societățile germane în Bucovina*, an. I, nr. 4, 1994, p. 131–134.
- Olaru, Marian**, *Ilie Luceac, Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare (O istorie a culturii românești din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)* (Editura Alexandru cel Bun – Cernăuți, Editura Augusta – Timișoara, 2000, 364 p. + 7 anexe și 12 foto), an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 111–114.
- Pintescu, Florin**, *Mihai Lazăr, Realități fiscale din Țara Moldovei. Dări de cotitate în sfera economiei păstorești (secolul al XV-lea – mijlocul secolului al XVIII-lea)* (Editura Junimea, Iași, 2000, 265 p. + 6 planșe), an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 118–123.
- Pintescu, Florin**, *Ilie Luceac, Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare (O istorie a culturii din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*

- (Editura Alexandru cel Bun – Cernăuți, Editura Augusta – Timișoara, 2000, 364 p. + 7 anexe și 12 foto), an. IX, nr. 1–2 (33–34), 2002, p. 121–127.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *Un poet al munților Bucovinei – Dragoș Nisioiu (Dragoș Nisioiu, Sfinxul pădurii, Câmpulung Moldovenesc, 1998)*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 138–139.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *Lupta pentru limba românească în Bucovina. 1775–1918* [Gheorghe C. Moldoveanu, *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic*, Iași, Ed. A 92, 1998, 235 p.], nr. 3–4 (43–44), 2004, p. 102–106.
- Precop, Vasile**, *Analele Bucovinei, an. IV, nr. 1(7) și nr. 2(8), 1997. Centrul de Studii Bucovina*, (Editura Academiei Române, București), an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 117–120.
- Precop, Vasile**, *O carte document istoric: Cursul vieții mele. Memorii de Constantin Morariu*, (Ed. Hurmuzachi, Suceava, 1989), an. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 101–109.
- Purici, Ștefan**, *Visnâk Ţentru bukovynoznavstva. Seria istoricina. Vâpusk persyi, Cernivți, 1993, 192 p.*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 150–152.
- Purici, Ștefan**, *Ilie Popescu, Ion Cozmei, Drumul spre Golgota*, (Editura Moldova, Iași, 1994, 99 p. + 16 anexe), an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 152.
- Purici, Ștefan**, *Problematika istorică bucovineană în paginile revistei „Bukovynskyi jurnal”*, an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 111–114.
- Purici, Ștefan, P. P. Brytŭkyi, Ucraina u druhyi svitovii viyni (1939–1945), Cernivți, Cernivețkyi derjavnyi universytet, im. Iu. Fedkovycia, 1995, 114 p., an. III, nr. 1 (9), 1996, p. 108–110.**
- Purici, Ștefan, Ioan Căpreanu, Bucovina: istorie și cultură românească (1775–1918), (Editura Moldova, Iași, 1995, 142 p.), an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 114–115.**
- Purici, Ștefan, Simpozion național: „Bucovina – file de istorie”, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 128–130.**
- Rachieru, Adrian Dinu, Ștefan Hostiuc și „jocul paradigmatelor” (Ștefan Hostiuc, Scriitori români din nordul Bucovinei, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005), an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 211–213**
- Ștefănescu, Ștefan, Al XVIII-lea Congres internațional de științe istorice (Montréal, 26 august– 3 septembrie 1995), an. II, nr. 3 (7), 1995, p. 108–110.**
- Ștefănescu, Ștefan, Știință, măsură în judecarea faptelor istorice, eleganță a stilului [Alain Ruzé, Ukrainiens et roumains (IX-e – XX-e siècles)]. Rivalités carpatho-pontiques, L’Harmattan, Paris, – Montréal, 1999, 302 p., an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 87–90.**
- Tărățeanu, Vasile, Ion Beldeanu, Bucovina care ne doare, (Editura Junimea, Iași, 1996, 199 p.), an. III, nr. 3 (11), 1996, p. 116–117.**
- Tărățeanu, Vasile, Adrian-Dinu Rachieru, Poeți din Bucovina, an. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 131–132.**
- Tărățeanu, Vasile, Serafim Florea, Un studiu necesar și util, an. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 133–134.**

- Toacă, Maria**, *Poezia, ca o rugăciune* [(Vasile Postecă, *Icoane de dor (poeme)*], Lugoj, 1997, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 107–110.
- Toacă, Maria**, *Nandrișii prin prisma dragostei de neam și de țară* (Nicolae Corlăteanu, *Nandrișii. Povestea unui neam bucovinean*, revista „Limba română”, SRL, Chișinău, 1998, 96 p.), an. V, nr. 3 (19), 1998, p. 180–182.
- Toacă, Maria**, *Noi contribuții la limpezirea originii huțulilor (Huțulii – o minoritate din Bucovina. Pagini din istoria și cultura Bucovinei)*, redactor și editor Mugur Andronic, Suceava, 1998, 96 p.), an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 135–137.
- Toacă, Maria**, *O dovadă incontestabilă a românismului în Bucovina* (Grigore C. Bostan, *Poezia populară românească în spațiul carpato-nistrean*, (Ed. Cantes, Iași, 1998), an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 133–134.
- Toacă, Maria**, *Permanențele scrisului românesc în nordul Bucovinei* (Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română. Bucovina. Regiunea Cernăuți, 1775–2000, Cernăuți*, Editura Alexandru cel Bun, 2000, 638 p.), an. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 91–93.
- Toacă, Maria**, *Tăceri dezlănțuite în rana poeziei* (Recenzie la cartea: Elena Marița, *Hotarul de foc*, Editura Augusta, Timișoara, 2001, 226 p.), an. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 115–117.
- Toacă, Măria**, *Duh de pădure [Jumătate de mileniu într-un învecinicirea lui Ștefan cel Mare: obol memorial din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc. Culegere îngrijită de Ion Filipciuc, Biblioteca Miorița, Câmpulung, Bucovina, 2004, 255 p.]*, an. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 111–113.
- Toacă, Maria**, *Boianul sub vremi și în istorie* [Vasile Bizovi, *Boianul*, Cernăuți, Bukrek, 2005, 579 p.], an. XIII, nr. 1 (49), 2006, 130–133.
- Toacă, Maria**, *La ce bun filosofia?* [Niadi-Corina Cernica, *Eseuri de istorie a filosofiei și filosofia culturii*, Editura Augusta și Editura Artpress, Timișoara, 2006], an. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 138–141.
- Toacă, Maria**, *Destinul românesc al Basarabiei*, an. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 133–135.
- Vrânceanu, Felicia**, Recenzie la cartea: Gheorghe C. Moldoveanu, *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic*, Editura A 92, Iași, 1998, an. VIII, nr. 1–2 (29–30), 2001, p. 159–160.

TRADUCERI

- Kolodii, Vitali**, *Versuri* (traducere din ucraineană de Mircea Lutic), an. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 172–189.
- Lermontov, Mihail**, *Poezii* (traducere de Mircea Lutic), an. II., nr. 2 (6), 1995, p. 113–119.

COLABORATORI DIN CELĂLALT VEAC

- Teliman, Mihai**, *Ce sufăr redactorii*, an. II, nr. 1 (5), 1995, p. 46–48.

ANIVERSĂRI CULTURALE – CENTENAR LØVENDAL

Luceac, Ilie, *Pictorul George Løvendal*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 56–64.

Nandriș, Ionică, *Pictorul Gh. Løvendal*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 65–70.

DIMENSIUNI CULTURALE

Filipciuc, Ion, *Bustul poetului Eminescu primește...azil estetic în Câmpulung Moldovenesc*, an. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 66–71.

DIMENSIUNI SPIRITUALE

Popa, Gheorghe, *Drepturile omului în viziunea profeților biblici*, an. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 81–86.

ITINERARE ARTISTICE

Luceac, Ilie, *Portretul lui Lorelai Brehoiu*, an. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 59–61.

OPINIA ISTORICULUI

Moisuc, Viorica, *„Moldovenism” versus „Românism” sau de ce se vrea întoarcerea la vremurile lui Roller?*, an. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 107–121.

PAGINI DE ISTORIE BISERICESCĂ

Demciuc, Vasile M., *Biserica din Lujeni – un reper în arhitectura ecleziastică a Moldovei secolului al XV-lea*, nr. 3 (47), 2005, p. 90–98.

Suru-Nemoianu, Adriana, *Întemeierea Mitropoliei Țării Moldovei*, an. III, nr. 2 (10), 1996, p. 54–63.

DIN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI

Vasile, Vasile, *Integrarea muzicii bizantine în creația enesciană*, nr. 1 (45), 2005, p. 76–96.

ROMÂNII ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ

Ștefănescu, Ștefan, *Moștenitori ai lui Ștefan cel Mare: Petru Rareș și Ștefan cel Tânăr*, an. V, nr. 1 (17), 1998, p. 3–5.

600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A LUI ȘTEFAN CEL MARE

Rezachevici, Constantin, *A fost Ștefan cel Mare „ales” domn în aprilie 1457? Un vechi „scenariu istoric”: de la „tradiția” imaginară la realitate*, an. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 34–48.

ROMÂNII DIN AFARA ROMÂNIEI

- Cernov, Alexandrina, *Banatul sârbesc. Argument*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 94–98.
- Gătăianțu, Pavel, *Pe bulevardul eroilor naționali (poezii inedite)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 112–116.
- Longin-Popescu, Ion, *Pământul fâgăduinței (fragment din cartea cu același titlu, în curs de apariție) [I]*, an. V, nr. 4 (20), 1998, p. 125–134.
- Longin-Popescu, Ion, *Pământul fâgăduinței (fragment din cartea cu același titlu, în curs de apariție) [II]*, an. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 134–142.
- Marina, Lucian, *Societatea de Limba Română – o necesitate vitală (35 de ani de activitate)*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 107–109.
- Măran, Mircea, *Aspecte din istoria culturală a românilor din Banatul Iugoslav în perioada interbelică*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 103–106.
- Petre, Maria, *Românii din Valea Timocului și Unirea din 1918*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 99–102.
- Tărățeanu, Vasile, *Comunitatea românilor din Iugoslavia*, an. V, nr. 2 (18), 1998, p. 110–111.

BIBLIOGRAFIA BUCOVINEI

- Cernov, Alexandrina, Luceac, Ilie, *O explicație necesară*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 150–162.
- Tărățeanu, Vasile, *Monografiile ale satelor din regiunea Cernăuți*, an. XV, nr. 3 (55), 2007, p. 136–145.
- Tărățeanu, Vasile, *Și la Herța se tipăresc cărți*, an. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 147–149.

NOI APARIȚII ALE SCRITORILOR NORD-BUCOVINENI

- Caba-Ghivireac, Silvia, *În leagănul ciocârliei*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 126.
- Ciopraga, Constantin, *Despre Romeo Săndulescu*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 129–131.
- Ciucă, Valentin, *Portretul unui sentiment, imaginea unei istorii*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 132–133.
- Lutic, Mircea, *Feodor Dostoievski. Oameni sărmani. Roman*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 123.
- Lutic, Mircea, *Ploaie de stele. Proză pentru copii și adolescenți, vol. II*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 124.
- Lutic, Mircea, *Lev Tolstoi. Povestiri din Sevastopol*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 124.
- Lutic, Mircea, *Ciabua Amiredjibi. Data Tutașhia. Roman, vol. I*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 125–126.
- Săndulescu, Romeo, *Aproape sau cât mai departe*, an. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 127–128.

EVENIMENT

- Hostiuc, Ștefan (Șt. H.),** *O țărancă din nordul Bucovinei premiată de Academia Română*, an. I, nr. 3, 1994, p. 172–174.
- Hostiuc, Ștefan (Șt. H.),** *Un poet bucovinean premiat de Academia Română*, an. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 108–112.
- Ungureanu, Constantin,** *Un istoric din nordul Bucovinei premiat de Academia Română* an. X, nr. 1–2 (37–38), 2003, p. 145–148.

SUMARUL RUBRICILOR

1. EDITORIAL
2. „GLASUL BUCOVINEI” – 10 ANI DE APARIȚIE
3. ÎN HONOREM
4. ÎN MEMORIAM
5. DIALOGURI CU BUCOVINENII
6. BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE
7. BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE – CERNĂUȚI
PRIMĂVARA ANULUI 1999
8. DIN ISTORIA NEAMULUI
9. PERSONALITĂȚI BUCOVINENE
10. ORAȘUL CERNĂUȚI LA 590 DE ANI
11. ORAȘUL CERNĂUȚI LA 600 DE ANI
12. CRONICA VIETII CERNĂUȚENE
13. CONGRESUL AL IV-LEA AL INTELECTUALITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN
REGIUNEA CERNĂUȚI, Învățământul în limba română: realizări,
probleme, perspective (17 decembrie 2005)
14. ANIVERSĂRI CERNĂUȚENE
15. DIN VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ ȘI CULTURALĂ A ORAȘULUI CERNĂUȚI
16. CĂLĂTORI STRĂINI DESPRE BUCOVINA
17. TEORIE, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ
18. POEZIE. PROZĂ
19. EMINESCIANA – 2000. POEZIE. PROZĂ
20. FESTIVALUL DE POEZIE „ILIE MOTRESCU”
21. TINERI POEȚI BUCOVINENI
22. ARHIVA BUCOVINEI
23. CERCETĂRI SOCIOLINGVISTICE
24. CERCETĂRI LINGVISTICE COMPARATIVE
25. PROBLEME DE LINGVISTICĂ
26. REFLECȚII PEDAGOGICE
27. CRONICA LIMBII
28. LITERATURA ROMÂNĂ ÎN ȘCOALĂ
29. ȘCOLILE DE VARĂ – ABORDĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI DIDACTICE
30. CERCETĂRI SOCIO-MEDICALE
31. DOCUMENTE
32. RESTITUIRI

33. MEMORII
34. ARTĂ. FOLCLOR. ETNOGRAFIE
35. ESEURI
36. EVOCĂRI
37. ANUL CIPRIAN PORUMBESCU
38. DRAGOȘ VITENCU: 90 DE ANI DE LA NAȘTERE
39. CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE
40. TRADUCERI
41. COLABORATORI DIN CELĂLALT VEAC
42. ANIVERSĂRI CULTURALE – CENTENAR LØVENDAL
43. DIMENSIUNI CULTURALE
44. DIMENSIUNI SPIRITUALE
45. ITINERARE ARTISTICE
46. OPINIA ISTORICULUI
47. PAGINI DE ISTORIE BISERICESCĂ
48. DIN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI
49. ROMÂNII ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ
50. 600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A LUI ȘTEFAN CEL MARE
51. ROMÂNII DIN AFARA ROMÂNIEI
52. BIBLIOGRAFIA BUCOVINEI
53. NOI APARIȚII ALE SCRITORILOR NORD-BUCOVINENI
54. EVENIMENT

CĂTRE COLABORATORI

Autorii sunt invitați să ne trimită studii originale de istorie, literatură și cultură, eseuri, opere literare, recenzii ale unor volume publicate sau ale unor reviste, cu precădere despre Bucovina sau aparținând unor autori bucovineni, prezentări de carte, conferințe sau alte materiale de actualitate ce se încadrează în celelalte rubrici ale revistei.

Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Studiile sau eseurile, însoțite de un rezumat (1/2 –1 pagină) în limba română sau engleză, vor fi extinse până la maximum 25–30 de pagini. Materialele se vor culege în Microsoft Word. Textele listate vor fi însoțite de o dischetă sau un CD.

Textele și rezumatele scrise de mână nu vor fi luate în discuție spre publicare.

Autorilor le revine în exclusivitate responsabilitatea pentru conținutul materialelor.

Titlul articolelor se va scrie cu litere mari și va fi urmat de numele autorului și orașul de reședință. Referințele bibliografice se vor face prin numere în text, notele necesare fiind așezate la sfârșitul lucrării în ordinea în care se face trimiterea la ele, fie prin numere încadrate în paranteze rotunde, indicând ordinea în lista bibliografică și, respectiv, pagina din care a fost extras citatul. Volumul va fi indicat cu cifre latine, în poziția a doua. Vor fi acceptate numai studiile sau articolele care nu au fost publicate.

Autorii sunt rugați de asemenea să ne transmită și câteva date esențiale despre activitatea lor științifică și publicațiile mai importante, pentru a le prezenta la sfârșitul volumului.

Adresele redacției:

Ucraina, Cernăuți:

Editura Alexandru cel Bun (pentru revista „Glasul Bucovinei”)

str. 28 iunie, nr. 44, cam. 105

Tel./Fax: 0038 0372/ 52 30 43

Redactor-șef: Alexandrina Cernov

E-mail: alex-cernoff@yahoo.com

cernoff@ukr.net

Adresa poștală:

str. 28 iunie, nr. 44, cam 105

Cernăuți, 58 000, Ucraina

România, București:

Institutul Cultural Român (pentru revista „Glasul Bucovinei”),

str. Aleea Alexandru, nr. 38, București, România

Consilier: Bogdan Jitea

Telefon.: 0317 100 681

E-mail: bogdan.jitea@icr.ro

TO CONTRIBUTORS

Authors are invited to send us original studies in the fields of history, literature and culture, essays, literary texts, and reviews of published volumes or magazines, particularly on the subject of Bucovina or relating to authors from Bucovina, and book presentations, lectures or other materials of topical interest that fall within the other headings of the review.

We regret that unpublished manuscripts cannot be returned.

Studies or essays shall extend to a maximum of 25-30 pages and shall include a summary (1/2 – 1 page) in Romanian or English. Materials shall be typed up using Microsoft Word. Printed texts shall be accompanied by a floppy disk or compact disk.

Handwritten texts and summaries will not be considered for publication.

Authors bear exclusive responsibility for the content of materials.

The title of articles shall be written in capital letters and shall be followed by the name of the author and his or her town of residence. Bibliographical references shall be made either by using numbers in the text, with the necessary notes positioned at the end of the work in the order in which they are referred to, or by using numbers in round brackets, indicating the item in the bibliographical list and the page on which the quotation appears respectively. Volume numbers shall be indicated using Roman numerals, in the second position. Only studies and articles that have not previously been published will be accepted.

Authors are likewise requested to send us a few essential details about their academic activity and important publications, in order for these to be presented at the end of the issue.

The adress of the editorial offices

Chernivtsi, Ukraine:

Alexandru cel Bun Publishing House (for „The Voice of Bucovina” review)

str. 28 iunie, nr. 44, cam. 105

Tel./Fax: 0038 0372/ 52 30 43

Editor-in-chief: Alexandrina Cernov

E-mail: alex-cernoff@yahoo.com

cernoff@ukr.net

Postal address:

str. 28 iunie, nr. 44, cam 105

Chernivtsi, 58 000, Ukraine

Bukarest, Romania:

The Roumanien Cultural Institute (for „The Voice of Bucovina” review),

str. Aleea Alexandru, nr. 38, Bucharest, Romania

Adviser: Bogdan Jitea

Telefon.: 0317 100 681

E-mail: bogdan.jitea@icr.ro

Monetăria Statului este monetăria națională a României; are sediul în București și fabrică moneda metalică de circulație a țării. Funcționând din 1935 în actualul sediu din Dealul Filaret, ea a fost înființată în 1870, la trei ani după întemeierea sistemului monetar național al „Leu”-lui.

Medalie dedicată sărbătoririi a 135 ani de la înființarea primei Monetării și a 70 ani de la reînființarea Monetăriei Statului.

Din 1956, Monetăria a fost subordonată Băncii Naționale a României, iar în 1990 a fost reorganizată ca regie autonomă.

Deși întreprindere de stat, Monetăria este independentă financiar, nu apelează la subvenții, iar obiectivul ei este același ca al oricărei firme private: obținerea de profit.

Monetăria este condusă de un consiliu de administrație format din nouă membri, al cărui președinte este directorul general al instituției.

Pe lângă moneda de circulație, Monetăria fabrică moneda comemorativă, medalii, decorații, obiecte din aur și argint, precum și alte numeroase obiecte, realizabile cu tehnologia specifică ei: jetoane, insigne, brelocuri, medalii sportive, sigilii, obiecte gravate, presate, acoperite galvanic sau emailate etc.

Medalie dedicată sărbătoririi a 250 ani de la nașterea lui Mozart; tombac argintat patinat; diametru: 80 mm.

În ultimii ani o parte semnificativă a producției a fost destinată unor clienți străini. S-au exportat în special monede de circulație, comemorative și necirculate, dar și medalii, jetoane sau brelocuri în Marea Britanie, Germania, Olanda, Israel, Suedia, Moldova și Hong Kong.

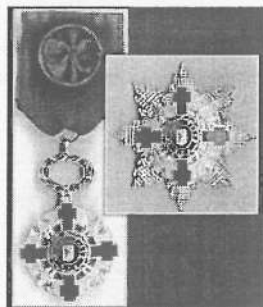

Carol Pop. Medalie dedicată lui Carol Pop de Szathmari (2002, Monetaria Statului).

Sistemul de calitate al Monetăriei Statului a fost reconfirmat în 2002, de către Comisia de Supraveghere, Acreditare și Certificare a Ministerului Român de Interne, conform standardului internațional SR EN ISO 9002.

Tehnologia de fabricație a monedelor, medaliilor, decorațiilor este aceeași sau aproape aceeași cu cea folosită la fabricarea altor obiecte. Din producția diversă a Monetăriei Statului fac parte și alte produse, din metal comun sau prețios, a căror fabricare se face prin operații de turnare, laminare, presare la rece sau gravare, vopsite, emailate, ori acoperite galvanic cu metale comune sau prețioase, ca: mărțișoare, insigne, brelocuri, ace de cravată, butoni de manșetă, nasturi metalici, sigilii cu șnur,

sigilii de ceară sau plastilină, embleme, accesorii metalice pentru uniforme (insemne de armă, ecusoane, petlițe, catarame etc.), mașini de numerotat, datiere, poansoane, ștampile metalice sau din cauciuc, firme și plăcuțe gravate, jetoane, semifabricate cu destinație industrială din argint (table, sârme etc.), matrițe timbru-sec, bijuterii din aur și argint ș.a.

Steaua României.

Obiecte de podoabă.

În ultimii ani, pe lângă obișnuitele articole din aur și argint (monede, medalii, decorații) sau bijuterii și alte obiecte destinate populației, la Monetăria Statului s-a dezvoltat o producție specială de obiecte de cult religios: chivoturi, ferecături de carte și icoană, racle etc.

Chivot.

Raclă.

Tehnoredactor: VALENTIN RĂDULESCU
Corector: CONSTANȚA FILIP

Bun de tipar: 2009
Apărut: 2009

Procesare și producție:
Tipografia **EURO PRINT COMPANY S.R.L.** Buzău

ISSN 1222-5606